

**İLİŐKI ODAKLI VE PARTNER ODAKLI OBSESİF KOMPULSİF
BELİRTİLERİ YORDAMADA BAĞLANMA STİLLERİNİN VE
EVLİLİK UYUMUNUN ROLÜ**

EBRU PELİN ÖZEL

**İŞIK ÜNİVERSİTESİ
Nisan, 2021**

İLİŐKI ODAKLI VE PARTNER ODAKLI OBSESİF KOMPULSİF
BELİRTİLERİ YORDAMADA BAĞLANMA STİLLERİNİN VE
EVLİLİK UYUMUNUN ROLÜ

EBRU PELİN ÖZEL

Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
Programı, 2021

Bu tez, Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne Yüksek Lisans
(MA) derecesi ile sunulmuştur.

IŞIK ÜNİVERSİTESİ
Nisan, 2021

İŞIK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İLİŞKİ ODAKLI VE PARTNER ODAKLI OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLERİ
YORDAMADA BAĞLANMA STİLLERİNİN VE EVLİLİK UYUMUNUN ROLÜ

EBRU PELİN ÖZEL

ONAYLAYANLAR:

Dr. Öğr. Üyesi Selin Karaköse Işık Üniversitesi
(Tez Danışmanı)

Prof. Dr. Feryal Çam Çelikel Işık Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur Aktaş Acıbadem Üniversitesi

ONAY TARİHİ: 08.04.2021

THE ROLE OF ATTACHMENT STYLES AND MARITAL ADJUSTMENT IN PREDICTING RELATIONSHIP-CENTERED AND PARTNER-FOCUSED OBSESSIVE COMPULSIVE SYMPTOMS

ABSTRACT

It is known that insecure attachment in close relationships in adulthood affects the quality of the relationship and predicts various psychopathological symptoms. Although relationship-centered and partner-focused obsessions and compulsions are a concept that has been introduced to the literature in recent years, it is seen that they are considered psychopathology. Even if the studies that deal with relationship and partner-oriented obsessions and compulsions associated with insecure attachment are evaluated within the scope of romantic relationships, they have not been investigated for married individuals. The aim of this study is to investigate the predictive role of adult attachment styles and marital adjustment on relationship-centered and partner-focused obsessive-compulsive symptoms. The sample of the study consists of 380 married individuals (200 females, 180 males) between the ages of 22-70 ($M=40.75$, $SD=10.57$) living in Istanbul. Within the context of the study, the participants were given the Sociodemographic Information Form, Experiences in Close Relationship Scale-Revised (ECR-R), Dyadic Adjustment Scale (DAS), Relationship Obsessive Compulsive Inventory (ROCI) and Partner-Related Obsessive-Compulsive Symptoms Inventory (PROCSI). Pearson correlation analysis, independent-samples T-Test, one-way ANOVA analysis, simple linear regression, and multiple regression analysis were performed. According to the findings, participants' anxious and avoidant attachment style and marital adjustment significantly predicted relationship-centered and partner-focused obsessive-compulsive symptoms. The findings of the study are expected to guide clinicians in considering the role of attachment and marital adjustment in improving the relationship and partner related type of Obsessive-Compulsive Disorder, which is thought to occur in romantic relationships.

Key words: Anxious Attachment, Avoidant Attachment, Marital Adjustment, Relationship Centered Obsessive-Compulsive Symptoms, Partner Focused Obsessive-Compulsive Symptoms.

İLİŐKI ODAKLI VE PARTNER ODAKLI OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLERİ YORDAMADA BAĞLANMA STİLLERİNİN VE EVLİLİK UYUMUNUN ROLÜ

ÖZET

Yetişkinlikte yakın ilişkilerde güvensiz bağlanmanın ilişkinin niteliğini etkilediği ve çeşitli psikopatolojileri öngördüğü bilinmektedir. İlişki ve partner odaklı obsesyon ve kompulsiyonlar literatüre son yıllarda kazandırılmış bir kavram olmakla birlikte, psikopatoloji olarak ele alındığı görülmektedir. Güvensiz bağlanma ile ilişkili olan ilişki ve partner odaklı obsesyon ve kompulsiyonların bir arada ele alındığı çalışmalar romantik ilişkiler kapsamında değerlendirilse de evli bireyler için araştırılmamıştır. Bu çalışmanın amacı, yetişkin bağlanma stilleri ile evlilik uyumunun, ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtiler üzerindeki yordayıcı rolünü araştırmaktır. Araştırmanın örneklemini, İstanbul'da yaşayan 22-70 yaş (M=40.75, SS=10.57) aralığındaki 380 evli bireyden (200 kadın, 180 erkek) oluşmaktadır. Çalışma kapsamında katılımcılara, Sosyodemografik Bilgi Formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar-2 Envanteri (YİYE-2), Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ), Romantik İlişki Odaklı Obsesyon ve Kompulsiyonlar Ölçeği (RİOKÖ) ve Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği (PİOKBÖ) verilmiştir. Pearson korelasyon analizi, bağımsız gruplar T-testi, ANOVA tek yönlü varyans analizi, basit doğrusal regresyon ve çoklu regresyon analizleri yapılmıştır. Bulgulara göre, katılımcıların kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stili ile evlilik uyumu, ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirti düzeylerini pozitif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Araştırma bulgularının, Obsesif Kompulsif Bozukluğun romantik ilişkilerde ortaya çıktığı düşünülen ilişki ve partner odaklı türünün iyileştirilmesinde, bağlanma ve evlilik uyumunun rolünün göz önüne alınması konusunda klinisyenlere yol gösterici olması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma, Evlilik Uyumu, İlişki Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler, Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler.

TEŞEKKÜR

Öncelikle sevgili tez danışmanım ve saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Selin Karaköse'ye, bu süreci birlikte üstlenirken gösterdiği desteği, anlayışı, bana ayırdığı değerli zamanı ve iki yıl boyunca bana kattığı her şey için çok teşekkür ederim. Saygıdeğer hocam Prof. Dr. Feryal Çam Çelikel'e, kıymetli bilgi birikimi ve deneyimleriyle hem yüksek lisans sürecimde hem de tez savunma sınavımdaki katkıları için, yine Dr. Öğr. Üyesi Ayşenur Aktaş hocama da savunma sınavıma katılımı ve değerli geribildirimleri için teşekkürü borç bilirim.

Tez çalışmamın veri toplama aşamasında gönüllü olan katılımcılara ve bu katılımcılara ulaşmamda emeği geçen herkese, süreci kolaylaştırdıkları için çok teşekkür ederim.

Yüksek lisansta geçirdiğim iki yıl boyunca acı tatlı zamanlarımızı paylaşıp gece gündüz demeden birlikte çalıştığımız biricik meslektaşım Pelin Sevinç'e ve yüksek lisansın bana ömürlük birer dost olarak kazandırdığı başta İdil Çağıl Toğrul ve Eral Gelbul olmak üzere tüm diğer meslektaşlarıma çok teşekkür ederim.

Kimi zaman zorlu ve yorucu geçen bu süreçte desteğini hep hissettiren, umutsuzluğa kapıldığım her an ilgisi ve sıcaklığıyla moralimi yükselterek bana devam edebilme gücü veren başta Baransel Binboğa olmak üzere, tanıştığımız günden bu yana bana birer kız kardeş kadar yakın olan Ecehan Uysal ile Selenay Özgündoğdu'ya ve üzerimde az ya da çok emeği olan bütün arkadaşlarıma yürekten teşekkür ederim.

En büyük teşekkürüm, beni sevgi dolu bir ortamda büyüten, geçmişten bugüne benim için her şeyin en iyisini yapmaya çalışan ve bana her konuda kendimi çok şanslı hissettiren kıymetli aileme. Yıllar önce kimya mühendisliği okurken aslında psikoterapist olmak istediğimi fark ettiğimde beni canı gönülden desteklemiş ve bana her zaman kendimden daha fazla inanmış olan sevgili annem Nilgün Özel, babam Zekai Özel ve ablam Ece Zerçin Tatar'a sonsuz teşekkür ederim. Son olarak tezimi, dünyalar tatlısı biricik yeğenim Sarp'a adıyorum. İyi ki varsınız.

Ebru Pelin ÖZEL

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	i
ABSTRACT	ii
ÖZET.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
BÖLÜM 1.....	1
1. GİRİŞ	1
BÖLÜM 2.....	3
2. LİTERATÜR ÖZETİ.....	3
2.1 Obsesif- Kompulsif Bozukluk	3
2.1.1 Romantik İlişki Odaklı ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler	6
2.1.2 Romantik İlişki Odaklı ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilerin Sosyodemografik ve Diğer Değişkenlerle İlişkisi	8
2.2 Yakın İlişkilerde Bağlanma	12
2.2.1 Yakın İlişkilerde Bağlanmanın Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi	15
2.2.2 Yakın İlişkilerde Bağlanmanın Romantik İlişki Odaklı ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler ile İlişkisi	16
2.3 Evlilik Uyumu	19
2.3.1 Evlilik Uyumunun Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi	22
2.3.2 Evlilik Uyumunun Yakın İlişkilerde Bağlanma ile İlişkisi.....	25
2.3.3 Evlilik Uyumunun Romantik İlişki Odaklı ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler ile İlişkisi	28
2.4 Araştırmanın Amacı.....	31
2.5 Araştırmanın Önemi.....	31
2.6 Araştırmanın Hipotezleri.....	32

2.7 Araştırma Sorusu	32
BÖLÜM 3.....	33
3. YÖNTEM.....	33
3.1 Örneklem	33
3.2 Veri Toplama Araçları	35
3.2.1 Sosyodemografik Bilgi ve Veri Formu.....	35
3.2.2 Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-2 (YİYE-2)	35
3.2.3 Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ).....	36
3.2.4 Romantik İlişki Odaklı Obsesyon ve Kompulsiyonlar Ölçeği (RİOKÖ)	38
3.2.5 Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği (PİOKBÖ)	39
3.3 İşlem.....	40
3.4 Verilerin Analizi	40
BÖLÜM 4.....	42
4. BULGULAR	42
4.1 Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Psikometrik Analizi	43
4.2 Değişkenler Arası Korelasyon İlişkileri.....	44
4.3 Sosyodemografik ve Evlilik ile İlgili Değişkenlerin Gruplar Arası Farklılıkları	49
4.3.1 Evlilik Uyumu Toplam Puanının Gruplar Arası Farklılıkları.....	49
4.3.2 Kaygılı Bağlanma ve Kaçınmacı Bağlanma Toplam Puanlarının Gruplar Arası Farklılıkları.....	50
4.3.3 Romantik İlişki ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif (OK) Belirtilerin Toplam Puanlarının Gruplar Arası Farklılıkları	51
4.4 Regresyon Analizleri.....	52
BÖLÜM 5.....	56
5. TARTIŞMA.....	56
5.1 Sosyodemografik ve Evlilik ile İlgili Değişkenlerin Tartışılması	56
5.2 Değişkenler Arası Yordayıcı İlişkilerin Tartışılması.....	66
5.3 Kısıtlılıklar.....	69
5.4 Sonuç ve Öneriler	71
KAYNAKÇA.....	73
EKLER.....	92
EK A. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU	93
EK B. SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	94
EK C. YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ENVANTERİ- 2 (YİYE-2)	95

EK D. PARTNERE İLİŞKİN OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLER ÖLÇEĞİ (PİOKBÖ)	97
EK E. ROMANTİK İLİŞKİ ODAKLI OBSESYON VE KOMPULSİYONLAR ÖLÇEĞİ (RİOKÖ)	99
EK F. ÇİFT UYUM ÖLÇEĞİ (ÇUÖ)	100
EK G. ETİK KURUL ONAYI	101
ÖZGEÇMİŞ	102

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Katılımcıların Sosyodemografik ve Evlilik ile İlgili Değişkenleri	34
Tablo 2.	Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Psikometrik Analizi.....	44
Tablo 3.	Çalışmada Kullanılan Tüm Ölçeklerin Korelasyon Analizi	47
Tablo 4.	Çalışmada Kullanılan Ölçekler ile Demografik Değişkenlerin Korelasyon Analizi.....	48
Tablo 5.	RİOKÖ Toplam Puanlarını Yordayan Değişkenler: Çoklu Regresyon Analizi.....	54
Tablo 6.	PİOKBÖ Toplam Puanlarını Yordayan Değişkenler: Çoklu Regresyon Analizi.....	55

KISALTMALAR LİSTESİ

APA	: American Psychological Association (Amerikan Psikiyatri Birliği)
ÇGB	: Çift Görüş Birliği
ÇİG	: Çift İç İçe Geçmişliği
ÇM	: Çift Memnuniyeti
ÇUÖ	: Çift Uyum Ölçeği
Dİ	: Duygu İfadesi
DSM	: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı)
ICD	: International Classification of Diseases
OK	: Obsesif Kompulsif
OKB	: Obsesif Kompulsif Bozukluk
PİOKBÖ	: Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği
RİOKÖ	: Romantik İlişki Odaklı Obsesyon ve Kompulsiyonlar Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı)
YİYE	: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Evlilik, iki insanın bir araya gelerek duygusal ve sosyal açıdan bütünleştiği, fiziksel bir birliktelik içeren, bireyin psikolojik iyiliğini ve mutluluğunu artırması beklenen kişiler arası ilişkiler içindeki en önemli kurumdur (Kublay ve Oktan, 2015). Bu nedenle evliliğin niteliği üzerine yapılan araştırmalar alan yazında oldukça yer tutmaktadır (Tutarel-Kışlak, 2002). Bu amaçla ortaya çıkan evlilik uyumu kavramı, birbirleriyle açık bir iletişime sahip olan, problemlerini işlevsel şekilde çözebilen, sorumluluklarını paylaşabilen ve ortak etkileşim alanları oluşturabilen eşlerin (Şener ve Terzioğlu, 2002), evlilikten aldığı doyumunu ve mutluluğu da kapsayan bir kavramdır (Kalkan, 2002). Evlilik uyumunun, yetişkin yakın ilişkilerdeki bağlanma stilleri ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Banse, 2004). Bağlanma kuramına göre, bireyin erken çocukluktaki bakım ve yakınlık ihtiyacı doğrultusunda bakımveren ile kurduğu ilk bağ, yetişkinlik dönemindeki bağlanma figürleri ile kurduğu romantik ilişkilere de taşınmaktadır (Fraley ve Shaver, 2000). Araştırmacılar, yakın ilişkilerdeki güvensiz bağlanma örüntüsünün kaygılı ve kaçınmacı bağlanma temelinde boyutsal düzeyde değerlendirildiğini (Mikulincer ve Shaver, 2007) ve bu örüntülerin evlilikteki uyumu etkilediğini ifade etmektedir (Feeney, 2002). Ayrıca yakın ilişkilerdeki güvensiz bağlanmanın, kişinin yaşadığı çeşitli psikopatolojiler için de yatkınlık faktörü olduğu belirtilmiştir (Mikulincer ve Shaver, 2012). Bu psikopatolojilerden biri olan Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB), kaygılı ve kaçınmacı bağlanma ile ilişkili olduğu gibi (Yarbro, Mahaffey, Abramowitz ve Kashdan, 2013), evli bireylerin ilişkideki işlevselliğini düşüren, çatışmalarını artıran ve evlilik uyumunu düşüren bir bozukluk olarak nitelendirilmiştir (Abbey, Clopton ve Humphreys, 2007; Koran, 2000). Son dönemde araştırmacılar, romantik ilişkilerin niteliği ile yakından ilişkili görülen

OKB'nin, iliŒki odaklı ve partner odaklı obsesif kompulsif belirti türleri olarak adlandırdıkları yeni bir alt türünü keŒfetmiŒtir (Doron, Derby, Szepsenwol ve Talmor, 2012a, 2012b). Alan yazına yeni kazandırılan iliŒki ve partner odaklı semptomlar, henüz DSM-V ve ICD-11 gibi tanısasal değerlendirme sistemleri tarafından tanımlanmadığı için, klinik olmayan örneklemeler üzerinde araŒtırılmaktadır. Ayrıca, iliŒki ve partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar üzerine yapılan alıŒmaların, alan yazında oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Bu bağlamda mevcut araŒtırma, iliŒki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtilerin, yakın iliŒkilerdeki bağlanma ve evlilik uyumu ile iliŒkilerini ortaya koymayı amalamıŒtır. Elde edilen bulguların, ilgili alan yazına katkıda bulunurken, OKB'nin romantik iliŒkilerde ortaya çıktığı d Œ n len iliŒki ve partner odaklı türünün iyileŒtirilmesinde klinisyenlere yol gösterici olacağı d Œ n lmektedir. AŒağıdaki bölümde sırası ile, OKB ile iliŒki odaklı ve partner odaklı obsesif kompulsif belirti türlerinden, yakın iliŒkilerdeki güvensiz bağlanma stillerinden ve evlilik uyumundan bahsedilecektir.

BÖLÜM 2

2. LİTERATÜR ÖZETİ

2.1 Obsesif-Kompulsif Bozukluk

Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB), istenmeyen, girici düşünceler (obsesyon) ile tekrarlayıcı birtakım ritüeller (kompulsiyon) ile karakterize edilen; akut veya kronik seyreden ve bu tanıya sahip bireylerin, sosyal, mesleki ve günlük işlevlerini, kişilerarası ilişkilerini ve yaşam doyumlarını olumsuz yönde etkileyen bir bozukluk olarak ifade edilmektedir (Rasmussen ve Tsuang, 1986). OKB'yi ortaya çıkaran obsesyon ve kompulsiyonlar tek başına veya bir arada bulunabileceği gibi, genellikle egodistonik (benliğe yabancı) olmasına karşın, uzun süreli nitelikte ve bireyin kontrolü dışında gelişmektedir (Rachman & Hodgson, 1980; Salkovskis, 1985). Tarihsel süreçte tanımlanmış ilk bozukluklardan biri olan OKB'nin yaşam boyu sıklığı %2-3 civarında olup, duygulanım bozuklukları, fobiler ve madde bağımlılıklarından sonra en yaygın görülen ruhsal hastalık olduğu belirtilmiştir (Myers ve ark., 1984; Rasmussen ve Eisen, 1992).

DSM-V'e göre, Obsesyon (takıntı), kişinin aldırmamaya ve baskılamaya çalışmasına rağmen istemsiz ve zorla geliyor gibi yaşanan, bireye yüksek düzeyde bir kaygı ve sıkıntı veren, yineleyici düşünce, dürtü ve imgeler ile karakterize edilmektedir. Kişinin, obsesyonları nedeniyle yaşadığı gerilimi baskılamak ve nötralize etmek için aşırı ve belirli kurallar içinde yaptığı, tekrarlayıcı davranışlar ve/veya zihinsel eylemler ise Kompulsiyon (zorlantı) ile ifade edilmektedir (American Psychological Association, 2013). Araştırmacılar, obsesyon ve kompulsiyonların, şiddeti ve sıklığı daha düşük seyretmek üzere, OKB tanısı almamış (klinik olmayan) örneklemelerde de görüldüğünü; kişinin işlevsel bozulmalarının düzeyini, obsesif

kompulsif belirtileri üzerindeki kontrol algısına bağılı olarak deneyimlediğini belirtmektedir (Clark, 2004; Clark ve Purdon, 1993; Gibbs, 1996).

Obsesif kompulsif belirtiler temel olarak; bulaşma/kirlenme, kuşku/kontrol etme, sıralama, saldırganlık, simetri/düzen, biriktirme, cinsellik, dinsel ve somatik içeriklerle ilerleyen farklı düşünce ve davranış örüntüleri ile karakterize edilmektedir (McKay ve ark., 2004; Rasmussen ve Eisen, 1994). OKB'nin alt boyutlarından en sık görülen bulaşma obsesyonu, genellikle kir, mikrop, idrar, meni, dışkı ve benzeri maddelerden kirlenme korkusu ile ilerlemekte; kişi, bu maddelerin kendisine bulaştığı düşüncesine sıklıkla kapılmakta ve yaşadığı sıkıntıları baskılayabilmek için aşırı miktarda ve uzun sürelerle temizlenme/el yıkama gibi kompulsiyonlar geliştirmektedir (Bayraktar, 1997). Kuşku duyma obsesyonuna sahip bireyler, yapılmasını elzem olarak gördükleri herhangi bir işi, sürekli olarak tamamladıklarından emin olamama düşüncelerine ve kaygılarını rahatlatabilmek amacı ile o işi tekrar tekrar kontrol etme veya çevreden onay arama kompulsiyonlarına sahip olmaktadır (Kaplan ve Sadock, 2004; Sayar, Uğurad ve Acar, 1999). Saldırganlık veya cinsel sapkınlık içeren obsesyonlar ise, kişinin zihninde sıklıkla ve uygunsuz bir şekilde beliren, kendisine veya bir başkasına zarar verme temasındaki imge, itki ve düşünceler ile karakterizedir (Rasmussen ve Eisen, 1994). Öte yandan dini temalı obsesyonlarda, kişinin zihni dini değerlerine zarar vereceği, baş kaldıracağı ve bunların sonucunda cezalandırılacağı endişesi ile dolu iken; somatik obsesyonlarda, kişi sürekli olarak ciddi bir fiziksel rahatsızlığa sahip olduğu veya olacağı düşüncelerine kapılmaktadır (Sayar ve ark., 1999). Simetri/düzen obsesyonları, kişinin sahip olduğu eşyaların, belirli bir düzen ve kusursuz bir sıralama içerisinde yer alması gerektiğine dair düşünceleri ile belirlenirken (Ball, Baer ve Otto, 1996); biriktirme obsesyonları, kişinin herhangi bir nesneyi, gerçek değeri ne olursa olsun, elden çıkarmak veya bağını koparmak konusunda yoğun bir kaygı hissetmesi ile karakterizedir (APA, 2013). Kişi bu obsesyonların verdiği sıkıntıyı azaltabilmek ve düzeni sağlayabilmek adına, kontrol etme, sayma, sıralama, biriktirme ve düzenleme gibi kompulsiyonlara sahip olmaktadır (Baer, 1994).

Alan yazında, OKB'nin gelişmesinde ve devam etmesindeki temelleri açıklayan farklı kuramlar ve modeller bulunmaktadır. OKB'ye yatkınlığı açıklamakta güncel olarak kabul gören Bilişsel Teori, işlevsel olmayan inançları kullanmadaki bireysel farklılıkları temel almaktadır. Bu inançlar; hatanın cezalandırılması ve mükemmel olma gerekliliği, düşüncelerin katastrofik sonuçlar doğurabileceği, ruminasyon ve

ritüeller sayesinde bu tip sonuçların engellenebileceği, olumsuz duyguları baskılamanın onlarla yüzleşmekten daha iyi olduğu ve belirsiz ve kontrol edilemez olan durumlarla başa çıkılamayacağı şeklinde özetlenmektedir (Clark, 2007). Salkovskis (1985), bireyin obsesyonlarının, kendisine veya diğer insanlara gelebilecek potansiyel bir zararı engelleyebilmek için hissettiği sorumluluk ve suçluluk ile karakterize olduğunu; kompulsiyonların ise, bu tehlikeyi ortadan kaldırma ve sorumluluk/suçluluk duygularını bastırma konusunda işlevsel bir davranış olarak görüldüğünü ifade etmektedir. Araştırmacılar, obsesyonların gelişmesinde ve sürdürülmesinde, girici düşüncelerin kişi tarafından kontrol edilememesi ve ortaya çıkacak olası sonuçların felaketleştirilmesi gibi işlevsiz inançların rol oynadığını belirtmiştir (Purdon ve Clark, 1999; Rachman, 1997). Doron, Kyrios ve Molding (2007), OKB semptomlarının, mesleki, ahlaki veya sosyal kabul edilebilirlik gibi öznel olarak değerli benlik alanlarındaki yetersizlik hisleri ile oluştuğunu ifade ederken; Frost ve Steketee (2002) bu semptomların, dış dünyaya dair tehdit algısının abartılması ile ortaya çıktığını belirtmiştir.

OKB hastalarının, partnerlerin kompulsif ritüelleri (tekrar tekrar yıkama, kontrol etme vb.) nedeni ile, genel popülasyona kıyasla romantik ilişkilerinde daha fazla çatışma ve sıkıntı yaşadıklarını ortaya koyan birçok çalışma bulunmaktadır. (Koran, 2002; Rasmussen ve Eisen, 1992). Obsesif kompulsif bozukluğu (OKB) olan kişiler, eşleri ve diğer akrabaları üzerinde aşırı kontrole ihtiyaç duyma eğilimindedir ve bu da ilişkilerinde temel bir sorun oluşturmaktadır. OKB hastalarının genellikle semptomatoloji ve romantik ilişki üzerindeki aşırı kontrol ihtiyacının, aşırı güvenlik ihtiyacı, partnere bağımlılık gösterme ve ilişkiye dair yoğun bir endişe yaşama ile karakterize olduğu belirtilmiştir (Kasalova ve ark., 2020). Chambless ve Steketee (1999) OKB hastalarının diğer insanlara nazaran, ilişki üzerindeki kontrol ihtiyaçları nedeniyle yakınlık deneyimlerinin ve romantik ilişkilerden aldıkları doyumun daha az olduğuna dikkat çekmiştir. OKB yaşayan bireylerin, evlilik ilişkisinde yoğun gerginlik yaşadığı, şüpheli ve kontrolcü özellikleri nedeniyle partnerlerine yönelttikleri yineleyici soruların sıklıkla öfke tepkisine yol açtığı, eşlerini kompulsiyonlarına ortak etmeye çalıştıkları ve tüm bunların nihai bir sonucu olarak boşanma oranlarının yüksek olduğu belirtilmektedir (Prasko ve ark., 2009; Prasko ve ark., 2016). Benzer şekilde, Abbey ve ark. (2007) tarafından OKB hastaları ile yapılan bir başka çalışmada, obsesyonların şiddeti arttıkça romantik ilişkideki yakınlığın ve doyumun azaldığı ortaya koyulmuştur.

Bu çalışmalar doğrultusunda araştırmacılar, obsesif kompulsif semptomların yakın ilişkileri daha doğrudan etkilediğini öne sürmüş ve semptomların ana odağına romantik ilişki ve partnere ilişkin özellikleri koyarak, ilgili alan yazındaki OKB alt türlerine iki yeni boyut kazandırmıştır (Doron ve ark., 2012a, 2012b). Bu boyutlar, romantik ilişki odaklı obsesyon ve kompulsiyonlar ile partnere ilişkin obsesif kompulsif semptomlar olarak adlandırılmıştır. Araştırmacılara göre, ilişki ve partner odaklı obsesif-kompulsif semptomlar sıklıkla klinik uygulamada görölmekte ve hem kişisel hem de ilişkinin iyi oluşu üzerinde ciddi etkilere sahip olmaktadır (Doron, Szepsenwol, Karp ve Gal, 2013). Araştırmacılar, ilişkiye veya partnerin kendisine odaklanan takıntılı ilgi ve şüphelerin önemli bir stres kaynağı olduğunu, partner ile yaşanan çatışmaların yoğunluğunu artırdığını ve romantik ilişkinin deneyimine zarar verdiğini ifade etmiştir (Kasalova ve ark., 2020).

Doron ve ark. (2012a, 2012b), OKB bozukluğun güncel alt türleri olarak ifade ettikleri bu kavramların ölçümlenmesi için, Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (RİOKÖ) ile Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği'ni (PİOKBÖ) geliştirmiştir. Bu nedenle bu kavramların ölçümü için mevcut araştırmada RİOKÖ ve PİOKBÖ kullanılmıştır.

2.1.1 Romantik İlişki Odaklı ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler

Yakın ilişkilerde ortaya çıktığı ve ilişkinin işlevselliğine etki ettiği belirtilen romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif (OK) belirtilerde, bireyin kaygısı, şüpheleri ve telafi edici davranışları; partnerine yönelik hissettiği sevgi, partneri tarafından ne kadar sevildiği ve ilişkilerinin doğruluğu ile karakterize edilmektedir. Araştırmacılar insanların, romantik ilişkilerin ve partnerlerin nasıl olması gerektiği konusunda doğal olarak ideallere sahip olduğunu; yakın ilişki içindeki partnerlerin, özellikle de ilişkinin başlarındaiken kararsız ve çelişkili olmalarının normal kabul edilebileceğini belirtmektedir (Doron ve ark., 2012a). Romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtilerin ise, yoğun düzeyde, egoya yabancı, girici ve istenmeyen düşünce, imaj ve dürtüler ile kontrol etme, karşılaştırma ve güvenlik arayışı gibi telafi edici davranışlardan oluştuğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu semptomların hem bunları deneyimleyen bireyin hem de partnerinin yaşamındaki işlevselliği önemli düzeyde etkilediği belirtilmiştir (Clark, 2004; Doron ve ark., 2012a; Doron, Derby ve Szepsenwol, 2014).

Benzer şekilde, partnere ilişkin obsesif kompulsif (OK) semptomlar, bireyin partnerinde algıladığı kusurlar ile aşırı meşgul olması, buna yönelik yoğun ve girici düşüncelerini ise, kontrol, karşılaştırma, nötrleştirme ve güvenlik arama gibi kompulsiyonlarla telafi etmesi şeklinde açıklanmaktadır. Bu tip semptomlara sahip bireyin obsesyonları, romantik ilişki yaşadığı partnerinin ‘ahlakı’, ‘zekâ düzeyi’, ‘sosyal becerileri’, ‘dış görünüşü’, ‘duygusal istikrarı’ ve ‘yeterliliği’ ile ilgili olmaktadır (Melli, Carraresi ve Doron, 2015). Partnere ilişkin obsesyon ve kompulsiyonlar da romantik ilişki odaklı semptomlardaki gibi egodistonik olmakta ve bireyin öznel deneyimlerine ve kişisel değerlerine aykırı gözükmektedir. Partner odaklı OK semptomlar birey tarafından rahatsız edici ve normal sınırların dışında görülmekte, suçluluk ve pişmanlık duygularına yol açmaktadır (Doron ve ark., 2012b; Doron, Derby ve Szepsenwol, 2014).

Doron ve arkadaşları (2012a, 2012b), romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin altında yatan bilişsel süreçlerin, OKB’deki işlevsiz inançlar, belirsizliğe tahammülün düşüklüğü ve abartılı tehdit algısı gibi bileşenlerle benzerlik gösterdiğini; dikkat odaklarının ise içsel veya dışsal olarak değişebileceğini belirtmektedir. İçsel dikkat ile çalışan romantik ilişki odaklı semptomlara sahip bireyler, partnerlerine duydukları ve onlardan gördükleri sevgi/tutku üzerinde şüpheli olmakta ve bu şüphelerini tatmin edemediklerinde yaşadıkları belirsizlikten yoğun kaygı duymaktadırlar. Ayrıca bu bireyler mükemmeliyetçi eğilimlerinden ötürü, kusursuz deneyimler elde etmeye çabalamaktadır. Öte yandan partner odaklı semptomlar daha çok dışsal dikkat odağı ile çalışmakta ve bireyler partnerlerinin nitelikleri üzerinde, katastrofik sonuçlar oluşturabilecek düzeyde aşırı önyargılara sahip olmaktadır. Partner odaklı obsesyon ve kompulsiyonları olan bireylerin abartılı genellemeleri, mükemmeliyetçi tutumlarından; yani idealize edilen davranışlar ile fiziksel ve sosyal standartlardan kaynaklanmaktadır.

Araştırmacılar klinik deneyimlerine dayanarak, romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin erken yetişkinlik dönemlerinde ortaya çıkabileceğini öne sürmektedir. Öte yandan her iki semptom türünün de halihazırda yaşanan romantik ilişki seyrinde ortaya çıkabileceği gibi, uzun süreli bir ilişki sonlandıktan sonra, yeni bir partner adayı ile tanışma sürecinde veya bağlılıkla ilişkili karar verme aşamalarında (evlilik vb.) tetiklenebileceği belirtilmiştir. Ayrıca, romantik ilişki ve partner odaklı OK semptomlara sahip bireylerin ilişkisel çatışmalardan genellikle kaçındığı, fakat bu kaçınmanın ileriye yönelik tehdit algısını daha fazla beslediği ifade edilmektedir. Buna

göre ilişkide yaşanan çatışmalar, bu semptomların bir sonucu olabileceği gibi obsesyonların tetikleyicisi de olabilir (Doron ve ark., 2014). Her iki boyut ile birlikte yapılan araştırmalar, romantik ilişki odaklı ve partnere ilişkin OK belirtilerin doğrusal bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Baş, 2019; Doron ve ark., 2016).

Alan yazında, güncel olarak araştırılan romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtiler ile ilgili oldukça sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Abak, 2019; Doron ve ark., 2012, 2012a, 2012b; Doron, Derby, Szepsenwol, Nahaloni ve Moulding, 2016; Trak ve İnözü, 2017; Trak ve İnözü, 2019; Yıldırım, 2017; Yıldırım, 2018). İlişki ve partner odaklı OK semptomlarla yapılan bazı çalışmalar, bu iki yeni alt türün değerlendirildiği farklı örneklemelerin çeşitli sosyodemografik ve romantik ilişki ile ilgili faktörlerle nasıl değişkenlik göstereceğini incelemiştir (Abak, 2019; Baş, 2019; Yıldırım, 2017). Türkiye’de spesifik olarak evli bireylerle yapılan ve bu semptomların evlilik uyumu üzerindeki etkisini inceleyen ise yalnızca tek bir araştırmaya rastlanmıştır (Baş, 2019). Ayrıca, bu iki semptom türünün ilişkili olacağı düşünülen farklı psikopatoloji türlerinin de araştırıldığı görülmektedir. Ek olarak, ilişki ve partner odaklı Ok semptomların her ikisi ile aynı örneklem üzerinde çalışan bazı araştırmacılar, bu semptom türlerinin birbirleri ile paralel sonuçlar verip vermediğini incelemiştir. Aşağıda ilişki ve partner odaklı OK semptomlar ile ilgili bu çalışmalara yer verilmiştir.

2.1.2 Romantik İlişki Odaklı ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilerin Sosyodemografik ve Diğer Değişkenlerle İlişkisi

Doron ve arkadaşları (2012b), hali hazırda romantik bir ilişki içinde olup, yaşları 18-65 arasında değişen 229 katılımcının (111 kadın, 118 erkek) partner ve romantik ilişki odaklı OK belirti puanlarını 9 hafta ara ile iki ayrı zaman noktasında ölçtükleri çalışmada; ilk ölçümdeki partnere ilişkin puanların, sonraki romantik ilişki odaklı semptomları pozitif yönde yordadığını ve aynı şekilde ilk ölçümdeki ilişki odaklı puanların da, sonraki partner odaklı semptomları pozitif yönde tahmin ettiğini ortaya koymuştur. Sonuçlara göre bu iki semptom türü karşılıklı bir ilişki içinde olmakta ve zaman içerisinde birbirlerini tetikleyebilmektedir. Ek olarak, ilk ölçümlerde alınan partner odaklı OK belirti puanlarının, ikinci ölçümdeki romantik ilişki odaklı OK semptomları açıklama gücü (%31); ilk ölçümdeki ilişki odaklı OK belirtilerin daha sonraki partner odaklı OK belirtileri açıklama gücünden (%14) daha yüksek

bulunmuştur. Buna göre, partnere yönelik OK belirtilerin, romantik ilişkiye yönelik belirtileri daha fazla alevlendirdiği görülmektedir.

Benzer bir araştırmada Szepsenwol, Shahar ve Doron (2016), halihazırda romantik bir ilişkisi bulunan 141 kişi (63 kadın, 78 erkek) ile yaptıkları 1 yıllık boylamsal araştırmalarında, bireyin partnere ilişkin OK belirtilerindeki ilk ölçümlerin, romantik ilişkiye dair semptom düzeyini 1 yıllık zaman içerisinde yükselttiğini; bu nedenle partner odaklı OK semptomların, ilişkiler üzerinde potansiyel yıkıcı bir etkisi olduğunu ve bireyin partnerine dair aşırı meşguliyetinin, ilerleyen süreçte romantik ilişki odaklı semptomlar doğurabileceğini ortaya koymuştur. Ek olarak, ilişki süreleri 16 aydan 45 yıla kadar değişen ve ilişki türünü evlilik (116 kişi) ve sevgililik (25 kişi) olarak bildiren katılımcılardan, daha uzun süreli ilişkilerin daha az romantik ilişki odaklı OK semptom ile karakterize olduğu bulunmuştur. Çalışmada, evli olan ve olmayan katılımcıların semptom yoğunluğu açısından karşılaştırması yapılamamıştır.

Araştırmacılar, romantik ilişki odaklı ve partner odaklı OK semptomlar ile, depresyon, anksiyete ve stres arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarda, her iki OK belirti kümesinin de depresyon, anksiyete ve stres semptomları ile orta/yüksek düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. (Abak, 2019; Baş, 2019; Doron ve ark. 2012a, 2012b). Doron, Mizrahi, Szepsenwol ve Derby (2014), yaşları 20-65 arasında değişen ve halihazırda romantik bir ilişki içinde olan 157 kişi (71 kadın, 86 erkek) ile yaptıkları çalışmada, romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin, ilişki doyumu, cinsel doyum, depresyon ve anksiyete ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırmaya göre, romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtiler ile cinsel tatmin arasında negatif ve iki yönlü bir ilişki bulunmakta ve bu bağıntıya, düşük ilişki doyumu aracılık etmektedir. Öte yandan her iki semptom türünün de yaygın kaygılar ve depresif semptomlar üzerinde yordayıcı etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Doron ve arkadaşları (2012a, 2012b), OKB'yi, duygu durum semptomlarını, düşük benlik saygısını ve bağlanma güvensizliklerini kontrol ettiklerinde; romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin, düşük evlilik doyumu ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Yaşları 20-57 arasında değişen, halihazırda evli (60 kişi) veya romantik bir ilişki içinde (65 kişi) olan 125 kişi (87 kadın, 38 erkek) ile yapılan güncel bir araştırma, romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin, obsesif güvensizlik semptomları ile ilişkili olduğunu ve obsesif güvensizlik puanlarının, depresyon, anksiyete, ilişki çatışmaları ve ruhsal sağlığı yordadığını ortaya koymuştur. Çalışmada, ilişki süresi, yaş ve cinsiyet ile OK semptomlar arasında anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmamış

olup, yalnızca eğitim süresi ile OK belirtiler arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir (Brandes, Stern ve Doron, 2020).

Yapılan diğer araştırmalar, ilişki ve partner odaklı OK semptomların belirli benlik kırılganlıklarıyla da ilişkili olduğunu ifade etmektedir (Doron ve ark., 2013; Doron ve Szepsenwol, 2015). Bu konuda ülkemizde Trak ve İnöz (2019) tarafından, yaş ortalaması 31.2 olan ve romantik bir ilişkisi bulunan 504 yetişkin (312 kadın, 192 erkek) ile yapılan çalışmada, romantik ilişki odaklı OK belirtiler ile bireyin benlik kırılganlıkları arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Buna göre, ilişki odaklı OK semptomlar ile yüksek ebeveyn aşırı-korumacılığı, bağlanma kaygısı ve partner-koşullu kendilik değeri anlamlı olarak ilişkili bulunmuştur. Öte yandan, ebeveyn aşırı korumacılığının ilişki odaklı OK belirtileri ile ilişkisine, bağlanma kaygısının aracılık ettiği ve bireyin bağlanma kaygısı ile romantik ilişki odaklı OK belirtileri arasındaki ilişkide, partnere yönelik kendilik değerinin düzenleyici rolü olduğu ortaya koyulmuştur.

Romantik ilişki odaklı ve partner odaklı OK belirtilerin farklı ilişki türlerine sahip örneklerdeki sosyodemografik farklılıkları da araştırılmaktadır. Doron ve arkadaşlarının (2012b), yaşları 17-75 arasında değişen 385 kişi (225 kadın, 160 erkek) ile yaptığı araştırmada, partner odaklı OK belirtilerinin, yaş, cinsiyet ve ilişki süresi değişkenleri ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; eğitim süresi ile negatif yönde anlamlı bir ilişkisi bulunmuştur. Farklı bir çalışmada Doron ve arkadaşları (2012a), yaşları 15 ile 75 arasında değişen 329 kişi (235 kadın, 94 erkek) ile romantik ilişki odaklı OK belirtileri araştırdıkları çalışmada ise, cinsiyet, ilişki süresi ve eğitim süresi ile semptomlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığını; fakat çok güçlü olmasa da, ilişki odaklı OK belirtiler ile yaş değişkeni arasında negatif yönde bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur.

Benzer şekilde Türkiye’de de bu konuda yapılmış bazı çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, 18-30 yaş arasındaki 689 genç yetişkin (565 kadın, 124 erkek) ile yapılan bir araştırmada, ilişki odaklı OK belirtiler cinsiyete göre farklılık göstermezken; partnere ilişkin OK belirtiler cinsiyete göre değişmekte, erkekler kadınlardan anlamlı olarak yüksek puanlar bildirmektedir. Bu araştırma, ilişki türleri evlilik (% 8.4), nişanlılık (%6) ve sevgililik (%85.6) olmak üzere ortalama ilişki süresi 23.1 ay olarak hesaplanan örneklemin, hem romantik ilişki hem de partner odaklı OK semptom düzeylerinin bireyin ilişki süresi ile negatif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucuna varmıştır (Abak, 2019).

Yine ülkemizde yapılan güncel bir çalışmada, hali hazırda romantik bir ilişkisi bulunan 18-58 yaş aralığındaki 290 kişi (224 kadın, 66 erkek) ile, ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin yaş ve ilişki süresi değişkenleri ile arasındaki korelasyon ilişkileri incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, katılımcıların yaşları ile ilişki odaklı OK belirtileri arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken; partner odaklı semptomları ile anlamlı bir korelasyon ilişkisi olmadığı görülmüştür. Katılımcıların 1 ay ile 433 ay arasında değişen ilişki süreleri (192 bekar, 98 evli) ile yapılan analiz sonuçlarına göre ise, her iki OK belirti türünün de ilişki süresi ile negatif yönde ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Buna göre bireyin ilişki süresi arttıkça, ilişki ve partner odaklı OK belirti düzeyi azalmaktadır (Toroslu, 2020).

Trak ve İnöz (2017), romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin, cinsiyet, eğitim düzeyi, yaş ve ilişki süresi gibi bazı demografik değişkenlere bağlı farklılıklarını araştırmıştır. Yaşları 18-63 aralığındaki 271 kişiden (161 kadın, 110 erkek) oluşan çalışmada bütün katılımcılar halihazırda bir romantik ilişki içinde olduğunu (164 evli, 107 bekar) bildirmiştir. Çalışma sonuçlarına göre romantik ilişki odaklı OK belirtiler, evlilik süresi ve yaş ile negatif yönde ve düşük düzeyde bir ilişkiye sahipken; partner odaklı OK belirtiler hiçbir demografik değişken ile anlamlı bir ilişkiye sahip değildir. Öte yandan romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin sosyodemografik değişkenler ile farklılıklarını araştıran diğer çalışmalar, her iki semptom türünün de kişilerin yaşı, gelir düzeyleri ve ilişki süreleri açısından farklılık göstermediğini ortaya koymuştur (Yıldırım, 2017; Yıldırım, 2018).

İlişki ve partner odaklı OK semptomları araştıran tüm bu çalışmalar, belirtilerin romantik bir ilişki içerisinde ve yetişkinlik döneminde ortaya çıktığını desteklemektedir. Öte yandan katılımcıların ilişki ve partner odaklı OK semptomlarının, cinsiyet, yaş, ilişki/evlilik süresi, eğitim düzeyi gibi demografik değişkenler bakımından nasıl farklılaştığı üzerine karışık bulgular olduğu göze çarpmıştır. Bu nedenle mevcut çalışmada, ilişki ve partner odaklı OK semptomların demografik değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bu alanda yapılmış olan tüm çalışmaların her iki cinsiyetten de veri topladığı görülmüştür. Bu sebeple mevcut çalışmada da her iki cinsiyetten veri toplanmıştır.

Alan yazında, romantik ilişkilerde ortaya çıktığı ve ilişkinin işlevselliği üzerinde olumsuz etkisi olduğu düşünülen bir diğer kavram ise yakın ilişkilerdeki güvensiz bağlanma stilleridir (Del Giudice, 2011, 2019). Ek olarak, yetişkin bireylerdeki güvensiz bağlanma stillerinin çeşitli psikopatolojiler ile ilişkili görüldüğü ve obsesif

kompulsif semptomların yakın ilişkilerdeki bağlanma ile güçlü bir ilişkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Doron ve ark., 2012; Sümer ve ark., 2009).

2.2 Yakın İlişkilerde Bağlanma

Bağlanma teorisinin öncüsü Bowlby (1969) bağlanmayı temelde, insanlar arasında kalıcı bir psikolojik bağlılık olarak tanımlamıştır. Bowlby (1958), bağlanma teorisini geliştirirken, bakımverenden ayrılmış, duygusal açıdan huzursuz ve örselenmiş bebekler üzerindeki gözlemlerine dayanarak; bebek-bakımveren ilişkisinin daha sonraki psikolojik uyuma olan etkisini temel almıştır. Bağlanma teorisinin temel varsayımı; bir bebek için, ihtiyaç duyduğunda ulaşılabilir ve hassas bir bakımveren ile yakınlık ve temas kurabilmesinin, güvende olma duygusu geliştirmesi için gerekli olduğudur (Bowlby, 1969). Bowlby'e (1980) göre duygusal bir bağ olan bağlanma, dayanıklılık ve süreklilik içerirken, bakımverenin yokluğunda ortaya çıkan gerginlik ve varlığındaki rahatlık duyguları ile karakterizedir. Bakımveren ile güvenli bir bağlanma duygusu geliştiren bebekler, bakımverenin yokluğunu tehdit edici bir unsur olarak algılamadıkları için aşırı stres tepkileri vermemektedir.

Alan yazında, önceleri içsel çalışma modelinin ve diğer bağlanma kuramlarının yaşam boyu devamlılık göstereceği ifade edilirken; sonraki araştırmalarda, bağlanma yönelimleri bebeklik döneminde kurulmuş olsa dahi, bir bireyin bağlanma güvenliği duygusunun, yaşam boyu diğer bağlanma figürleriyle kurduğu ilişkilerin kalitesiyle değişebileceği belirtilmektedir (Bowlby, 1982, 1988). Fraley (2002), bağlanma stillerinin yaşam boyu sürekliliği üzerine yaptığı araştırmalarda, bebeklikte edinilen bağlanma stiline yaşam boyunca orta düzeyde kararlılık göstereceğini, kolaylıkla esnetilebilir olmayacağını fakat yeni ilişkiler ve deneyimler neticesinde bazı değişimlere uğrayabileceğini ortaya koymuştur. Araştırmacılar, bebeğin erken dönemde ilk bağlanma figürü ile kurduğu bağlanma örüntüsünün, yetişkinlik dönemindeki duygu, düşünce ve davranış sistemini büyük oranda etkilediğini ifade etmektedir (Fraley ve Shaver, 2000).

Bowlby (1988), bireyin yaşam boyu hayatına dahil olan yakın arkadaşları, akrabaları, öğretmenleri, romantik ilişki veya cinsel partnerlerini, "bağlanma figürleri hiyerarşisi" olarak adlandırırken; Hazan ve Shaver (1994), bir bireyin en yaygın bağlanma figürünün, bebeklik dönemindeki bakımverenin aksine, yetişkinlikteki romantik ilişki veya evlilik partneri olduğunu ifade etmektedir. Bu düşünceden

hareketle; önceleri bebek ile bakım veren arasında kurulmuş olan ilk bağlanma modeli, sonraki yıllarda yetişkin romantik bağlanma stillerine genişletilmiştir (Hazan ve Shaver, 1987).

Hazan ve Shaver'ın (1987), erken çocuklukta edinilen 3 kategorideki bağlanma türlerinin (güvenli-kaygılı-kaçınmacı) yetişkinlikteki romantik ilişkiye olan aktarımını test ettikleri araştırma, bu konuda bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Buna göre; güvenli bağlanmaya sahip olan yetişkinler, en önemli romantik deneyimlerini olumlu ifadelerle (güven veren, arkadaş canlısı, samimi, mutlu ve kalıcı) tanımlarken; kaçınmacı yetişkinlerin romantik ilişkileri, özellikle stresli zamanlarda yakınlıktan korkma, güven eksikliği ve temastan kaçınma ile karakterize edilmiştir. Öte yandan kaygılı bağlanma gösteren yetişkinlerin romantik ilişkileri, partner ile paylaşımlar ve birleşme arzusundaki aşırılık, partnerin duyarlılığına takıntılı olma, ani duygu değişimleri, aşırı cinsel çekim ve aşırı kıskançlık hali ile ilişkilendirilmiştir. Araştırmanın sonuçları, farklı bağlanma stillerine sahip yetişkinlerin; sevmeye değer olma inançları, romantik ilişkilerinin seyri ve partnerlerinin ulaşılabilir ve güvenilir olma özellikleri hakkında farklı düşüncelere sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle, romantik ilişki partnerlerinin işlevinin, tıpkı erken çocuklukta bakımveren ile olduğu gibi; sağlam bir temele dayanma, güvenli bir sığınak hissi verme ve yakınlık kurma ihtiyaçlarına dayandığı görülmektedir. Hazan ve Shaver (1994), yetişkin bağlanmasının, bebekte bakım veren ile kurulandan farklı olarak, bireyler arasındaki karşılıklı cinsel ilgi ve çekim temelinde gelişebileceğini, ancak bu çekimin romantik ilişkilerin duygusal doyumunu sağlamada yeterli olmayacağını öne sürmüştür. Araştırmacılara göre, bağlanma sürecindeki partnerlerin ilişki doyumunu sağlayabilmesi için, cinsel çekimin varlığının yanı sıra, güvende olma ve manevi bakım alabilme koşullarının da sağlanması gereklidir. Bağlanma doyumunun, her iki partner için de, hem ilişki içindeki davranışları ve beklentiyi karşılayabilme yetenekleri ile, hem de gerçekçi beklentiler içinde olma ve doğru değerlendirebilme becerileri ile ilgili olduğu ifade edilmiştir.

Bartholomew ve Horowitz (1991), Yetişkin romantik ilişkilerindeki bağlanmayı araştırmak için, üçlü bağlanma modelinden (Hazan ve Shaver, 1987) farklı olarak, güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma olmak üzere dört boyutlu bir model geliştirmiştir. Buna göre; güvenli bağlanan bireyler, olumlu benlik ve olumlu başkaları algısına sahip oldukları için kendilerini sevmeye değer ve diğer insanları güvenilir bulma eğilimindedir. Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, olumsuz benlik ve

olumlu başkaları algısına sahip olduklarından, kendilerini sevilmeye değer görmedikleri gibi, romantik ilişkileri hakkında aşırı takıntılı davranmakta ve gerçekdışı beklentiler içine girmeye eğilimlidir. Öte yandan kayıtsız bireyler, olumlu benlik ve olumsuz başkaları temsilleri nedeni ile, kendilerini sevilmeye değer görseler de özgürlük ve özerkliklerini ön planda tutarak, başkaları ile yakın ilişki kurma ihtiyacını katı bir şekilde reddederler. Korkulu bağlanma tarzına sahip bireyler ise, hem olumsuz benlik hem de olumsuz başkaları modellerine sahip oldukları için, kendilerini değersiz ve başkalarının onayına muhtaç olarak görme eğilimindedir. Fakat diğer insanlar hakkındaki inançları güvensizlik üzerine kurulu olduğundan, yakınlık kurma isteklerinin reddedilme ile sonuçlanacağı beklentisi ile ilişki kurma girişimlerinde bulunmamaktadırlar.

Daha sonraki araştırmalar, bireyleri tek bir bağlanma stili içinde sınırlandıran modellerdense, temelde bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutlarını değerlendiren ölçümlerin daha güvenilir olduğunu ortaya koymuştur (Mikulincer ve Shaver, 2007). Brennan, Clark ve Shaver (1998), güvensiz bağlanma türlerini “reddedilmeye dair kaygı” ve “yakınlıktan kaçınma” şeklinde ifade etmektedir. Araştırmacılar, bağlanma kaygısını, sevilmeye değer olmaktan şüphe duyma, reddedilmekten korkma ve bağlanma figürleri tarafından hassas bir bakım alamayacak olma şeklindeki Olumsuz Benlik temsillerine dayandırırken; kaçınmacı bağlanmayı, fiziksel ve duygusal temastan uzak durma, yakınlıktan korkma ve diğer insanların niyetlerinden şüphe duyma ile karakterize olan Olumsuz Başkaları modeline dayandırmaktadır (Feeney, 2002; Mikulincer ve Shaver, 2003). Collins ve Read (1990), bağlanma kaygısı yüksek olan bireylerin, romantik ilişkilerinde bağımlı ve takıntılı davranışlar sergilediklerini, benlik saygısı ve kendilik değerlerinin düşük olduğunu; bağlanmadan kaçınan bireylerin ise, dış dünyayı olumsuz görme eğilimine sahip oldukları için, diğer insanları daha az güvenilir ve bağlanılabilir olarak algıladıklarını ifade etmiştir.

Bu noktadan hareketle araştırmacılar yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerdeki bağlanmayı, kaygı ve kaçınma boyutları üzerinde değerlendirmek amacıyla Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-2’yi (YİYE-2) geliştirmiştir (Fraley, Waller ve Brennan, 2000). Sonraki yıllarda, bağlanma örüntüsünün katı bir bağlanma stili içinde sınıflandırılmasındansa, boyutsal ve derecelendirilebilen bir ölçümle ifade edilmesinin daha güvenilir sonuçlar ortaya koyduğu yönünde fikir birliği sağlanmıştır (Mikulincer ve Shaver, 2007; Sümer, 2006). Bu nedenle mevcut çalışmada, bireyin evlilik

yaşantısındaki bağlanma stillerini değerlendirmek için Yakın İlişkide Yaşantılar Evvanteri-II (YIYE-2) kullanılmıştır.

2.2.1 Yakın İlişkilerde Bağlanmanın Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi

Alan yazında, yetişkinlik dönemindeki bağlanma figürleri ile kurulan güvensiz bağlanma örüntüleri, romantik ilişkilerle ilgili olduğu düşünülen birçok unsur ile bir arada ele alınmaktadır (Brumbaugh ve Fraley, 2006). Yakın ilişkilerdeki güvensiz bağlanma üzerine yapılan bazı araştırmalar, kadın ve erkeklerin bağlanma stilleri açısından farklılaştığını ortaya koymuştur. Doğu ve Batı kültürlerinde yapılan bu araştırmalar, romantik ilişkiye dayalı bağlanma türlerindeki bireysel farklılıkları, kaygı ve kaçınma boyutları üzerinde temellendirerek benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Kültürlerarası bazı farklılıklar olmakla birlikte, bağlanma kaygısını çoğunlukla kadınlar yaşarken, erkekler daha fazla kaçınma eğilimi göstermektedir (Del Giudice, 2011; Schmitt, 2003). Öte yandan Shi (2003), yetişkin bireylerdeki kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerini araştırdığı çalışmasında, bağlanma türünün cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna varmıştır. Benzer şekilde, ülkemizde 445 kişinin (281 kadın, 164 erkek) yakın ilişkilerde bağlanma stillerini kaygı ve kaçınma boyutları üzerinden ölçümleyen bir çalışma, bağlanmanın kadın ve erkekler arasında farklılık göstermediğini ortaya koymuştur (Çelikkaleli ve Avcı, 2016).

Alan yazında, bağlanma stillerinin yaş dönemlerine göre değişkenliğini ortaya koyan çalışmalar büyük oranda çocukluk dönemini temel almaktadır. Romantik ilişkilerdeki güvensiz bağlanmanın yaş gruplarına göre değişkenliği ise alan yazında güncel ve oldukça sınırlı araştırılmaktadır (Chopik ve Edelstein, 2014). Güncel olarak, yetişkin bağlanma stillerinin yaş gruplarına göre nasıl farklılık gösterdiğini araştıran bir çalışmada, genç yetişkinlerin bağlanma kaygısının, orta ve geç yetişkinlik dönemindeki bireylere göre oldukça yüksek bir orana sahip olduğu ifade edilmektedir. Öte yandan kaçınan bağlanma stili, diğer yaş gruplarına nazaran, orta yetişkinlerin bulunduğu grupta anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Chopik, Edelstein ve Fraley, 2013).

Yakın ilişkilerde bağlanma stillerinin nadiren birlikte ele alındığı bir başka sosyodemografik değişken ise eğitim düzeyi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sağdıç (2018) tarafından eğitim düzeyi dağılımları ilköğretim (%12,3), lise (%32,3), lisans (%40,8) ve lisansüstü (%14,6) olmak üzere 130 evli erkek ile yapılan güncel bir

çalışmada, katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça kaygılı bağlanma puanlarının azaldığı bulunmuştur. Öte yandan kaçınmacı bağlanma puanlarının ise gelir düzeyi ile değişmediği ortaya konmuştur.

Alan yazında, yakın ilişkilerdeki güvensiz bağlanmanın demografik ve evlilik ile ilgili değişkenlerle yeterli düzeyde ele alınmadığı ve daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu nedenle mevcut çalışmada, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinin çeşitli sosyodemografik unsurlarla farklılıkları da incelenecektir.

2.2.2 Yakın İlişkilerde Bağlanmanın Romantik İlişki Odaklı ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler ile İlişkisi

Araştırmacılar, güvensiz bağlanma stillerinin, çeşitli psikopatolojiler ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Buna göre, bağlanmadan kaçınma depresif belirtiler ve aleksitimi ile pozitif yönde ilişkili iken; kaygılı ve korkulu bağlanma tarzları depresyon ve yaygın kaygı bozukluğu semptomları ile önemli ölçüde ilişkili bulunmuştur (Besharat ve Shahidi, 2014; Marganska, Gallagher ve Miranda, 2013).

Doron, Moulding, Nedeljkovic, Kyrios, Mikulincer ve Sar-el (2012), güvensiz bağlanma stillerini, Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) tanısı alan bir grup, diğer anksiyete bozuklukları tanısı alan ikinci grup ve klinik olmayan kontrol grubu ile karşılaştırdıkları bir çalışmada; en yüksek düzeyde bağlanma kaygısının, OKB tanılı hastalardan oluştuğunu, kaçınan tipte bağlanmanın ise gruplar arası farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Crawford ve arkadaşları (2006), daha önce DSM-IV kişilik bozuklukları tanısı almış ergenler ile yaptıkları 17 yıllık boylamsal çalışmalarında, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma türlerinin bireylerin kişilik örüntülerini yordadığını ortaya koymuştur. Çalışmaya göre bağlanmaktan kaçınma, şizoid, şizotipal ve paranoid (Küme A) kişilik tipleri ile pozitif ilişkide iken; bağlanma kaygısı, antisosyal, histrionik, narsisistik, sınır (Küme B) kişilik türleri ve bağımlı, obsesif-kompulsif ve kaçınan (Küme C) kişilik özellikleri ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Zakiei ve arkadaşları (2017), 260 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, kaygılı bağlanma stilinin obsesif kompulsif kişilik bozukluğunu (OKKB) yordadığını ortaya koymuştur.

Ülkemizde, çeşitli psikopatoloji türleri ile bağlanma boyutları arasında yapılan bir çalışma; OKB, panik bozukluk (PB) ve depresyon tanısı almış grupların, klinik olmayan kontrol grubuna oranla daha fazla bağlanma kaygısı bildirdiğini

göstermektedir. Ayrıca depresyon tanılı bireyler, OKB ve PB gruplarına göre daha fazla bağlanmaktan kaçınma puanı bildirmiştir. Araştırmacılar, bağlanma kaçınması ve kaygısının, psikopatoloji yatkınlığı açısından risk faktörü olduğunu belirtmektedir (Sümer ve ark., 2009).

Araştırmacılar, OKB'nin mevcut bilişsel modelinde tanımlanan işlevsiz inançları, yetişkin bağlanmasındaki güvensiz stiller ile ilişkilendirmektedir (Doron ve Kyrios, 2005; Myhr ve ark. 2004; OCCWG, 1997). Doron ve Kyrios (2005), güvensiz bağlanma yönelimlerinin (kaygılı ya da kaçınmacı), kişinin benlik, başkaları ve dış dünya ile ilgili işlevsiz inançlarını artırdığını; artan yetersizlik duyguları, sosyal ve fiziksel tehdit algıları gibi hatalı inançların da OKB gelişimine temel oluşturduğunu ifade etmektedir. Mikulincer, Birnbaum, Woddis ve Nachmias (2000), kaygılı bağlanmanın, normal yaşam koşullarının nesnel olmayan abartılı bir tehdit düzeyinde algılanması ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde diğer araştırmacılar, işlevsiz mükemmeliyetçi eğilimlerin ve sıkıntı veren ruminatif düşünceleri bastırmadaki zorlukların bağlanma kaygısı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Birnbaum, Orr, Mikulincer ve Florian, 1997; Mikulincer, Dolev ve Shaver, 2004; Wei, Mallinckrodt, Russell ve Abraham, 2004). Araştırmacılar, kaçınmacı bağlanmanın da özeleştiri, uyumsuz mükemmeliyetçilik, belirsizliğe tahammülsüzlük ve kişisel zayıflıklar ile ilişkili olduğunu; bireyin bu özellikleri ve olumsuz benlik algısı ile başa çıkma stratejilerinin de OKB'deki işlevsiz inançların ve semptomların gelişimine aracılık ettiğini göstermiştir (Mikulincer ve Shaver, 2007).

Yetişkin romantik ilişkilerindeki bağlanma kavramı, güncel olarak en etkili şekilde kaygılı ve kaçınmacı bağlanma boyutları ile ölçüldüğünden (Mikulincer ve Shaver, 2007), OKB'nin güncel alt türleri olarak ifade edilen ilişki ve partner odaklı OK semptomların yakın ilişkilerdeki bağlanmayla ilişkisini araştıran çalışmalar da bu boyutlar üzerinden veriler sunmaktadır (Doron ve ark., 2012, 2012b; Trak ve İnözü, 2017; Yıldırım, 2017; Yıldırım, 2018). Aşağıda bu semptomlar ile güvensiz bağlanma örüntülerinin ilişkisini konu alan çalışmalara yer verilecektir.

Romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtiler ile yetişkin bağlanmasındaki güvensiz stiller (kaygılı, kaçınmacı) arasında yapılan sınırlı sayıdaki çalışmalar, romantik ilişki odaklı OK belirtilerin bağlanma kaygısı ile; partner odaklı belirtilerin ise hem kaygılı hem de kaçınmacı bağlanma stili ile ilişkili olduğunu desteklemiştir (Doron ve ark., 2012; Trak ve İnözü, 2017). Ayrıca, Doron ve arkadaşları (2012b) tarafından yapılan iki aşamalı bir çalışma, kaçınmacı bağlanma puanındaki ilk

ölçümlerin sonraki romantik ilişki odaklı OK belirti düzeyini yordadığını ortaya koymaktadır.

Yıldırım (2017), yaşları 18 ve 53 arasında değişen 387 kişi (260 kadın, 127 erkek) üzerinde, romantik ilişki ve partner odaklı OK semptomlar ile yetişkin bağlanma stilleri arasındaki ilişkileri araştırdığı çalışmada, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinin hem ilişki hem de partner odaklı OK semptomlar üzerinde yordayıcı etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca kaygılı bağlanma stili ile romantik ilişki odaklı semptomlar arasında, kaçınmacı bağlanmaya nazaran, oldukça güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Öte yandan partner odaklı semptomların bağlanma stilleri ile ilişkilerinde, kaygı ve kaçınma boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Bu alandaki bir başka araştırma Yıldırım (2018) tarafından, araştırma sırasında mevcut bir romantik ilişki için olan veya daha önce romantik bir ilişki yaşadığını belirten, 18-32 yaş aralığındaki 353 üniversite öğrencisi (233 kadın, 120 erkek) ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçları, bağlanma kaygısı ile bağlanmaktan kaçınmanın hem ilişki hem de partner odaklı OK belirtileri pozitif yönde yordadığını ortaya koymuştur.

Alan yazında romantik ilişkilerdeki güvensiz bağlanma stillerinin, ilişki ve partner odaklı OK semptomlar ile ilişkisini ortaya koyan oldukça sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Bu araştırmalar temelde kaygılı ve kaçınmacı bağlanmanın, ilişki ve partner odaklı OK semptomlar ile ilişkili olduğunu desteklemekle birlikte, hangi bağlanma boyutunun hangi semptom türü ile daha fazla ilişkili olduğu sonucunda farklılaşmaktadır. Bu nedenle mevcut çalışmada, yakın ilişkilerdeki güvensiz bağlanma stillerinin ilişki ve partner odaklı OK semptomlar üzerindeki yordayıcı etkisi de araştırılacaktır.

Alan yazında, yetişkin bireylerin yakın ilişkilerde kurduğu bağlanma örüntüsünün, romantik ilişki türleri arasında büyük önem arz eden evliliğin işleyişi ve niteliği ile ilişkili olduğu da belirtilmektedir (Banse, 2004; Fraley ve Shaver, 2000). Bu nedenle yetişkin güvensiz bağlanma boyutlarının, evlilikteki işlevselliği kapsamlı bir şekilde niteleyen evlilik uyumu kavramıyla da sıklıkla bir arada çalışıldığı görülmektedir (Feeney, 1999; Gallo ve Smith, 2001). Aşağıdaki bölümde evlilik uyumu kavramı ve bu kavramın diğer değişkenlerle olan ilişkilerine yer verilmiştir.

2.3 Evlilik Uyumu

Evlilik kavramı, kişilerarası ilişkiler arasında oldukça önemli bir yer bulmakta ve bu sebeple, geçmişten günümüze birçok farklı disiplinden araştırmacının ilgisini çeken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Tutarel-Kışlak, 2002). En temel haliyle evlilik kavramı; farklı kişilik özelliklerine sahip bir kadınla bir erkeğin, benliklerini birleştirerek kişiliklerini geliştirmek, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını doyurabilmek, nesillerinin devamını sağlayabilmek, sorumluluklarını paylaşabilmek ve mutluluklarını artırabilmek gibi amaçlar ile adım attıkları psikolojik bir sistemdir (Bakırcıoğlu, 2006; Tümer, 1998). Hukuki olarak bakıldığında ise, bağlı olunan devletin kontrolü ve izni altında yapılan, toplumsal ve geleneksel yapıdan etkilenen, çiftlerin çeşitli amaçlar doğrultusunda hayatını birleştirme kararı vererek adım attığı resmi bir kurumdur (Özgüven, 2000). Tarhan (2012) evliliğin, aile birliğinin oluşmasında en temel yapı taşı olduğunu, geleneksel ve kültürel faktörler bağlamında değişkenlik gösterse dahi, evrensel düzeyde önem ve değer atfedilen bir kurum olduğunu ifade etmiştir. Araştırmacılar evlilik ilişkisinin, birliktelik, sevgi, yakınlık ve bağlılık ihtiyacı, cinsel ihtiyaçlar ve çocuk sahibi olarak soyunu sürdürme içgüdüleri gibi hem biyolojik hem de duygusal sebepleri olduğu gibi, toplumsal beklentiler ve ekonomik ihtiyaçlar doğrultusunda da oluşabileceğini belirtmektedir (Çatal ve Kalkan, 2019; Solmuş, 2011; Toksöz ve Kolburan, 2018). Kanburoğlu (2019), evli bireylerin ilişkilerinde yaşadıkları anlaşmazlıkların ve olumsuzlukların genel bir mutsuzluk ve tatminsizliğe yol açtığını ifade etmiştir. Evlilikteki mutluluğun hem eşlerin ilişki kalitesini hem de bireyin psikolojik, fiziksel ve sosyal açıdan iyilik halini belirlediği bilinmektedir. Soylu ve Kağnıcı (2015), evlilikte yaşanan çatışmaların ve bu çatışmaların bir sonucu olarak boşanma oranlarının yıllar içinde artış gösterdiğini ifade etmiştir. Türkiye’deki eşlerin evliliklerinde yaşadıkları mutsuzluk nedeniyle hem bireysel hem de çift olarak daha fazla psikolojik destek arayışına girdikleri belirtilmektedir. Bu bağlamda evlilik üzerine yapılan araştırmalar, evlilik uyumu kavramının önemini açığa çıkarmaktadır.

Rogers’a (1972) göre; ortak bir ilgi, dikkat, anlayış ve kabul sayesinde, evliliklerinde genel bir mutluluk ve tatmin duygusuna sahip olan çiftler arasındaki ruhsal durum “evlilik uyumu” olarak tanımlanmaktadır. Uyumlu bir evlilikte bireylerin birbiriyle iyi bir etkileşim içerisinde olduğu, problemlerini işlevsel bir şekilde çözebildikleri ve evliliği ilgilendiren konularda fikir birliğine varabildikleri

ifade edilmektedir (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005). Birbirlerini sosyal olarak destekleyebilen, birlikte vakit geçirmekten keyif alan, açık bir iletişim kurabilen, kriz anlarını birlik olarak atlatan ve ilişkilerine dair sorumluluk duygusu taşıyan çiftlerin uyumlu bir evliliği olduğu ifade edilmektedir (Cutler ve Radford, 1999).

Tarihsel süreçte, birçok çalışmaya konu edilmiş olan evlilik uyumu için bazı araştırmacılar, derecelendirilebilen ve süreç içerisinde sürekli değişim gösteren bir kavram olduğunu belirtmektedir (Spanier, 1976). Dahası, farklı evli çiftler için çeşitli sosyal, demografik, kişisel ve psikolojik faktörlerin, evlilik uyumunu farklı şekilde etkileyeceğini ve bu nedenle evlilik uyumu kavramının genel geçer bir tanıma sokulmasının mümkün olmadığını ileri sürmektedir (Glenn, 1990). Janicki, Kamorck, Gwaltney ve Shiffman (2006) tarafından yapılan bir çalışma, karşılıklı daha kaliteli etkileşime ve daha fazla fikir birliğine sahip olan çiftlerin evlilik uyumu yüksekken; tartışma esnasında pozitif tepkileri az, negatif davranışları daha fazla olan çiftlerin, evlilik uyumunun düşük olduğunu ortaya koymuştur. Öte yandan, Johnson, Amazola ve Booth (1992) tarafından evlilik uyumunun değişkenliğini test etmek için yapılan boylamsal bir çalışmanın sonucuna göre, çiftler arasındaki mutluluk ve etkileşim miktarı zamanla azalırken evlilik uyumları ve anlaşmazlık düzeyleri değişmemektedir.

Alan yazında evlilik ilişkisinin niteliğini konu alan çalışmalar, evlilik uyumu kavramının yanı sıra evlilikteki başarı, doyum, mutluluk ve evlilik kalitesi gibi kavramları da ele almaktadır (Kastro, 1998). Bu kavramlar sıklıkla karıştırılmakla birlikte, birbirleri ile ilişkili oldukları kadar temelde farklı kabul edilen kavramlardır. Evlilik uyumu ve evlilik kalitesi hem bireysel hem de çiftler ekseninde ölçümlenirken, evlilik doyumunun çoğunlukla bilişsel, evlilik mutluluğunun ise duygusal boyutta ele alındığı belirtilmiştir (White, 2003). Kudiaki (1999), eşler arasındaki çatışmanın düşük, mutluluğun yüksek olduğu durumlardaki memnuniyet durumunu “evlilik doyumunu” olarak tanımlamaktadır. Evlilik doyumunu kriterleri, olumlu iletişim, cinsel tatmin gibi doyuma ulaştıran anlar ve aynı eş ile evlenme kararındaki istikrardan; karşıt tepki ve tatminsizlik yaratan gerilim anlarına doğru geniş bir yelpaze içindedir. Tezer’e (1996) göre de eşlerin evlilik içindeki bireysel ihtiyaçlarını ne oranda karşıladıklarına dair algısı, evlilikten aldıkları doyumunu göstermektedir (Tezer, 1996). Öte yandan evlilik uyumu kavramı, iki tarafın da evliliğini başarılı bir şekilde devam ettirebilme kapasitesini ölçmekte ve bu yönü ile, evlilik ilişkisine dair öznel bir algıyı temsil eden evlilik doyumunu kavramından ayrılmaktadır. Araştırmacılar evlilik uyumunun, eşler

arasındaki doyum ve mutluluğu da kapsayan genel bir kavram olduğunu, evlilik ilişkisindeki başarıyı ve işlevselliği bütünüyle ifade ettiğini belirtmektedir (Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002). Tutarel-Kışlak (1999), özellikle evlilik uyumu ile evlilik doyum kavramlarının alan yazında birbirleri yerine sıklıkla kullanıldığını ifade etmiştir. Kalkan (2002) evlilik doyumunu, kişinin evlilik ilişkisinin belirli yönlerine dair öznel duyguları olarak tanımlamıştır. Bunun aksine, evlilik uyumunu evlilikteki doyum ve mutluluk kavramlarını da içeren genel bir terim olarak ifade etmektedir. Bu nedenle, mevcut çalışmada evlilik ve mutluluk ile ilişkili olan evlilik uyumu kavramı kullanılmış ve araştırılmıştır. Bunun yanı sıra evlilik uyumunun, evli bireylerdeki fiziksel ve ruhsal sağlığın temelini oluşturan en önemli etmenlerden olduğu (Duman, 2012), ve günümüzde boşanma oranlarının oldukça artış göstermesi, evlilik uyumu ile ilişkili unsurların araştırılmasının önemini ortaya koymaktadır (Güngör ve İlhan, 2008).

Evlilik ilişkisinin değerlendirilmesinde, evlilikteki doyum, mutluluğu, çatışmaları, işlevselliği, evliliğin kalitesini ve başarısını değerlendiren çok sayıda ölçüm aracı kullanılmaktadır. Fakat bu ölçümlerin genellikle tek bir kavrama (çatışma, işlevsellik vb.) yönelik geliştirildiği ve evlilik ilişkisinin o boyutuna odaklandığı görülmektedir (Yılmaz, 2001). Bu bağlamda Spanier ve Cole (1976), evlilik ilişkisini değerlendirmede kullanılan doyum, mutluluk, başarı ve uyum gibi ifadeleri kapsayan bir şemsiye terim geliştirilmesine olan ihtiyaca dikkat çekmiştir. Bu amaçla Spanier (1976) tarafından geliştirilen Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ), partnerlerin romantik ilişki kalitesini ölçerken hem içsel hem de kişilerarası örüntülerini değerlendirmekte ve evlilik ilişkisinin yanı sıra evlilik dışı diğer romantik ilişki türlerinin uyumunu değerlendirebilecek şekilde geliştirilip isimlendirilmiştir. Evlilik uyumunun kapsayıcı tanımını en iyi karşılayan ölçek olması nedeniyle, bu alanda yapılan çalışmalarda oldukça sıklıkla kullanılmaktadır (Fincham ve Rogge, 2010). Bu amaçla, mevcut çalışmadaki evlilik uyumu kavramı da ÇUÖ ile değerlendirilmiştir.

Evlilik uyumu bireyin kişisel mutluluğu kadar, toplumsal yaşamın önemli bir parçasını oluşturan evlilik ilişkisindeki işlevselliği ilgilendiren önemli bir kavram olarak görülmektedir (Erdinç, 2018). Bu nedenle evlilik uyumunun yordayıcılarına yönelik oldukça sık araştırma yapılmaktadır. Evlilik uyumu ile ilişkili olduğu düşünülen farklı psikopatolojiler (Şen ve Oğuz, 2017), çeşitli sosyodemografik değişkenler ve evliliğe ilişkin faktörlerin alan yazında geniş bir yer bulduğu görülmektedir (Tutarel-Kışlak, 2002).

2.3.1 Evlilik Uyumunun Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi

Evlilik uyumu ile sosyodemografik değişkenlerin ilişkisinin araştırıldığı pek çok çalışma cinsiyet, yaş, çalışma durumu, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi gibi çeşitli sosyodemografik değişkenlerin, çiftlerin evlilik uyum düzeyini etkilediğini belirtmiştir (Erbek ve ark., 2005; Özgüven ,2000; Tutarel-Kışlak, 2002).

Alan yazında, evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılıklarını ortaya koyan birçok çalışma bulunmaktadır (Kurdek, 2005; Şendil ve Korkut, 2008; Whiteman, McHale ve Crouter, 2007). Whiteman ve ark. (2007) tarafından 188 çift ile yapılan çalışmada, evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılaştığı, erkeklerin evlilikten aldığı doyumun kadınlara göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Evliliğin ilk yıllarındaki 526 çift ile yapılan başka bir çalışmada, eşlerin evlilik uyumu açısından anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya koyulmuştur (Kurdek, 2005). Benzer şekilde Gager ve Sanchez (2003), 1721 kişi ile yaptıkları çalışmada, evlilik kalitesinin ve evlilik uyumunun kadın ve erkekler arasında anlamlı olarak değişmediğini bulgulamıştır. Ülkemizde de Şendil ve Korkut (2008) tarafından evlilik süresi ortalaması 14 yıl olup, yaşları 20 ile 73 arasında değişen 171 evli birey (112 kadın, 59 erkek) ile yapılan çalışmada da, evlilik uyum düzeylerinin cinsiyet değişkeni ile farklılaşmadığı bulgusu desteklenmiştir. Türkiye’de evli ve çalışan 400 birey (206 erkek, 194 kadın) ile yapılan başka bir çalışmada yine evlilik uyumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Demir-Erbil ve Hazer, 2018). Bu alanda yapılan çalışmalar, farklı bulgular ortaya koymaktadır.

Evlilik uyumunun sosyodemografik faktörlerle ilişkisini konu alan çalışmalar, yaş ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin üzerinde sıklıkla durmuştur. Demir-Erbil ve Hazer (2018), 400 kişiden oluşan örneklemin evlilik uyum puanlarının yaş değişkeni ile anlamlı bir ilişkisi olduğunu, erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin geç yetişkinlik dönemindekilere göre evlilik uyumlarının anlamlı olarak yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ülkemizde Aktaş (2009) tarafından 26-55 yaş aralığındaki 220 evli bireyle (110 erkek, 110 kadın) yapılan benzer bir araştırmaya göre hem kadın hem de erkekler için evlilik uyum puanları, yaş değişkenine göre farklılık göstermekte, katılımcıların yaşı yükseldikçe evlilik uyumlarında düşüş yaşanmaktadır. Farklı araştırmalarda, evlilik uyumunun yaş grupları arasında farklılaştığı ve ileri yaş gruplarının gençlere göre evliliklerini daha fazla uyumsuz bildirdiği desteklenmiştir (Demiray, 2006; Schumm ve Bugaighis, 1986). Öte yandan, Tutarel-Kışlak ve

Çabukça (2002) ve Erdoğan (2007), araştırmalarında evli bireylerin yaşları ile evlilik uyum puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını ifade etmektedir. Sonuç olarak, bu alanda yapılan çalışma bulgularının yaş ve evlilik arası ilişkide tartışmalı sonuçlar raporladıkları görülmektedir.

Alan yazında, evlilik uyumunun eşlerin eğitim düzeyi ile ilişkileri de araştırılmaktadır. Şendil ve Korkut (2008), yaşları 20-73 arasında değişen 171 evli birey (112 kadın, 59 erkek) ile yaptıkları araştırmada, eşlerin evlilik uyumlarının eğitim düzeyine göre farklılaştığını ve ilköğretim-lise gibi düşük eğitim düzeyindeki katılımcıların (105 kişi) evlilik uyumlarının, lisans-lisansüstü gibi daha yüksek eğitime sahip bireylerden (66 kişi) daha düşük olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde, Hoşgör (2013) tarafından 216 evli birey (108 erkek, 108 kadın) ile yapılan çalışmada, evlilik uyumunun eğitim düzeyi değişkeni ile pozitif yönde anlamlı bir korelasyon ilişkisi olduğu ve katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça evlilik uyumu puanlarının da arttığı görülmüştür. Bu alanda yapılmış olan diğer çalışmalar da, evlilik uyumunun eğitim düzeyi ile farklılaştığı ve eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin diğer gruplara göre daha uyumlu bir evlilik sürdürdüğü bulgusunu desteklemektedir (Abalı, 2006; Çelik ve Tümkaya, 2012; Erişti, 2010; Yıldız, 2012).

Evlilik uyumu ile ilişkisi sıklıkla araştırılan bir diğer sosyodemografik değişken ise gelir düzeyidir. Fox (1973), evlilik uyumu ile sosyoekonomik gelir düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında, yüksek gelir durumu olan eşlerin, evliliklerine maddi açıdan bağımlı olmayıp, birbirlerine duygusal açıdan bağlı olduklarını; bu nedenle böyle çiftlerin hem evlilik uyumunun hem de doyumlarının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Demir-Erbil ve Hazer (2018), ülkemizde yaptıkları çalışmada evlilik uyumu ile gelir düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu, daha yüksek gelire sahip eşlerin daha uyumlu evliliklere sahip olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Şendil ve Korkut'un (2008) araştırması, ekonomik durumu yüksek olan bireylerin daha az evlilik çatışması ve daha fazla evlilik uyumu bildirdiğini göstermektedir. Alan yazında bu ilişkileri ortaya koyan çalışmaların büyük oranda aynı bulgular ile desteklendiği görülmektedir (Bradbury, Fincham ve Beach, 2000; Congar, Rueter ve Elder, 1999; Douglass, 1995).

Alan yazında, evlilik uyumunu etkilediği düşünülen sosyodemografik faktörlerin yanı sıra, evlilik ilişkisine ilişkin (evlilik süresi, eş ile tanışma şekli, eş ile yaş farkı ve çocuk sayısı vb.) çeşitli unsurlar üzerinde de durulmaktadır (örn. Bradbury ve ark., 2000; Demir-Erbil ve Hazer, 2018; Fışiloğlu, 1992; Şendil ve Korkut, 2008).

Evlilik uyumu ile evlilik süresi arasındaki ilişkiyi araştıran bazı çalışmalara göre, evliliğin ilk yıllarında daha düşük bulunan evlilik uyum düzeyi, evlilik süresi uzadıkça artış göstermektedir (Anderson, Russell ve Schumm, 1983; Spanier, Lewis ve Cole, 1975). Ülkemizde Demir-Erbil ve Hazer (2018) tarafından yapılan güncel bir çalışma ise, bireyin evlilik uyumu ve evlilik süresi değişkenleri arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu; evlilik uyumunun 15 yıl ve üzeri evliliklerde, 1-5 yıl aralığındaki yeni evlilere nazaran daha düşük olduğunu bulgulamıştır. Öte yandan Fışiloğlu (1992) tarafından yaşları 22-55 arasındaki 70 evli lisans üstü öğrencisi (46 kadın, 24 erkek) ile Çift Uyum Ölçeği kullanılarak yapılan çalışmada ise, katılımcıların 1 ile 30 yıl arasında değişen evlilik süresinin, evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur. Bu bulguya paralel olarak Şendil ve Korkut'un (2008) araştırmasında, katılımcıların evlilik uyumu evlilik sürelerine göre değişmemektedir. Özetle, evlilik uyumu ve evlilik süresi arasındaki ilişkiye dair alan yazında farklı bulgular yer almaktadır.

Evlilik uyumunun birlikte sıklıkla araştırıldığı bir diğer değişken ise eşler arasındaki yaş farkıdır. Bazı araştırmacılar, aralarında 10 yaştan daha az olan eşlerin, 10 yaştan daha fazla farka sahip olanlara nazaran evliliklerinin daha uyumlu bulunduğunu ifade etmiştir (Rahmani, Merghati, Sadeghi ve Allahgholi, 2011). Benzer şekilde Demirli ve Kendir (2016), 400 evli birey (200 kadın, 200 erkek) ile yaptıkları çalışmada, eşlerin yaş farkı ile evlilik uyumları arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğunu desteklemiştir. Öte yandan Çakmak ve Tolan (2015), 656 evli birey (292 kadın, 364 erkek) ile yaptıkları çalışmada, evlilik uyumunun eşler arasındaki yaş farkı ile değişmediğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Çağ ve Yıldırım (2013), 811 evli birey (448 kadın, 363 erkek) ile gerçekleştirdikleri çalışmada, eşlerin yaş farklarının evlilik doyumu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Sonuç olarak bu alanda yapılan çalışmaların farklı sonuçlar ortaya koyduğu görülmüştür.

Evlilik uyumu ile ilgili olarak incelenen diğer değişkenlerden biri de evlenme yaşı olarak karşımıza çıkmaktadır. Demir-Erbil ve Hazer (2018) tarafından 18-44 yaş aralığındaki 400 evli kişi (206 erkek, 194 kadın) ile yapılan çalışmada, evlenme yaşı ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunduğu, daha ileri yaşlarda evlenen bireylerin evliliklerini daha uyumlu bildirdiği bulunmuştur. Yine Akpınar ve Kırlioğlu'nun (2020) 490 evli birey (245 erkek, 245 kadın) ile yaptığı çalışmada, katılımcıların evlenme yaşı gruplarına göre evlilik uyumu puanlarının farklılıkları incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, 25-29 yaş aralığında evlenen

bireylerin evlilik uyumu, 15-19 yaş ve 20-24 yaş aralığında evlenmiş olan bireylere göre anlamlı olarak daha yüksektir (Akpınar ve Kırlioğlu, 2020). Bu çalışmalara paralel olarak Kanburoğlu (2019), ortalama evlilik yaşı 23,5 olan 250 evli kadın ile yaptığı çalışmada, evlilik uyumu ile evlilik yaşı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu desteklemiştir.

Öte yandan evlilik uyumu ile bireylerin çocuk sayısı arasında yapılan araştırmaların büyük çoğunluğu, çocuk sayısındaki artışın evlilik ilişkisini doğrudan etkilediğini ve eşlerin evlilik uyumunda azalma ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir (Akpınar ve Kırlioğlu, 2020; Aktaş, 2009; Çakmak-Tolan, 2015; Şener ve Terzioğlu, 2002; Ödemiş, 2008). Ülkemizde 171 evli birey ile, evlilik uyumu ile çeşitli demografik özellikler arasındaki ilişkileri inceleyen bir araştırma, eşlerin evlilik uyumunun çocuk sayısı ile negatif yönde ve anlamlı bir korelasyon ilişkisi olduğunu bulmuştur (Şendil ve Korkut, 2008). Benzer şekilde Çakmak-Tolan (2015), yaşları arasında değişen 656 kişi (292 kadın, 364 erkek) ile yaptığı çalışmada, çocuğu olan (1 veya daha fazla) ve olmayan eşlerin gruplar arası farklılıklarını incelemiştir. Buna göre çocuksuz bireylerin evlilik uyumları, çocuğu olanlardan anlamlı olarak daha yüksek iken; 1 çocuğu olan bireylerin evlilik uyum puanları da 2 ve daha fazla çocuğa sahip olanlardan anlamlı şekilde daha yüksektir. İlgili alan yazın ağırlıklı olarak aynı sonuçları desteklese de, çocuk sahibi olmanın evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını ifade eden çalışmalar da bulunmaktadır (Fışiloğlu, 1992; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002).

Sonuç olarak, literatürde evlilik uyumu ile çeşitli sosyodemografik değişkenler arasında tartışmalı sonuçlar olduğu görülmektedir. Bu nedenle mevcut çalışmada yaş, evlilik süresi, eğitim düzeyi, çocuk sayısı vb. değişkenler için bir işleme kriteri getirilmemiş ve literatürde tartışmalı bulgular sunan evlilik uyumu ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkilerin araştırılması hedeflenmiştir.

2.3.2 Evlilik Uyumunun Yakın İlişkilerde Bağlanma ile İlişkisi

Evlilik ilişkisinde önemli bir etken olduğu düşünülen ve sıklıkla evlilik uyumu ile birlikte ele alınan bireysel faktörlerden bir diğeri de yakın ilişkilerdeki bağlanma örüntüsüdür (Banse, 2004; Fraley, 2002). Araştırmacılar yakın ilişkilerdeki güvensiz bağlanmanın, evlilik uyumu ile ilişkili bulunan tüm değişkenler içinde, oldukça önemli

görülen ve sıklıkla üzerinde durulan bir faktör olduğunu belirtmiştir (Feeney, 2002; Gallo ve Smith, 2001).

Araştırmacılar, romantik ilişkilerdeki bağlanmayı boyutsal düzeyde değerlendiren YİYE-2 ile ölçümledikleri çalışmalarda, bağlanmanın kaygı boyutundan yüksek, kaçınma boyutundan düşük puan alan evli bireylerin, daha yüksek evlilik uyumu bildirdiklerini; kaygı ve kaçınma boyutları birlikte değerlendirildiğinde ise bağlanmaktan kaçınmanın, ilişki kalitesi üzerinde negatif yönde ve en güçlü yordayıcı olduğunu ortaya koymuştur (Molero, Shaver, Ferrer, Cuadrado, ve Alonso-Arbiol, 2011; Nofle ve Shaver, 2006; Özmen ve Atik, 2010). Benzer şekilde, kaçınmacı bağlanma türünün evlilik çatışmalarını artırdığı; evlilikten alınan doyumunu, eşler arası bağlılığı ve desteği düşürdüğü sonuçlarını ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Barry ve Lawrence, 2013; Li ve Chan, 2012). Bu bulgularla tutarlı olarak, ülkemizde 220 evli birey (120 kadın, 100 erkek) ile güvensiz bağlanma örüntülerinin evlilik doyumunu üzerindeki etkisini araştıran bir çalışma, bağlanmanın yalnızca kaçınma boyutunun evlilikten alınan doyumunu anlamlı olarak yordadığını ortaya koymuştur (Sığırcı, 2010). Ülkemizde 160 evli birey (80 kadın, 80 erkek) ile yapılan bir başka araştırmada ise, evlilik uyumunun hem kaygılı hem de kaçınmacı bağlanma boyutları ile negatif yönde anlamlı ilişkilere sahip olduğu ve kaçınmacı bağlanmanın evlilik uyumu üzerinde yordayıcı bir rolü olduğu bulunmuştur (İlericiler, 2015). Benzer şekilde, Hekimoğlu ve Uluç (2019) tarafından 268 evli birey (135 kadın, 133 erkek) ile yapılan çalışmada, kaçınan tipte bağlanan bireylerin evlilik uyumlarının kaygılı bağlananlara göre daha düşük olduğu ifade edilmiştir.

Brassar, Lussier ve Shaver (2009) 274 evli çift ile yaptıkları araştırmada, güvenli bağlanmanın en yüksek, kaçınan bağlanmanın ise en düşük evlilik uyum düzeyi ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Evli çiftlerle yapılan bu çalışma, erkeklerin ilişkideki çatışma algısının, eşlerinin bağlanma kaygısı olması ile ilişkili olduğunu; kadınların evlilikteki çatışma algısının ise, eşlerindeki kaçınmacı bağlanma tarzı ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Siegel, Levin ve Solomon (2018), 156 evli ve farklı bağlanma stillerine sahip çiftin evlilik uyumlarını inceledikleri çalışmada, güvenli-güvenli bağlanan çiftlerin en yüksek evlilik uyumuna sahip olduklarını ortaya koymuştur. Çalışmaya göre, her iki eşin de kaygılı veya kaçınmacı bağlandığı çiftler en düşük evlilik uyum düzeyine sahiptir. Öte yandan, eşleri kaçınmacı türde bağlanırken kendileri güvenli stilde bağlanan kadınlar ile eşleri güvenli bağlanırken kendileri bağlanmaktan kaçınan kadınlar, benzer düzeyde evlilik uyumu bildirmiştir.

Bu çalışmalar doğrultusunda, evlilik uyumunun yakın ilişkilerdeki güvensiz bağlanma stilleri ile ilişkili olduğu ve farklı psikopatolojiler ile karşılıklı yordayıcı etkilere sahip bir kavram olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, güvensiz bağlanmanın da psikopatoloji ile güçlü bir ilişkiye sahip olduğu ve semptom geliştirme yatkınlığını artırdığı bilinmektedir. Bu nedenle alan yazında, yakın ilişkilerde güvensiz bağlanma, evlilik uyumu ve psikopatoloji arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar da yer almaktadır.

Scott ve Cordova (2002), 91 evli çift ile yaptıkları çalışmada, evlilik uyumu ile depresif semptomların ilişkisinde yetişkin bağlanma stillerinin düzenleyici etkisini incelemiştir. Bu çalışmada, güvenli bağlanma stiline sahip eşlerin evlilik uyumu ile depresif semptomları arasında ilişki bulunmazken; güvensiz bağlanmanın depresif semptomlara yatkınlık ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırmacılar, kaygılı bağlanma puanları yüksek olan kadın ve erkeklerin, evlilik uyum düzeyleri ve depresif semptomları arasında negatif bir ilişki olduğunu; kaçınmacı bağlanma puanlarını yüksek bildiren eşlerde ise, evlilik uyumu bağlamında depresif semptomlarının değişiklik göstermediğini ifade etmektedir. Çalışma, daha fazla güvenli bağlanma puanı bildirmenin, daha uyumlu bir evlilik ve daha az depresif semptom ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Benzer bir çalışma Taycan ve Kuruoğlu (2014) tarafından, depresyon, anksiyete, panik bozukluk, OKB ve OKKB gibi psikopatolojilere sahip 25 çift ile, tanı almayarak kontrol grubuna dahi edilen 25 çiftten oluşturulmuş ve bireylerin güvensiz bağlanma stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bulgular, katılımcıların kaygılı ve kaçınmacı bağlanma puanındaki yüksekliğin, evlilikteki uyumsuzluğu yordadığını ve bu ilişkinin psikopatolojik semptomlara sahip olan bireylerde, kontrol grubuna nazaran daha güçlü olduğunu ortaya koymuştur.

Bu çalışmalar doğrultusunda, yetişkin güvensiz bağlanma stillerinin evlilik ilişkisindeki uyumsuzluk ile doğrudan ilişkili olduğu ve güvensiz bağlanmanın uyum bozucu psikopatolojilerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu çalışmalarda evlilik uyumu ve güvensiz bağlanma stilleri sıklıkla, depresif semptomlar, kaygı bozuklukları ve OKB ile ele alınmaktadır. Bazı araştırmacılar, obsesyon ve kompulsyonların gelişimsel sürecinde güvensiz bağlanma stillerinin önemli bir etken olduğunu ileri sürmektedir (Doron, Moulding, Kyrios, Nedeljkovic ve Mikulincer, 2009; Mikulincer ve Shaver, 2007). Araştırmacılar, OKB tanısı alan kişilerin bağlanma figürlerine karşı yoğun düzeyde onaylanmama ve terk edilme kaygısı yaşadıklarını, özerkleşme

konusunda hassas olduklarını ve bağlanma ihtiyacına karşı algıladıkları tehdidin obsesyon ve kompulsiyonlarını tetiklediğini öne sürmüştür (Mears, 2001; Vogel, Stiles ve Nordahl, 2000). Bu görüşü destekleyen çalışmalardan birinde Myhr, Sookman ve Pinard (2004), OKB'ye sahip yetişkinlerde daha fazla güvensiz bağlanma ölçümlerken; Doron ve arkadaşları (2009) güvensiz bağlanma örüntülerinin obsesyon ve kompulsiyonlarla ilişkisini klinik olmayan bir örnekleme de doğrulamıştır. Bu nedenle bu iki kavram arasındaki ilişki, mevcut çalışmada evli ve klinik olmayan bir örneklem üzerinde araştırılmaktadır.

2.3.3 Evlilik Uyumunun Romantik İlişki Odaklı ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtiler ile İlişkisi

Evlilik uyumu ile birlikte en sık araştırılan faktörlerden biri de psikopatolojiler olmaktadır (Karney ve Bradbury, 1995; Whisman, 2007). Şen ve Oğuz (2017), kişi için stresli durumlar yaratan çeşitli psikopatolojilerin, çiftlerin evlilik uyumları ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Whisman (2007), evlilik uyumunu etkileyen psikiyatrik tanıları araştırdığı çalışmasında; duygu durum, madde kullanım ve anksiyete bozukluklarının evlilikteki sıkıntılar ile pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Filsinger ve Wilson (1983) tarafından yapılan çalışma, sosyal kaygının evlilik uyumu ile olumsuz yönde ilişkili olduğunu; Epözdemir (2012) tarafından yapılan güncel bir çalışma ise, kişilerin aleksitimik özelliklerinin hem kendilerine hem de eşlerine ait evlilik uyum puanlarını negatif yönde anlamlı olarak yordadığını göstermiştir. Ayrıca Kahn, Coyne ve Margolin (1985), evli bireylerde görülen depresif semptomların, eşler arasındaki duygu dışavurumlarında, çatışmaların çözümünde, iletişim kalitesinde, fiziksel ve duygusal paylaşımlarda bozulmaya yol açtığını; böylelikle evlilik uyumunun azaldığını ortaya koymuştur.

Evli bireylerle yapılan araştırmalar stres, anksiyete ve depresyon gibi psikolojik sorunların üstesinden gelmek için sağlıklı bir evlilik uyumunun gerekli olduğuna dikkat çekmektedir (Pal, 2017; Sahu ve Singh, 2014). Evlilik ilişkisindeki uyumsuzluğun ve eşler arasındaki çatışmaların fazla olduğu ilişkilerin, depresif semptomların ortaya çıkmasında önemli bir risk faktörü olduğu belirtilmektedir. Çiftlerin evlilik uyumundaki düşüklük, mutsuzluk, sinirlilik ve cinsel aktiviteye olan ilginin azalmasının yanı sıra diğer depresif semptomlarla bağlantılı bulunmaktadır (Beach, 2001; Beach, Sandeen ve O'Leary, 1990). Evlilik uyumu ile depresyon

düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışma, evlilik uyumu yüksek olan kadınların, evlilik uyumu düşük olanlara göre daha fazla depresif semptom gösterdiklerini ortaya koymuştur (Erbek ve ark., 2005). Beach, Katz, Kim ve Brody (2003), evli çiftler ile yaptıkları benzer bir çalışmada, evlilik uyumsuzluğunun daha sonraki depresif belirtileri yordadığını göstermektedir. Buna göre, sıkıntılı evliliklerdeki eşlerin, birbirlerine daha az sosyal destek gösterdikleri ve düşmanca hisler içerisinde oldukları için depresyona olan eğilimleri de artmaktadır. Benzer şekilde Williams (2003), evliliğini uyumsuz olarak bildiren kadınların, uyumlu bildirenlere nazaran daha fazla psikolojik stres ve depresif semptom gösterdiklerini raporlamıştır.

Beach'e (2001) göre; evlilik uyumsuzluğu, majör depresyon ve çeşitli ruhsal belirtilerle karşılıklı yordayıcı etkilere sahiptir. Oğuz, Karaytuğ ve Çakmak (2020) tarafından 202 evli birey ile yapılan bir çalışmada, depresif semptomlar, anksiyete, somatizasyon, öfke ve obsesif-kompulsif semptomları araştırdıkları çalışmada, evlilik uyumundaki bozulma ile semptomlar arasında anlamlı ve çift yönlü ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Whisman ve Uebelacker (2009) tarafından orta ve geç yetişkin evli bireylerle yapılan 2 yıllık boylamsal çalışma, evlilik uyumu ile depresif semptomların çift yönlü etkisini araştırmıştır. Bu çalışmaya göre, bireylerin ilk başta alınan depresif semptom ölçümleri, sonraki evlilik uyumsuzluklarını yordarken; ilk başta alınan evlilik uyum puanları da sonraki depresif semptomlarını yordamaktadır. Karşılıklı yordayıcı etkilerde, eşlerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer şekilde Davila, Karney, Hall ve Bradbury'nin (2003), 4 yıllık boylamsal araştırması, bireylerin evlilik doyumu ile depresif semptomlarının birbirini karşılıklı olarak etkilediği sonucunu ortaya koymuştur. Tüm bu bulgular, evlilik uyumsuzluğunun psikopatoloji riskini artırabileceğini, psikopatolojik semptomların da evlilik sıkıntılarının habercisi olabileceğini ve bu nedensel ilişkinin çift yönlü olduğunu düşündürmektedir (Goldfarb, Trudel, Boyer ve Preville, 2007).

Karney ve Bradbury (1995), psikiyatrik bozuklukların ve semptomların evlilik uyumu üzerindeki yordama gücü açısından bağımsız değişkenler olabileceği gibi, evlilik uyumunun yordayıcı etkisi altında bağımlı değişkenler de olabildiğini ifade etmiştir. İlgili alan yazının, evlilik uyumu ile çeşitli psikopatolojik semptomlar arasındaki karşılıklı ilişkiyi desteklediği, fakat çalışmaların daha yoğunlukla, bu semptomların evlilik uyumu üzerindeki etkisine odaklandığı görülmektedir. Evlilik

uyumunun psikopatoloji üzerindeki yordayıcı rolü daha sınırlı araştırıldığı için, mevcut çalışmada evlilik uyumu kavramı bağımsız değişken olarak alınmaktadır.

OKB ile ilgili alan yazında güncel olarak araştırılan ilişki ve partner odaklı OK semptomların, yetişkinlikteki romantik ilişkilerde ortaya çıkması nedeniyle, partnerler arasındaki ilişkinin işlevselliği ve niteliği açısından ele alındığı da görülmektedir. Oldukça az sayıda yapılmış olan bu araştırmalar, bireyin bu semptomlarının, ilişki kalitesi, ilişki doyumu, evlilik doyumu ve evlilik uyumu ile ilişkilerini incelemiştir (örn. Baş, 2019; Doron, 2012a, 2012b, Trak ve İnözü, 2017).

Doron ve arkadaşları (2012a, 2012b), romantik ilişki ve partner odaklı OK semptomlara dair yaptıkları ölçek geliştirme çalışmalarında, OK semptomların bireyin romantik ilişki kalitesini etkilediğini ve ilişkideki tatminsizliği yordadığını belirtmiştir. Benzer şekilde Trak ve İnözü (2017), romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirti ölçeklerinin Türk örneklem üzerindeki geçerlik ve güvenilirliğini test ettikleri araştırmada, her iki semptom türünün de ilişki doyumu üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Baş (2019), evli bireylerin partner odaklı OK semptomları ve depresyon-anksiyete-stres düzeyleri arasındaki ilişkide evlilik ile ilgili değişkenlerin düzenleyici etkisini araştırmıştır. 22-64 yaş aralığındaki 268 evli bireyle (207 kadın, 61 erkek) yapılan araştırmanın bulgularına göre, bireyin partner odaklı OK belirtileri hem evlilik uyumu hem de evlilik doyumu puanları ile anlamlı olarak negatif yönde ilişkilidir. Buna göre, bireyler eşlerinin kusurları hakkında obsesif düşüncelere sahip olduğunda, evlilik ilişkisinde problemler ortaya çıkması, evlilikten alınan doyumun azalması ve eşler arasındaki uyumun bozulması söz konusudur.

Özetle bu çalışmalar, romantik ilişkilerde ortaya çıktığı belirtilen ilişki ve partner odaklı OK semptomların, yetişkinlikteki yakın ilişkilerde yaşanan bağlanma kaygısı ve bağlanmadan kaçınma ile ilişkili olduğunu, evlilik ve evlilik harici romantik ilişkilerdeki işlevselliği, ilişkinin kalitesini ve ilişkiden alınan doyumunu etkilediğini belirtmektedir. Buna karşın, ilgili alan yazındaki çalışmaların sınırlılığı ve bu ilişkilerle ilgili ortaya koyulan bulguların değişkenliği, ilişki ve partner odaklı OK belirtiler üzerinde daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Tüm bu bilgiler dahilinde bu çalışma, alan yazına yeni kazandırılan ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar ile, psikopatoloji ile yakından ilişkili olduğu vurgulanan güvensiz bağlanma ve yetişkinlerde bağlanma ile ilişkili olan evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesini hedeflemiştir.

2.4 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ilişki odaklı ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtiler ile yakın ilişkilerde güvensiz bağlanma ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaçla, evli bireylerin romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtileri üzerinde, evlilik uyumu puanları ve kaygılı/kaçıncı bağlanma puanlarının yordayıcı rolüne bakılacaktır. Ayrıca, ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtilerin, yaş, cinsiyet, evlilik süresi, evlilik yaşı, eğitim düzeyi ve gelir düzeyi gibi çeşitli demografik özellikler ile incelenmesi hedeflenmiştir.

2.5 Araştırmanın Önemi

Evlilik kurumu ve kavramı, kişilerarası ilişkiler içinde çok önemli bir yere sahip olmasından ötürü geçmişten günümüze sosyal bilimlerin ilgi odağı olmuştur (Erbek ve ark., 2005). Araştırmacılar, evlilik ilişkisinin kalitesini ortaya koyan en kapsayıcı kavramın 'evlilik uyumu' olduğunu belirtmektedir (Fincham ve Rogge, 2010). Romantik ilişki konusunda çalışılan en önemli kavramlardan bir diğeri de yakın ilişkilerdeki bağlanma biçimleridir (Banse, 2004; Gallo ve Smith, 2001). Bireyin erken çocukluk döneminde kazandığı bağlanma stili, yetişkinlikteki yakın ilişkileri nasıl algıladığı ve ne şekilde kurduğunu belirleyen bir faktördür (Hazan ve Shaver, 1987). Araştırmacılar, güvensiz bağlanmadaki 'kaygılı' ve 'kaçıncı' boyutların, psikopatolojik belirtileri tahmin etme gücünün daha yüksek olduğunu ve bu sebeple güvensiz bağlanma ölçümlerinin sıklıkla bu iki boyut üzerinden yapıldığını belirtmiştir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Bu bağlamda, güvensiz bağlanma stillerinin, uyum bozucu psikopatolojilerden biri olarak nitelenen Obsesif Kompulsif Bozukluk (OKB) ile ilişkisi, psikoloji alanında sıkça çalışılan bir konu haline gelmiştir (Doron ve ark., 2009). Öte yandan, evli bireylerin kaygılı ve kaçıncı bağlanma stillerinin evlilik uyumlarına olan olumsuz etkisi, ilgili alan yazında oldukça fazla yer edinmektedir (Scott ve Cordova, 2002; Siegel ve ark., 2018).

Alan yazına bakıldığında, bu üç kavramın bir arada olduğu çalışmalar yok denecek kadar azdır. Ayrıca, güvensiz bağlanma stilleri ile evlilik uyumunun romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtiler üzerindeki yordayıcı rolünü incelediği bilinen başka bir çalışma bulunmamaktadır. Mevcut çalışma bulgularının, OKB'nin güncel

bir alt türü olarak geliştirilen “romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirti” kavramlarına yönelik sonraki araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

2.6 Araştırmanın Hipotezleri

H₁= Kaygılı bağlanma stili toplam puanı, ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtiler toplam puanını yordayacaktır.

H₂= Kaçınmacı bağlanma stili toplam puanı, ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtiler toplam puanını yordayacaktır.

H₃= Kaygılı bağlanma stili toplam puanı, partner odaklı obsesif kompulsif belirtiler toplam puanını yordayacaktır.

H₄= Kaçınmacı bağlanma stili toplam puanı, partner odaklı obsesif kompulsif belirtiler toplam puanını yordayacaktır.

H₅= Evlilik uyumu toplam puanı, ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtiler toplam puanını yordayacaktır.

H₆= Evlilik uyumu toplam puanı, partner odaklı obsesif kompulsif belirtiler toplam puanını yordayacaktır.

H₇= Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stilleri ve evlilik uyumu toplam puanı birlikte, partner odaklı ve ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri yordayacaktır.

2.7 Araştırma Sorusu

1. Sosyodemografik özelliklerden yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, eş ile yaş farkı, evlilik süresi, gelir düzeyi, evlilik yaşı ve çocuk sayısı ile çalışmada kullanılan ölçekler arasında bir ilişki var mıdır?

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

3.1 Örneklem

Bu çalışmanın örneklemini, 22-70 yaş grubunda (M=40.75, SS=10.57) yer alan ve İstanbul'da yaşayıp gönüllü olarak katılmayı kabul eden 380 kişi (200 kadın, 180 erkek) oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcılarına, seçkisiz olmayan uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılmıştır. Araştırmanın içleme kriterleri katılımcıların evli olması ve araştırmaya eşlerden yalnızca birinin katılması olarak belirlenmiştir. Bilgilendirilmiş onam, sosyodemografik bilgi formu ve öz bildirime dayalı dört ölçekten (YİYE-2, ÇUÖ, RİOKÖ, PİOKBÖ) oluşan anket bataryası, araştırmacı tarafından çalışmaya uygun olan katılımcılara verilmiş ve doldurulduktan sonra tekrar kapalı zarf içinde teslim edilmesi istenmiştir.

İlişki ve partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar, OKB'nin alt boyutu olarak kabul edilmiş olmasına karşın (Doron ve ark., 2016) henüz DSM-V ve ICD-11 gibi son tanısal değerlendirme sistemlerinde yer almadığı için, bu çalışma klinik olmayan bir örnekleme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca OKB, klinik dışı örneklemlerde yaygın olarak araştırılan bir bozukluktur ve OKB belirti içerikleri de klinik olmayan örneklerin çoğunluğu tarafından bildirilmektedir (Clark, 2004). Katılımcıların sosyodemografik ve evlilik ile ilgili değişkenlerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik ve Evlilik ile İlgili Değişkenleri

N= 380	N	%
Cinsiyet		
Kadın	200	52.6
Erkek	180	47.4
Yaş		
22-35	134	35.3
36-50	174	45.8
51-70	72	18.9
Eşin Yaşı		
20-35	138	36.3
36-50	163	42.9
51-70	79	20.8
Eğitim Düzeyi		
İlk-Ortaöğretim/Lise	171	45
Üniversite/Yüksek Lisans/Doktora	209	55
Eşin Eğitim Düzeyi		
İlk-Ortaöğretim/Lise	194	51.1
Üniversite/ Yüksek Lisans/Doktora	186	48.9
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	303	79.7
Çalışmıyor	60	15.8
Emekli	17	4.5
Eşin Çalışma Durumu		
Çalışıyor	265	69.7
Çalışmıyor	90	23.7
Emekli	25	6.6
Algılanan Gelir Düzeyi		
Düşük/Düşük-Orta	64	16.8
Orta	215	56.6
Orta-Yüksek/Yüksek	101	26.6
Tanışma Şekli		
İnternet	13	3.4
İşyeri/Okul	113	29.7
Aile/Arkadaş aracılığı	254	66.8
Evlilik Süresi (Yıl)		
0-5	98	25.8
6-15	118	31.1
16-25	104	27.4
26-üzeri	60	15.8
Çocuk Sahip Olma Durumu		
Evet	295	77.6
Hayır	85	22.4
Çocuk Sayısı		
1	83	28.1
2	141	47.8
3 ve üzeri	71	24.1
	Ort.	SS
Yaş	40,8	10.6
Kadın	40	10.1
Erkek	41,6	11.1
Eş ile Yaş Farkı	3,8	3.2
Kadın	3,7	3.4
Erkek	3,8	3.1
Evlilik Süresi (Yıl)	14,7	10.9
Kadın	15,9	10.6
Erkek	13,4	11.3
Evlilik Yaşı	26	5.7
Kadın	24,2	5.4
Erkek	28,1	5.4

3.2 Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ve evliliklerine ilişkin bilgi sahibi olmak amacıyla Sosyodemografik Bilgi ve Veri Formu dışında, Yakın İlişkide Yaşantılar Envanteri-2 (YİYE-2), Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ), Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği (RİOKÖ) ve Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirti Ölçeği (PİOKBÖ) kullanılmıştır.

3.2.1 Sosyodemografik Bilgi ve Veri Formu

Araştırmaya katılan katılımcıların sosyodemografik özellikleri hakkında bilgi sahibi olabilmek amacıyla, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi (ilköğretim, ortaöğretim, lise, üniversite, yüksek lisans, doktora), meslek, çalışma durumu (evet, hayır, emekli), gelir düzeyi (düşük, düşük-orta, orta, orta-yüksek, yüksek) ve aylık gelir soruları sorulmuştur. Ek olarak, yaş, meslek, çalışma durumu ve eğitim düzeyi soruları, katılımcıların eşleri için de sorulmuştur.

Ayrıca katılımcıların evlilikleri hakkında bilgi toplamak amacıyla katılımcılara, eşleriyle tanışma biçimi (internet, işyeri/okul, aile/arkadaşlar aracılığıyla, diğer), evlilik öncesi ilişki süresi, evlenme yaşı, ne kadar süredir evli oldukları, çocukları olup olmadığı ve var ise kaç çocukları olduğu hakkında sorular sorulmuştur. Sosyodemografik Bilgi Formu Ekler bölümünde yer almaktadır (Ek B).

3.2.2 Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-2 (YİYE-2)

Orjinal ölçek Fraley, Waller ve Brennan (2000) tarafından yetişkin bağlanmasındaki temel boyutların ölçülmesi amacıyla geliştirilmiştir. 36 maddeden oluşan ölçeğin “kaygılı bağlanma” ve “kaçınmacı bağlanma” olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. Her bir maddenin romantik ilişkideki duygu ve düşünceleri ne oranda yansıttığı Likert tipi 7’li ölçekle (1 = hiç katılmıyorum, 7 = tamamen katılıyorum) belirlenmektedir. Araştırmacılar ölçeğin evli veya romantik ilişkisi olan bireyler için kullanılabildiğini ve ilişki türüne göre ifadelerin yeniden düzenlenebileceğini belirtmiştir. Mevcut çalışmanın örneklemini evli bireylerden oluştuğu için ölçek maddelerinde partneri temsil eden ifadelerin yerine “eş” ifadesi getirilmiştir.

Ölçeğin tek sayılı maddeleri kaygı boyutunu ifade ederken, çift sayılı maddeleri kaçınma boyutunu ifade etmektedir. Bu maddelerden; 4, 8, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 26, 30, 32, 34 ve 36 ters kodlanan maddelerdir. Her iki boyut için ilgili maddeler ayrı ayrı toplanıp ortalamaları alınarak katılımcılar için kaygı ve kaçınma puanları elde edilmektedir. Her iki boyut için de alınabilecek en düşük puan 18, en yüksek puan ise 126'dır. Ölçeğin alt boyutlarının belirtilen bir kesme puanı olmamakla birlikte, alınan puanlar bağlanma kaygısındaki yüksekliği ya da kaçınmacı bağlanma stilini göstermektedir.

Ölçek örnek maddeleri; "Eşimin sevgisini kaybetmekten korkarım", "Eşime güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım", "Terk edilmekten pek korkmam", "Başımdan geçenleri eşimle konuşurum". Kaygı boyutuna ilişkin maddeler; 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, Kaçınma boyutuna ilişkin maddeler; 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 36.

Ölçeğin orijinal çalışmasındaki kaygı boyutu için iç tutarlık katsayısı 0.93 iken, kaçınma boyutu için 0.95 olarak ifade edilmektedir ve ölçek bu bakımdan oldukça güvenilirdir (Fraley ve ark., 2000).

Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Selçuk, Günaydın, Sümer ve Uysal (2005) tarafından, romantik bir ilişkisi bulunan 256 lisans öğrencisi ile yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formunda kaygı boyutunun iç tutarlık katsayısı .86 iken kaçınma boyutunun katsayısı 0.90 dır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlikleri ise, kaygı ve kaçınma boyutları için sırasıyla 0.82 ve 0.81 bulunmuştur. Araştırmacılar, YİYE-2'nin sıklıkla kullanılan diğer bağlanma ölçeklerinden daha yüksek ölçüm duyarlılığına sahip olduğunu belirtmiştir.

Mevcut çalışmada kullanılan YİYE-2'nin güvenilirlik analizleri yapıldığında, kaygı boyutu için Cronbach alfa kat sayısı 0.83, kaçınma boyutu için Cronbach alfa kat sayısı ise 0.85 olarak bulunmuştur.

3.2.3 Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ)

Spanier (1976) tarafından çift ilişkisindeki uyumu ve doyumunu ölçmek için geliştirilmiş olan ölçek hem evli hem de evli olmayan çiftlerde kullanılabilir. Toplam 32 soru içeren ölçek, puanlaması 0-4; 0-5; 0-6 arasında değişen 30 soru ve evet/hayır cevabı verilen 2 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 4 alt boyutu

bulunmaktadır. Bunlardan “çift görüş birliği” boyutu eşlerin, aileyle ilgili parasal işlerin idaresi, yaşam felsefesi, temel kararların alınması gibi konular üzerinde anlaşma veya anlaşamama düzeyini ölçerken, “çift memnuniyeti” boyutu duygu ve iletişim ile ilgili olumlu ve olumsuz özellikleri değerlendirmektedir. Diğer alt boyutlardan “duygu ifadesi” boyutu sevgi gösterme davranışlarını ve sevgi gösterme biçiminde anlaşma veya anlaşamamayı ölçerken, “çift iç içe geçmişliği” boyutu ise, birlikte gülmek, bir şeyi sakince tartışmak, teşvik edici fikir alışverişlerinde bulunmak gibi durumların eşler arasında hangi sıklıkla yaşandığını ölçmektedir.

Ölçek örnek maddeleri; “Evlendiğiniz için hiç pişmanlık duyar mısınız?”, “Eşinizi öper misiniz?”, “Eşinize güvenir misiniz?”. Çift memnuniyeti boyutuna ilişkin maddeler; 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 31, 32, Çift iç içe geçmişliği boyutuna ilişkin maddeler; 24, 25, 26, 27, 28, Çift görüş birliği boyutuna ilişkin maddeler; 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, Duygusal İfade alt boyutuna ilişkin maddeler; 4, 6, 29, 30.

Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.96 olarak bulunmuş olup alt boyutlarının güvenilirlikleri 0.73 ile 0.94 arasında değişmektedir (Spanier, 1976).

Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Fışiloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılan ölçekte, orijinalinde yer aldığı gibi 4 alt boyut ve 32 soru bulunmaktadır. 264 evli bireyin katıldığı araştırmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.92 ve iki yarı güvenilirlik katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur. Alt boyutların güvenilirlik katsayıları ise; çift iç içe geçmişliği için 0.75, çift memnuniyeti için 0.83, duygu ifadesi için 0.80 ve çift görüş birliği için 0.75 olarak bildirilmiştir.

Ölçekten alınan değerler 0 ile 151 arasında değişmekte ve ölçeğin toplamından alınan yüksek puanlar evlilikte uyumun iyi olduğunu göstermektedir. Bu değerler için kesme noktası 101 olarak bulunmuş olup ölçeğin her alt boyutu tek olarak da puanlanabilmektedir. Bu çalışmada evlilik uyumunun ölçümü ölçeğin toplam puanları üzerinden yapılmıştır. Alt boyutlar için alınabilecek en yüksek puanlar, çift görüş birliği için 65, çift memnuniyeti için 50, duygu ifadesi için 12 ve çift iç içe geçmişliği için 24 olarak belirlenmiştir (Fışiloğlu ve Demir, 2000).

Bu çalışmada kullanılan ÇÜÖ'nün toplam puanı ve alt boyutları için güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayıları; ölçeğin toplam puanı için 0.93 bulunurken, alt boyutlardan çift memnuniyeti için 0.86, çift iç içe geçmişliği için 0.81, çift görüş birliği için 0.90 ve duygu ifadesi için 0.61 bulunmuştur.

3.2.4 Romantik İlişki Odaklı Obsesyon ve Kompulsiyonlar Ölçeği (RİOKÖ)

Bu ölçek Doron, Derby, Szepsenwol ve Talmor (2012a) tarafından, bireyin romantik ilişkisi ile ilgili obsesif-kompulsif belirtilerini saptamak için geliştirilmiştir. Ölçek toplam 12 maddeden oluşmakta ve 5’li likert tipinde (0: Bana hiç uygun değil, 4: Bana çok uygun) bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçeğin “partnere duyulan sevgi”, “ilişkinin doğruluğu” ve “partner tarafından sevilme” olmak üzere 3 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin orijinalinin iç tutarlılık katsayılarına bakıldığında, ölçeğin tamamında 0.93, partnere duyulan sevgi alt ölçeği için 0.84, ilişkinin doğruluğu alt ölçeği için 0.79 ve partner tarafından sevilme alt ölçeği için ise 0.87 olduğu bildirilmiştir.

Ölçek örnek maddeleri; “Partnerime olan sevgimden sürekli şüphe duyarım”, “İlişkimin doğru olup olmadığını tekrar tekrar kontrol ederim”, “Partnerimin beni sevdiğinden eminim”, “Sık sık ilişkimin “doğru” olduğuna dair onay ararım”. Partnere Duyulan Sevgi boyutuna ilişkin maddeler; 1, 7, 10, 14, İlişkinin Doğruluğu boyutuna ilişkin maddeler; 3, 5, 9, 12, Partner Tarafından Sevilme boyutuna ilişkin maddeler; 4, 6, 11, 13 numaralı maddeler olarak yer almaktadır.

Ölçeğin türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması, Trak ve İnöz (2017) tarafından yapılmıştır ve orijinalinde yer aldığı gibi 3 alt ölçeği bulunmaktadır. Belirtilerin yüksekliği, ölçekten alınan yüksek puanlar ile belirlenmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek puan 48’dir. Ölçekteki 2 ve 8 soruları, ölçeğe soruların doğru cevaplanıp cevaplanmadığını kontrol etmek amaçlı eklenmiştir ve toplam puan hesaplamalarına katılmamaktadır. Araştırmacılar, ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri toplam puan üzerinden değerlendirmiştir. Ölçeğin bütününe ait iç tutarlılık katsayısı 0.89 iken, partnere duyulan sevgi, ilişkinin doğruluğu ve partner tarafından sevilme alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları sırasıyla 0.73, 0.78 ve 0.83 olarak hesaplanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan RİOKÖ’nün güvenirlik analizleri yapıldığında, Cronbach alfa katsayıları, ölçeğin tamamı için 0.93, partnere duyulan sevgi alt boyutu için 0.84, ilişkinin doğruluğu alt boyutu için 0.83, partner tarafından sevilme alt boyutu için ise 0.84 bulunmuştur.

3.2.5 Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği (PİOKBÖ)

Doron, Derby, Szepeswol ve Talmor (2012b) tarafından, partner temalı obsesif-kompulsif belirtilerin şiddetini değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçek 24 sorudan ve 5 aralıklı (0: Bana hiç uygun değil, 4: Bana çok uygun) cevaplama setinden oluşmaktadır. Ölçeğin “ahlaklılık”, “sosyallik”, “duygusal istikrarlılık”, “yeterlilik”, “dış görünüş” ve “zeka” olmak üzere 6 alt boyutu bulunmaktadır.

Ölçek örnek maddeleri; “Partnerimin ahlaki düzeyine ilişkin şüpheler beni sürekli rahatsız eder”, “Partnerimin zeka seviyesini diğer kadın/erkeklerinkiyle sürekli karşılaştırırım”, “Partnerimin fiziksel görünüşündeki kusurlarla ilgili düşünceler beni sürekli rahatsız eder”, “Sürekli, partnerimin sosyal yetersizliklerini telafi etmeye çalışırım”, “Partnerimin duygusal olarak dengesiz olduğuna ilişkin şüpheler beni rahatsız eder”, “Partnerimin sosyal becerileri ile ilgili düşünceler beni rahatsız eder”.

Ahlaklılık boyutuna ilişkin maddeler; 6, 15, 17, 20, Sosyallik boyutuna ilişkin maddeler; 2, 5, 28, 21, Duygusal İstikrar boyutuna ilişkin maddeler; 7, 12, 22, 24, Yeterlilik boyutuna ilişkin maddeler; 10, 25, 27, 28, Dış Görünüş boyutuna ilişkin maddeler; 9, 14, 19, 26, Zekâ boyutuna ilişkin maddeler; 3, 8, 11, 13.

Ölçeğin bütünündeki iç tutarlık katsayısı 0.95 iken alt boyutların iç tutarlıkları sırası ile, 0.89, 0.84, 0.84, 0.87, 0.83 ve 0.83 olarak belirlenmiştir ve bu bulgular PİOKBÖ’nün geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek puan 96’dır ve ölçeğin 1, 4, 16 ve 23 soruları kontrol soruları olup, puan hesaplamalarına katılmamaktadır. Ölçek puanlamasında alınan yüksek değerler partnere ilişkin obsesif kompulsif belirti düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir (Doron ve ark., 2012b).

Ölçeğin Türkçe formu RİOKÖ ile aynı çalışma içerisinde yer aldığı için katılımcı sayısı 292’dir ve iç tutarlık katsayısı bütününde 0.94 iken; ahlaklılık alt boyutu için 0.88, sosyallik alt boyutu için 0.77, yeterlilik alt boyutu için 0.83, zekâ alt boyutu için 0.71, duygusal istikrarlılık alt boyutu için 0.85 ve dış görünüş alt boyutu için 0.88 olarak belirlenmiştir. Çalışmada, partnere ilişkin obsesyon ve kompulsiyonların ölçümünde toplam puan kullanılmıştır (Trak ve İnözü, 2017).

Bu çalışmada kullanılan PİOKBÖ’nün güvenilirlik analizleri yapıldığında, ölçek toplamı için Cronbach alfa katsayısı 0.96 bulunmuştur. Alt boyutların katsayıları ise ahlaklılık için 0.86, sosyallik için 0.73, yeterlilik için 0.86, zekâ için 0.82, duygusal istikrarlılık için 0.84 ve dış görünüş için 0.87 olarak hesaplanmıştır.

3.3 İşlem

FMV Işık Üniversitesi Etik Kurul'undan ölçeklerin uygulanabilmesi için gereken izinler alındıktan sonra çalışmada kullanılacak olan ölçeklerden bir anket bataryası oluşturulmuştur. Yapılmış olan kesitsel ve nicel yaklaşımlı bu araştırma kapsamında Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan ölçekler kullanılmıştır. Çalışma öncesinde tüm katılımcılara, Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu (Ek A) sunulmuş olup, katılmak isteyenler ile araştırma sürecine devam edilmiştir. Katılımcıların gizliliğini sağlayabilmek açısından her bir anket zarf içerisinde verilmiş ve doldurulduktan sonra yine kapalı zarf içerisinde teslim alınmıştır. Ölçeklerin doldurulma süresinin ortalama 20-25 dakika sürdüğü bildirilmiştir.. Veri toplama işlemi Şubat-Mart 2019 tarihleri arasında gerçekleşmiş olup; elde edilen veriler, araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra, kilitli bir dolapta saklanmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

Elde edilen veriler araştırmacı tarafından IBM SPSS for Windows 25 Statistics Standart v.25 programına aktarılmıştır ve bu sırada tüm katılımcıların anketleri doldurduğu ve kayıp veri olmadığı tespit edilmiştir. Daha sonra ölçek dağılımlarının normallik değerleri incelenmiş ve ölçekler Skewness-Kurtosis katsayılarının normal kabul edildiği +/- 2 aralığı (George ve Mallery, 2010) ile değerlendirilmiş ve normal dağılım görüldüğü için veri kaybı yaşanmamıştır. Verilerin psikometrik analizleri yapıldıktan sonra, betimleyici analizler ile demografik bilgilerin özellikleri hesaplanmıştır. Bu noktada, sosyodemografik bilgi formunda kategorik olarak sunulan bazı değişkenler (eğitim düzeyi, gelir düzeyi) dengeli grup dağılımı amacı ile birleştirilmiştir. Bilgi formunda yer alan sürekli değişkenlerden bazıları ise (yaş, evlilik süresi, evlenme yaşı, çocuk sayısı), ölçek puanlarındaki farklılıkların karşılaştırılabilmesi amacı ile gruplandırılmıştır.

Daha sonra çalışmada kullanılan ölçeklerin ve alt boyutlarının, iç tutarlılık ve güvenilirlik analizleri yapılmış ve tüm çalışma değişkenlerinin birbirleri arasındaki ilişkiyi ölçümlemek için Pearson korelasyon analizleri yapılmıştır. Hipotez testlerine geçildiğinde, sosyodemografik farklılıklardan meydana gelen karşılaştırmalar için, bağımsız gruplar T-testi ve ANOVA tek yönlü varyans analizleri kullanılmıştır. Son

olarak bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişkenler üzerindeki yordayıcı rolünü belirlemek amacıyla da basit regresyon ve çoklu regresyon analizleri yapılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Çalışmadan elde edilen verilerin analizi kapsamında ilk olarak, ölçeklerin normallik dağılımlarına bakılmış ve Skewness-Kurtosis katsayılarının normal kabul edildiği +/- 2 aralığı (George ve Mallery, 2010) ile değerlendirildiğinde çıkıntı değer (outlier) olmadığı tespit edilmiştir. Daha sonra örneklem özelliklerinin sayısal dağılımları ve yüzdelikleri hesaplanmıştır. Ardından sosyodemografik ve evlilik ile ilgili değişkenlerin gruplar arası farklılıklarının değerlendirilmesi için bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizleri yapılmıştır. ANOVA varyans analizlerinde anlamlı farklılığa sebep olan grupların tespiti için, post hoc analizleri (LSD testi) ile devam edilmiştir. Sosyodemografik ve evlilik ile ilgili değişkenlerden sürekli değişkenlerde ise, çalışmada kullanılan ölçekler ile Pearson korelasyon analizleri yapılmıştır. Ayrıca çalışmada kullanılan bütün ölçeklerin iç tutarlık katsayıları hesaplanmış ve aralarındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizleri yapılmıştır. Son olarak, araştırma hipotezlerinin testi için, basit ve çoklu doğrusal regresyon analizleri kullanılmıştır. Tüm bulgular, bu bölümde yer almaktadır.

Çalışma örnelemi, 22-70 yaş (Ort=40.75, SS=10.57) aralığındaki 200 kadın ve 180 erkek olmak üzere 380 yetişkin ve evli bireyden oluşmaktadır. Katılımcıların eşleri ile aralarındaki yaş farkı 0-25 yaş (Ort=3.75, SS=3.23) arasında değişmektedir. Katılımcıların %45'i ilk-ortaöğretim-lise mezunu iken, %55'i üniversite veya daha yüksek bir eğitim mezunu olduğunu ve %79.7'si çalışıyor olduğunu belirtmiştir. Sosyodemografik bilgi formunda yer alan aylık gelir miktarı sorusunun 93 katılımcı tarafından cevaplandırılmadığı ve aylık gelir miktarı ortalamasının 8.152 lira (SS=5.65) olduğu görülmüştür. Ayrıca örneklemin %56.6 oranı ile orta gelir düzeyine sahip olduğu tespit edilmiştir. 295 katılımcı çocuk sahibi olduğunu ve bu kişilerin

%47.8'i 2 çocuk sahibi olduğunu ifade etmiştir. Çalışmaya katılanların ortalama evlilik yaşı 26 (SS=5.7) iken ortalama evlilik süreleri 14.7 yıl (SS=11) olarak hesaplanmıştır. Son olarak, katılımcıların %66.8 ile büyük bir çoğunluğu, eşleri ile “aile ve arkadaşlar aracılığıyla” tanıştığını ifade etmiştir.

4.1 Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Psikometrik Analizi

Çalışmaya katılan bireylerin yetişkin bağlanma boyutlarını ölçmek için YİYE-2 kullanılmıştır. YİYE-2'nin kaygı ve kaçınma olmak üzere 2 boyutu olup, ölçeğin yalnızca bu alt boyutlarının puanları hesaplanmaktadır. Katılımcıların evlilik uyumlarını değerlendirmek amacıyla kullanılan ÇUÖ'nin ise; çift memnuniyeti, çift iç içe geçmişliği, çift görüş birliği ve duygu ifadesi olmak üzere 4 alt boyutu bulunmaktadır. Çalışmada, katılımcıların hem eşlerine (PİOKBÖ) hem de romantik ilişkilerine (RİOKÖ) dair obsesif kompulsif belirtilerini değerlendiren iki ayrı ölçek kullanılmıştır. Bunlardan PİOKBÖ, ahlaklılık, sosyallik, dış görünüş, duygusal istikrarlılık, yeterlilik ve zekâ olmak üzere 6 alt boyut içerirken; RİOKÖ, partnere duyulan sevgi, ilişkinin doğruluğu ve partner tarafından sevilme olmak üzere 3 alt boyuta sahiptir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin ve alt ölçeklerinin toplam puan ortalamaları, toplam puan aralıkları, standart sapma değerleri, madde sayıları ve iç tutarlılık Cronbach α katsayıları (orijinal çalışma değerleri ile birlikte) Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Psikometrik Analizi

N= 380	Ort.	SS	Puan Aralığı	Madde Sayısı	Cronbach α	Orijinal Cronbach α
YİYE				36		
Kaygı	52.09	18.61	18-113	18	0.83	0.86
Kaçınma	45.89	18.19	18-94	18	0.85	0.90
ÇUÖ Toplam	108.6	22.05	37-151	32	0.93	0.92
Çift memnuniyeti	35.66	8.41	7-50	10	0.86	0.83
Çift iç içe geçmişliği	14.46	5.34	2-24	5	0.81	0.75
Çift görüş birliği	49.28	10.35	15-65	13	0.90	0.75
Duygu ifadesi	9.19	2.43	0-12	4	0.61	0.80
PİOKBÖ Toplam	19.78	22.06	0-86	24	0.96	0.94
Ahlaklılık	2.93	4.26	0-16	4	0.86	0.88
Sosyallik	4.07	3.81	0-16	4	0.73	0.77
Duygusal İstikrar	3.47	4.23	0-16	4	0.84	0.85
Yeterlilik	3.11	4.16	0-16	4	0.86	0.83
Dış Görünüş	2.66	3.96	0-16	4	0.87	0.88
Zekâ	3.53	4.24	0-16	4	0.82	0.71
RİOKÖ Toplam	8.36	10.77	0-45	12	0.93	0.89
Partnere duyulan sevgi	2.64	3.88	0-16	4	0.84	0.73
İlişki doğruluğu	3.13	3.99	0-15	4	0.83	0.78
Partner tarafından sevilme	2.59	3.79	0-16	4	0.84	0.83

4.2 Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan YİYE-2'nin kaygı ve kaçınma boyutları ile, ÇUÖ toplam puanı ve alt boyutları, PİOKBÖ toplam puanı ve alt boyutları, RİOKÖ toplam puanı ve alt boyutlarının birbirleri ile arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkenlerinden partnere ilişkin obsesif kompulsif belirtiler (PİOKBÖ) ile bağımsız değişkenlerinden ÇUÖ toplam puanı ($r=-0.43$, $p=0.00$), çift memnuniyeti ($r=-0.44$, $p=0.00$), çift iç içe geçmişliği ($r=-0.29$, $p=0.00$), çift görüş birliği ($r=-0.34$, $p=0.00$) ve duygu ifadesi ($r=-0.29$, $p=0.00$) arasında negatif; kaygılı bağlanma ($r=0.41$, $p=0.00$) ve kaçınmacı bağlanma ($r=0.41$, $p=0.00$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgulara göre, katılımcıların evlilik uyum düzeyleri arttıkça, partner odaklı obsesif kompulsif belirtileri azalmakta; bağlanma kaygıları veya kaçınmacı bağlanma düzeyleri arttıkça, partner odaklı obsesif kompulsif belirtileri artmaktadır.

Araştırmanın diğer bağımlı değişkeni romantik ilişki odaklı obsesyon ve kompulsiyonlar (RİOKÖ) ile bağımsız değişkenlerinden ÇUÖ toplam puanı ($r=-0.48$, $p=0.00$), çift memnuniyeti ($r=-0.48$, $p=0.00$), çift iç içe geçmişliği ($r=-0.29$, $p=0.00$), çift görüş birliği ($r=-0.39$, $p=0.00$) ve duygu ifadesi ($r=-0.35$, $p=0.00$) arasında negatif; kaygılı bağlanma ($r=0.55$, $p=0.00$) ve kaçınmacı bağlanma ($r=0.47$, $p=0.00$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgulara göre, katılımcıların evlilik uyum düzeyleri arttıkça, romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri azalmakta; bağlanma kaygıları veya kaçınmacı bağlanma düzeyleri arttıkça, romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri artmaktadır.

Çalışmada kullanılan ölçeklerin (YİYE-2, ÇUÖ, RİOKÖ ve PİOKBÖ) toplam puanları ve alt boyutlarının birbirleri ile korelasyon analizi sonuçları Tablo 3’de yer almaktadır.

Araştırmanın sürekli değişkenlerinden yaş ile kaygılı bağlanma ($r=-0.20$, $p=0.00$) ve RİOKÖ toplam puan ($r=0.18$, $p=0.00$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunurken; kaçınma bağlanma, ÇUÖ toplam puan ve PİOKBÖ toplam puan ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamıştır. Buna göre bireyin yaşı arttıkça, bağlanma kaygısı ve romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif semptomları azalmaktadır.

Ek olarak, katılımcılardan sosyodemografik bilgi formunda alınan yaş ile eşinin yaşı bilgileri kullanılarak yaş farkları hesaplanmış ve yeni bir değişken oluşturulmuştur. Yaş farkı değişkeninin kaçınmacı bağlanma puanı ($r=0.24$, $p=0.000$) ile arasında pozitif yönde, ÇUÖ toplam puanı ($r=-0.17$, $p=0.001$) ile arasında ise negatif yönde anlamlı korelasyon ilişkileri bulunmuştur. Buna göre bireyin eşi ile arasındaki yaş farkı arttıkça evlilik uyumu azalmakta iken, bağlanmaktan kaçınması da artmaktadır. Kaygılı bağlanma, RİOKÖ toplam ve PİOKBÖ toplam puanları ile yaş farkı değişkeni arasında ise anlamlı korelasyon ilişkileri bulunmamaktadır.

Diğer bir demografik değişken olan gelir düzeyinin, kaygılı bağlanma ($r=-0.16$, $p=0.001$), kaçınmacı bağlanma ($r=-0.24$, $p=0.00$), PİOKBÖ toplam puanı ($r=-0.19$, $p=0.00$), RİOKÖ toplam puanı ($r=-0.21$, $p=0.00$) ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki varken; ÇUÖ toplam puanı ($r=0.20$, $p=0.00$) ile arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Buna göre katılımcıların, gelir düzeyi arttıkça evlilik uyumları artarken, bağlanma kaygıları, bağlanmaktan kaçınmaları, ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtileri düşüş göstermektedir.

Evlilik ile ilgili değişkenlerden evlilik süresinin, kaygılı bağlanma ($r=-0.14$, $p=0.007$) ve ÇUÖ toplam puanları ($r=-0.10$, $p=0.047$) ile arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır, yani bireyin evlilik süresi arttıkça bağlanma kaygısı ve evlilik uyumu azalma göstermektedir. Evlilik süresi değişkeni ile kaçınmacı bağlanma, romantik ilişki odaklı ve partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar arasında ise anlamlı korelasyon ilişkileri bulunmamaktadır.

Diğer bir evlilik ile ilgili değişken olan evlenme yaşının ise, ÇUÖ toplam puanı ile pozitif yönde ($r=0.13$, $p=0.01$); RİOKÖ toplam puan ($r=-0.23$, $p=0.00$) ve PİOKBÖ toplam puanları ($r=-0.15$, $p=0.003$) ile ise negatif yönde anlamlı korelasyon ilişkileri olduğu bulunmuştur. Buna göre evlenme yaşı arttıkça bireyin evlilik uyumu yükselmekte, romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtileri ise azalmaktadır. Evlilik yaşı ile kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma puanları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Son olarak katılımcıların çocuk sayısının, kaçınmacı bağlanma puanı ($r=0.21$, $p=0.00$) ile pozitif yönde; ÇUÖ toplam puanı ($r=-0.17$, $p=0.001$) ile arasında ise negatif yönde ve anlamlı korelasyon ilişkileri olduğu görülmüştür. Bu bulgulara göre, eşlerin çocuk sayısı arttıkça kaçınmacı bağlanma puanları artmakta ve evlilik uyumu azalmaktadır. Çocuk sayısı değişkeni ile kaygılı bağlanma, RİOKÖ toplam puan ve PİOKBÖ toplam puanları arasında ise anlamlı bir korelasyon olmadığı görülmektedir.

Kaygılı bağlanma, kaçınmacı bağlanma, ÇUÖ toplam puan, RİOKÖ toplam puan ve PİOKBÖ toplam puanları ile yaş, eş ile yaş farkı, evlilik süresi, gelir düzeyi, evlilik yaşı ve çocuk sayısı değişkenleri arasındaki korelasyon analizleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 3. Çalışmada Kullanılan Ölçeklerin Korelasyon Analiz Sonuçları

N=380	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.Kaygılı Bağlanma	1	0.43***	-0.43***	-0.44***	-0.30***	-0.33***	-0.32***	0.40***	0.38***	0.33***	0.40***	0.37***	0.34***	0.34***	0.55***	0.43***	0.53***	0.56***
2.Kaçınmacı Bağlanma		1	-0.63***	-0.60***	-0.45***	-0.50***	-0.50***	0.40***	0.40***	0.35***	0.39***	0.32***	0.34***	0.36***	0.47***	0.42***	0.47***	0.42***
3.ÇUÖ			1	0.86***	0.70***	0.88***	0.77***	-0.43***	-0.38***	-0.36***	-0.45***	-0.35***	-0.36***	-0.39***	-0.47***	-0.41***	-0.50***	-0.40***
4.Çift memnuniyeti				1	0.55***	0.60***	0.55***	-0.44***	-0.40***	-0.34***	-0.48***	-0.36***	-0.36***	-0.42***	-0.47***	-0.40***	-0.50***	-0.40***
5.Çift iç içe geçmişliği					1	0.43***	0.44***	-0.28***	-0.25***	-0.22***	-0.29***	-0.22***	-0.25***	-0.27***	-0.29***	-0.26***	-0.28***	-0.25***
6.Çift görüş birliği						1	0.73***	-0.34***	-0.30***	-0.31***	-0.35***	-0.27***	-0.28***	-0.29***	-0.34***	-0.42***	-0.32***	
7.Duygusal İfade							1	-0.29***	-0.25***	-0.28***	-0.29***	-0.25***	-0.26***	-0.25***	-0.35***	-0.31***	-0.36***	-0.29***
8.PİOKBÖ								1	0.90***	0.87***	0.90***	0.90***	0.88***	0.89***	0.75***	0.71***	0.71***	0.67***
9.Ahlaklılık									1	0.75***	0.78***	0.75***	0.78***	0.75***	0.70***	0.65***	0.66***	0.63***
10.Sosyallik										1	0.72***	0.75***	0.70***	0.75***	0.63***	0.62***	0.60***	0.54***
11.Duygusal İstikrarlılık											1	0.77***	0.76***	0.79***	0.72***	0.64***	0.69***	0.65***
12.Yeterlilik												1	0.80***	0.76***	0.68***	0.65***	0.62***	0.60***
13.Dış Görünüş													1	0.71***	0.67***	0.65***	0.63***	0.58***
14.Zekâ														1	0.64***	0.61***	0.60***	0.56***
15.RİOKÖ															1	0.91***	0.93***	0.92***
16.Partnere Duyulan Sevgi																1	0.76***	0.75***
17.İlişkinin Doğruluğu																	1	0.81***
18.Partner Tarafından Sevilmek																		1

Not 1. ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği, PİOKBÖ: Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği, RİOKÖ: Romantik İlişki Odaklı Obsesyon ve Kompulsiyonlar Ölçeği

Not 2. *** $p < 0.001$, ** $p < 0.01$, * $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı

Tablo 4. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ile Demografik Değişkenlerin Korelasyon Analizi

N=380	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Kaygılı Bağlanma	1	0.43**	-0.43**	0.40**	0.55**	-0.20**	0.00	-0.16**	-0.13**	-0.09	-0.07
2. Kaçınmacı Bağlanma		1	-0.63**	0.40**	0.47**	0.01	0.23**	-0.24**	0.06	-0.09	0.21**
3. ÇUÖ			1	-0.43**	-0.47**	-0.02	-0.17**	0.20**	-0.10*	0.13*	-0.17**
4. PİOKBÖ				1	0.75**	-0.08	0.07	-0.19**	0.03	-0.23**	0.02
5. RİOKÖ					1	-0.17**	0.06	-0.21**	-0.09	-0.15**	-0.00
6. Yaş						1	0.18**	-0.00	0.84**	0.18**	0.46**
7. Yaş Farkı							1	-0.10*	0.12*	0.14**	0.21**
8. Gelir Düzeyi								1	-0.08	0.14**	-0.16**
9. Evlilik Süresi									1	-0.34**	0.56**
10. Evlilik Yaşı										1	-0.24**
11. Çocuk Sayısı											1

Not 1. ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği, RİOKÖ: Romantik İlişki Odaklı Obsesyon ve Kompulsiyonlar Ölçeği, PİOKBÖ: Partnere İlişkin Obsesif Kompulsif Belirtiler Ölçeği

Not 2. *** $p < 0.001$, ** $p < 0.01$, * $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı

4.3 Sosyodemografik ve Evlilik ile İlgili Değişkenlerin Gruplar Arası Farklılıkları

Araştırmaya katılan bireylerin, evlilik uyumu, güvensiz bağlanma stilleri (kaygı-kaçınma) ve romantik ilişki odaklı ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtilerinin cinsiyete ve eğitim düzeyine göre değişkenliğini değerlendirmek için bağımsız gruplar t-testi yapılırken; yaş, evlilik süresi ve gelir düzeyi gruplarına göre farklılıklarını değerlendirmek için ANOVA tek yönlü varyans analizleri yapılmıştır. Öte yandan katılımcıların eşleriyle tanışma şekli, %66.8 oranı ile bir grupta (aile/arkadaş aracılığı) yoğunlaştığı ve gruplar arasında homojen bir dağılım sağlanmadığı için fark testlerine dahil edilmemiştir. Ayrıca tüm ölçeklerin gruplar arası farklılıkları, toplam puanları üzerinden değerlendirilmiştir.

4.3.1 Evlilik Uyumu Toplam Puanının Gruplar Arası Farklılıkları

Cinsiyete göre yapılan bağımsız gruplar t-test analizi sonuçlarına göre; ÇUÖ toplam puanları, çalışmaya katılan kadınlar ve erkekler arasında farklılık göstermektedir ($t(378)=-2.32, p=0.02$). Ortalamalara bakıldığında, kadınların evlilik uyumu (Ort=106.13), erkeklerin evlilik uyumuna (Ort=111.35) göre anlamlı olarak daha düşüktür. Benzer şekilde eğitim düzeyi ile yapılan t-testi analizine göre de ÇUÖ toplam puanları farklılık göstermektedir ($t(378)=-2.80, p=0.00$). Buna göre, eğitim düzeyi ilk-ortaöğretim/lise olan bireylerin evlilik uyumu (Ort=105.12), üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireylerden (Ort=111.45) anlamlı olarak daha düşüktür.

Evlilik uyumu ile gelir düzeyi grupları arasında yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, katılımcıların ÇUÖ toplam puanları gelir düzeylerine göre farklılık göstermektedir ($F(2,377)=7.19, p=0.00$). Hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunun saptanması için post hoc analizi ile devam edilmiş ve LSD testi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre, gelir düzeyi düşük/düşük-orta olan grubun evlilik uyumu puanları (Ort=99.70), gelir düzeyi orta olan gruba (Ort=109.39) ve orta-yüksek/yüksek olan gruba göre (Ort=112.54) anlamlı olarak daha düşüktür. Evlilik uyumu ile yaş grupları arasında yapılan ANOVA tek yönlü varyans analizine göre, katılımcıların ÇUÖ toplam puanları, yaş gruplarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($F(2,377)=0.44, p=0.64$). Benzer şekilde, evlilik uyumu ile evlilik süresi grupları arasında yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, katılımcıların evlilik uyumu toplam puanlarının evlilik süreleri ile de farklılık

göstermediği bulunmuştur ($F(3,376)=1.63, p=0.18$). Bu bulgularda anlamlı farklılıklar olmaması nedeni ile post hoc analizlerine devam edilmemiştir.

4.3.2 Kaygılı Bağlanma ve Kaçınmacı Bağlanma Toplam Puanlarının Gruplar Arası Farklılıkları

Cinsiyet değişkeni ile yapılan t-test analizlerine göre kaygılı bağlanma toplam puanları kadınlar ve erkekler arasında farklılık göstermemektedir, ($t(378)=1.48, p=0.13$). Benzer şekilde, kaçınmacı bağlanma toplam puanları da kadınlar ve erkekler arasında değişmemektedir, ($t(378)=1.36, p=0.17$). Buna göre kadın ve erkeklerin, kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma stilleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Eğitim düzeyi ile yapılan t-test analizlerine göre ise kaygılı bağlanma için iki grup arasında anlamlı bir farklılık görülmezken, ($t(378)=1.42, p=0.15$); kaçınmacı bağlanma puanlarında gruplar arası anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($t(378)=4.00, p=0.00$). Ortalamalara bakıldığında, ilk-ortaöğretim/lise mezunlarından oluşan gruptaki kaçınmacı bağlanmanın (Ort=49.94), üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip kişilerin kaçınmacı bağlanma puanlarından (Ort=42.57) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Güvensiz bağlanma stilleri ile yaş grupları arasında yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, kaygılı bağlanma toplam puanları katılımcıların yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir ($F(2,377)=5.36, p=0.00$). Grup ortalamalarının karşılaştırılabilmesi için post hoc analizi ile LSD testi uygulanmıştır. Buna göre, kaygılı bağlanma toplam puanları, 22-35 yaş grubunda (Ort=55.43), 51-70 yaş grubundaki (Ort=46.67) katılımcılara nazaran anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Öte yandan, kaçınma toplam puanlarının yaş gruplarına göre farklılık göstermediği görülmektedir ($F(2,377)=0.96, p=0.38$). Bu nedenle kaçınmacı bağlanma puanları için post hoc analizine devam edilmemiştir.

Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinin, katılımcıların gelir düzeyi ile yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; kaygılı boyutunun toplam puanları gelir düzeyi gruplarına göre farklılaşmaktadır ($F(2,377)=6.34, p=0.00$). Grup ortalamalarına bakıldığında, yüksek/orta-yüksek gelire sahip grubun (Ort=46.97), hem gelir düzeyi orta olan (Ort=53.11), hem de düşük/düşük-orta olan (Ort=56.78) gruplara göre anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmektedir. Kaçınma boyutu toplam puanları ile gelir düzeyi grupları arasında da anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur

($F(2,377)=10.86, p=0.00$). Grup farklarına bakıldığında, gelir düzeyi düşük/düşük-orta olan grubun (Ort=54.79), hem gelir düzeyi orta olan (Ort=45.12) hem de yüksek/orta-yüksek olan (Ort=41.87) gruplara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan post hoc analizleri sonucunda her iki bağlanma stiline de gelir düzeyi gruplarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir.

Katılımcıların evlilik süresi ile yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; kaygılı bağlanma toplam puanı evlilik süresi gruplarına göre değişmemektedir, ($F(3,376)=2.32, p=0.07$). Aynı şekilde kaçınma toplam puanları da evlilik süresi grupları arasında farklılık göstermemektedir, ($F(3,376)=2.14, p=0.09$). Her iki bağlanma stiline de anlamlı bir farklılık olmaması nedeni ile, post hoc analizine devam edilmemiştir.

4.3.3 Romantik İlişki ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif (OK) Belirtilerin Toplam Puanlarının Gruplar Arası Farklılıkları

Cinsiyete göre yapılan t-testi analizlerine göre, RİOKÖ toplam puanları, çalışmaya katılan kadınlar ve erkekler arasında farklılık göstermektedir ($t(378)=2.74, p=0.00$). PİOKBÖ toplam puanları da benzer şekilde, cinsiyete göre anlamlı olarak farklılık göstermektedir, ($t(378)=2.79, p=0.00$). Ortalamalara bakıldığında araştırmaya katılan kadınların (Ort.=9.78) romantik ilişki odaklı obsesif ve kompulsif belirtilerinin erkeklerden (Ort.=6.79) anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde kadınlar (Ort.=22.72), erkeklere (M=16.51) göre daha fazla partner odaklı obsesif kompulsif belirti bildirmektedir.

Eğitim düzeyi grupları için yapılan t-test analizlerine göre, RİOKÖ toplam puanları iki grup arasında anlamlı olarak farklılaşmaktadır ($t(378)=2.98, p=0.00$). Buna göre ilk-ortaöğretim/lise mezunu kişilerin ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtileri (Ort.=10.19), üniversite ve lisans sonrası eğitim düzeyine sahip bireylerin belirtilerinden (Ort.=6.86) anlamlı olarak yüksektir. Benzer şekilde PİOKBÖ toplam puanları da eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir ($t(378)=4.22, p=0.00$). Ortalamalara bakıldığında, partner odaklı obsesif kompulsif belirtilerin ilk-ortaöğretim/lise mezunu bireylerde (Ort.=25.05), üniversite ve üzeri eğitim düzeyine sahip bireylere (Ort.=15.46) göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, yaş grupları arasında yalnızca RİOKÖ toplam puanları açısından farklılaşma olduğu görülmüştür ($F(2,377)=3.72,$

$p=0.02$). Post-hoc analizine göre; 22-35 yaş aralığındaki (Ort.=10.29) katılımcıların romantik ilişki odaklı obsesyon ve kompulsiyonları, 51-70 yaş aralığındaki (Ort.=6.44) katılımcılara göre anlamlı olarak daha yüksektir. Öte yandan, yaş gruplarının, katılımcıların partnere ilişkin obsesif kompulsif belirtileri (PİOKBÖ toplam) açısından anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($F(2,377)=0.64$, $p=0.52$).

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; katılımcıların RİOKÖ toplam puanlarında gelir düzeyi grupları açısından farklılık olduğu bulunmuştur ($F(2,377)=8.38$, $p=0.00$). Ortalama karşılaştırmaları için yapılan post hoc analizi ve LSD testine göre, katılımcılardan gelir düzeyini düşük/düşük-orta (Ort.=12.64) bildirenlerin, orta-yüksek/yüksek (Ort.=5.73) bildirenlere kıyasla romantik ilişki odaklı obsesif kompulsif belirtilerinin, anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde gelir düzeylerinin PİOKBÖ toplam puanları açısından da farklılık gösterdiği bulunmuştur ($F(2,377)=6.57$, $p=0.00$). Post hoc analizi sonuçları, gelir düzeyi düşük/düşük-orta olan gruptaki (Ort.=27.45) katılımcıların, orta-yüksek/yüksek gelir düzeyi (Ort.=14.86) bildiren gruba kıyasla, partner odaklı obsesif kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak yüksek olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların evlilik sürelerine ilişkin yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, hem RİOKÖ toplam puanlarında ($F(3,376)=1.60$, $p=0.87$), hem de PİOKBÖ toplam puanlarında ($F(3,376)=2.08$, $p=0.10$), gruplar arası anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Bu sebeple post hoc analizlerine devam edilmemiştir.

4.4 Regresyon Analizleri

İlk olarak, bağımsız değişkenlerin (YİYE-2 kaygı ve kaçınma boyutları, ÇUÖ toplam puan ve ÇUÖ alt boyutları), bağımlı değişkenler (RİOKÖ toplam puan ve PİOKBÖ toplam puanları) üzerindeki yordayıcı etkisini test etmek amacı ile basit doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır.

Bulgulara göre, YİYE-2'nin kaygı boyutu, romantik ilişki odaklı obsesif ve kompulsif belirtiler toplam puanının pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısıdır ($\beta=0.55$, $t(378)=12.81$, $p=0.00$). Ayrıca kaygılı bağlanma biçimi, varyansın %30.3'ünü açıklamaktadır ($R^2=0.303$, $F(1,378)=163.99$, $p=0.00$). YİYE-2'nin kaçınma boyutu da RİOKÖ toplam puanı üzerinde pozitif yönde anlamlı yordayıcı etkiye sahiptir ($\beta=0.47$, $t(378)=10.48$, $p=0.00$) ve varyansın %22.5'ini açıklamaktadır ($R^2=0.22$,

$F(1,378)=109.75, p=0.00$). Modelin varyans açıklama yüzdelere bakıldığında, kaygılı bağlanmanın ilişki odaklı OK semptomlar üzerindeki varyans açıklama gücünün, kaçınmacı bağlanmaya nazaran daha fazla olduğu görülmektedir.

Bağlanma stillerinin kaygı boyutu, diğer bağımlı değişken olan partnere ilişkin obsesif kompulsif belirtilerin anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunmuştur ($\beta=0.41, t(378)=8.69, p=0.000$). Ayrıca kaygılı bağlanma, varyansın %16.6'sını açıklamaktadır ($R^2=0.166, F(1,378)=75.50, p=0.00$). Bağlanmanın kaçınma boyutu da PİOKBÖ toplam puanlarını anlamlı şekilde yordamaktadır ($\beta=0.41, t(378)=8.72, p=0.00$) ve kaçınmacı bağlanmanın, varyansın %16.8'ini açıkladığı görülmektedir ($R^2=0.168, F(1,378)=76.16, p=0.00$). Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinin, partner odaklı OK semptomlar üzerindeki varyans açıklama oranı açısından benzer olduğu görülmektedir.

Evlilik uyumu toplam puanının, RİOKÖ toplam puanı üzerinde negatif yönde anlamlı bir yordayıcı etkisi bulunmaktadır ($\beta=-0.48, t(378)=-10.52, p=0.00$). Ayrıca evlilik uyum puanları, romantik ilişki odaklı obsesyon ve kompulsiyonlardaki varyansın %22.6'sını açıklamaktadır ($R^2=0.226, F(1,378)=110.56, p=0.00$). ÇUÖ'nün alt boyutlarından çift memnuniyeti ($\beta=-0.48, t(378)=-10.49, p=0.00$), çift iç içe geçmişliği ($\beta=-0.29, t(378)=-5.96, p=0.00$), çift görüş birliği ($\beta=-0.39, t(378)=-8.31, p=0.00$) ve duygu ifadesi ($\beta=-0.35, t(378)=-7.35, p=0.00$), RİOKÖ toplam puan değişkenini negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Alt boyutların varyans açıklama gücü sırasıyla %22.6, %8.6, %15.4 ve %12.5 bulunmuştur.

Partnere ilişkin obsesif kompulsif belirtiler de, evlilik uyumu toplam puanları tarafından negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır ($\beta=-0.43, t(378)=-9.30, p=0.000$). Evlilik uyumu varyansın %18.6'sını açıklamaktadır ($R^2=0.186, F(1,378)=86.57, p=0.00$). ÇUÖ'nün alt boyutlarından çift memnuniyeti ($\beta=-0.44, t(378)=-9.64, p=0.00$), çift iç içe geçmişliği ($\beta=-0.29, t(378)=-5.81, p=0.00$), çift görüş birliği ($\beta=-0.34, t(378)=-7.04, p=0.00$) ve duygu ifadesi ($\beta=-0.29, t(378)=-6.09, p=0.00$), PİOKBÖ toplam puan değişkenini negatif yönde anlamlı olarak yordamaktadır. Alt boyutların varyans açıklama gücü sırasıyla, %19.7, %8.2, %11.6 ve %8.9 bulunmuştur.

Bu bulgulara göre evlilik uyumu, ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtilerin negatif yönde anlamlı bir yordayıcısıdır. Varyans açıklama yüzdesi açısından karşılaştırıldığında evlilik uyumunun ilişki odaklı OK semptomları, partner odaklı OK semptomlara göre daha yüksek sayıda varyans ile açıkladığı görülmektedir.

Modele ek olarak, katılımcıların evlilik uyumlarını ölçen ÇUÖ'nün alt boyutlarının (çift memnuniyeti, çift iç içe geçmişliği, çift görüş birliği, duygu ifadesi) romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtiler üzerindeki yordayıcılık rolüne ilişkin çoklu regresyon analizleri yapılmıştır.

ÇUÖ alt boyutlarının birlikte, RİOKÖ toplam puanı değişkenini yordama özelliğine bakıldığında, modeli anlamlı kılan tek alt boyut çift memnuniyeti olmaktadır ($\beta=-0.36$, $t(375)=-5.76$, $p=0.00$). Aynı analiz PİOKBÖ toplam puanları üzerinde yapıldığında da, anlamlı bir yordayıcı etki yalnızca çift memnuniyeti boyutunda görülmektedir ($\beta=-0.36$, $t(375)=-5.56$, $p=0.00$).

Diğer bir modelde ise, yetişkin bağlanma boyutları (kaygılı ve kaçınmacı) ile evlilik uyumu toplam puanlarının birlikte, romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtiler üzerinde yordayıcı rolü olup olmadığını test etmek için çoklu regresyon analizleri yapılmıştır.

Bulgulara göre; kaygılı ve kaçınmacı bağlanma boyutları ile evlilik uyumu toplam puanı değişkenleri birlikte değerlendirildiğinde, RİOKÖ toplam puanlarını anlamlı olarak yordamakta ve varyansın %39.2'sini açıklamaktadır ($R^2=0.392$, $F(3,376)=80.74$, $p=0.00$). Kurulan bu modeli, kaygılı bağlanma ($\beta=0.39$, $t(376)=8.46$, $p=0.00$), kaçınmacı bağlanma ($\beta=0.19$, $t(376)=3.48$, $p=0.00$) ve ÇUÖ toplam puanı ($\beta=-0.19$, $t(376)=-3.56$, $p=0.00$) bağımsız değişkenlerinin hepsi anlamlı kılmaktadır. Bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. RİOKÖ Toplam Puanlarını Yordayan Değişkenler: Çoklu Regresyon Analizi

	B	T	R ²	F	p
Kaygılı Bağlanma	0.39	8.46			
Kaçınmacı Bağlanma	0.19	3.48	0.392	80.74	0.000***
ÇUÖ	-0.19	-3.56			

Not 1. ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği

Not 2. *** $p<0.001$ istatistiksel olarak anlamlı

PİOKBÖ toplam puanı bağımlı değişkeni de kaygılı ve kaçınmacı bağlanma boyutları ile evlilik uyumu toplam puanlarının birlikteliğinde anlamlı olarak açıklanmaktadır. Bağımsız değişkenlerin varyansı açıklama oranı %26.2'dir ($R^2=0.262$, $F(3,376)=44.43$, $p=0.000$). Kaygılı bağlanma ($\beta=0.24$, $t(376)=4.78$,

$p=0.000$), kaçınmacı bağlanma ($\beta=0.16$, $t(376)=2.78$, $p=0.000$) ve ÇUÖ toplam puanı ($\beta=-0.22$, $t(376)=-3.81$, $p=0.000$) birlikte, partnere ilişkin obsesif kompulsif belirtileri yordamaktadır. Bulgular Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. PİOKBÖ Toplam Puanlarını Yordayan Değişkenler: Çoklu Regresyon Analizi

	β	T	R^2	F	p
Kaygılı Bağlanma	0.24	4.78			
Kaçınmacı Bağlanma	0.16	2.78	0.262	44.43	0.000***
ÇUÖ	-0.22	-3.81			

Not 1. ÇUÖ: Çift Uyum Ölçeği

Not 2. *** $p<0.001$ istatistiksel olarak anlamlı

Özetle, bağlanma stillerindeki kaygı ve kaçınma boyutları ile evlilik uyumu birlikte, ilişki ve partner odaklı OK belirtileri anlamlı olarak yordamaktadır. Ek olarak, modelin tahmin gücü açısından kıyaslandığında, bağlanma stilleri ile evlilik uyumu birlikteliğinin, ilişki odaklı OK semptomlardaki varyansı (%39.2), partner odaklı OK semptomlardaki varyansa (%26.2) göre daha güçlü açıkladığı görülmektedir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada, evli bireylerin yetişkin bağlanma stilleri (kaygılı ve kaçınan) ile evlilik uyum düzeylerinin, romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtileri üzerindeki yordayıcı rolü araştırılmıştır. Ayrıca İstanbul ilinde ikamet eden 200 kadın ve 180 erkek toplam 380 katılımcıdan oluşan örneklemin çalışmada kullanılan ölçeklerden aldıkları toplam puanlarının çeşitli demografik ve evlilik ile ilgili değişkenlerle (cinsiyet, yaş, eş ile yaş farkı, gelir düzeyi, eğitim düzeyi, evlilik yaşı, evlilik süresi ve çocuk sayısı) ilişkisi incelenmiştir. Evlilik ile ilgili önemli değişkenlerden biri olan tanışma şeklinde katılımcıların büyük çoğunluğu (%66.8) “aile ve arkadaşlar aracılığıyla tanışma” şekli olarak belirtmiştir. Bu bölümde araştırmanın tüm bulguları, ilgili alan yazındaki sonuçlar bağlamında tartışılacaktır.

5.1 Sosyodemografik ve Evlilik ile İlgili Değişkenlerin Tartışılması

Evlilik uyumu, çeşitli sosyodemografik ve evlilik ile ilgili değişkenlerle ilişkisi sıklıkla araştırılan bir kavramdır (Erbek ve ark., 2005; Özgüven, 2000). Mevcut çalışmada, evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılaştığı, erkeklerin evlilik uyumunun kadınlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür. Alan yazında, evlilik uyumunun kadın ve erkekler arasındaki farkını araştıran çalışmalar, tartışmalı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bazı çalışmalar, evlilik uyumunun kadın ve erkekler açısından farklılık göstermediğini ifade etmektedir (örn. Demir-Erbil ve Hazer, 2018; Kurdek, 2005; Şendil ve Korkut, 2008). Öte yandan, evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılaştığını ve erkeklerin evlilik uyumunun kadınlardan daha yüksek olduğunu ortaya koyan çok sayıda araştırma bulunmaktadır (örn. Gökmen, 2001; İmamoğlu, Ads

ve Weisfeld, 2019; Jackson, Miller, Oka ve Henry, 2014; Kamp Dush, Taylor ve Kroeger, 2008; Stevenson ve Wolfers, 2009; Whiteman ve ark., 2007). Mevcut çalışma bulgusu da bu araştırmalar ile örtüşmektedir. Kublay ve Oktan (2015), evlilik uyumunun cinsiyet değişkeni ile ilişkisinde net bir bulgu ortaya koymanın mümkün olmadığını öne sürmüştür. Bu bağlamda araştırmacılar, kadınların toplumsal ve evlilik içindeki ikincil rollerine atıfta bulunarak; kadınların evlilik uyumunun erkeklere oranla daha düşük seyretmesinde, ev işleri ve çocuk bakımı gibi sorumluluklardaki eşitsizliğin önemli bir faktör olduğunu ifade etmiştir (örn. Brezsnyak ve Whisman, 2004; İmamoğlu ve Selçuk, 2018). Ayrıca cinsiyet rollerinin Türkiye gibi geleneksel toplumlarda daha çok ön plana çıktığı belirtilmektedir (İmamoğlu ve ark., 2019). Bu nedenle, mevcut çalışmadaki evlilik uyumunun kadınlar açısından daha düşük bulunmasının bu sebeplerle ilişkili olduğu düşünülmektedir

Mevcut çalışmada, evlilik uyumunun yaş gruplarına göre farklılıkları araştırılmış ve gruplar arası anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Alan yazında evlilik uyumunun yaş ile ilişkisini araştıran çalışmalar farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bazı çalışmalar erken yetişkinlikteki evlilik uyumunun geç yetişkinlik dönemine kıyasla daha yüksek olduğunu ifade etmektedir (Örn.; Aktaş, 2009; Demiray, 2006). Bu bulgular mevcut araştırma ile paralellik göstermese de alan yazında, evlilik uyumunun yaş gruplarına göre değişkenlik göstermediği bulgusunu destekleyen çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Örn.; Akpınar, 2016; Erdoğan, 2007; Düzgün 2009; Hamamcı, 2005; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002). Ek olarak, mevcut çalışma örnekleminin evlilik uyumu puanlarının evlilik süresi ile azaldığı görülmüştür. Bu nedenle, eş ile geçirilen sürenin evlilik uyumu üzerinde bireyin yaşından daha önemli bir faktör olduğu düşünülebilir.

Araştırmada, evlilik uyumunun eğitim düzeyine göre farklılaştığı ve ilk-ortaöğretim/lise gibi daha düşük eğitim düzeyine sahip bireylerin evlilik uyumunun, lisans ve lisansüstü eğitime sahip bireylerden daha düşük olduğu görülmüştür. Alan yazındaki araştırmaların büyük bir bölümü, eğitim düzeyi arttıkça evlilik uyumunun da arttığı bulgusunu desteklemektedir (Örn; Abalı, 2006; Çelik ve Tümkaya, 2012; Erişti, 2010; Fışıloğlu, 1992; Hoşgör, 2013; şendil ve Korkut, 2008; şener ve Terzioğlu, 2008; Yıldız, 2012). Bu durumun olası bir sebebi olarak, daha yüksek düzeyde eğitim almış olan eşlerin iletişim becerileri, empati yetenekleri ve sorun çözme kapasitelerinin daha fazla geliştiği ve bu nedenle evliliklerinde daha uyumlu oldukları düşünülebilir.

Evlilik uyumu ile ilişkili bulunan bir diğer sosyodemografik faktör ise, gelir düzeyidir. Mevcut çalışma gelir düzeyleri açısından kıyaslandığında, düşük gelir düzeyine sahip grubun evlilik uyumunun, orta gelir düzeyi ve yüksek gelir düzeyi gruplarına göre anlamlı olarak düşük olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu ilgili alan yazındaki çalışmaların büyük çoğunluğu ile desteklenmektedir (Örn.: Bir Aktürk, 2006; Bradbury ve ark., 2000; Demir-Erbil ve Hazer, 2018; Erişti, 2010; Rogers ve DeBoer 2001; Şendil ve Korkut, 2008; Şener ve Terzioğlu, 2002). Araştırmacılar, yüksek gelir durumu olan eşlerin birbirlerine duygusal açıdan bağılyken, maddi açıdan bağımlı olmadıkları için evlilik uyumlarının yüksek olduğunu (Fox, 1973), düşük gelir düzeyinin ise evlilikte uyumsuzluğa ve daha fazla çatışmaya sebep olan önemli bir faktör olduğunu öne sürmektedir (Santrock, 2014).

Evlilik uyumunun eşler arasındaki yaş farkı ile negatif yönde ve anlamlı bir korelasyon ilişkisi olduğu bulunmuştur. Buna göre eşler arasındaki yaş farkı arttıkça evlilik uyumları düşüş göstermektedir. Lee ve McKinnish (2018) tarafından yapılan çalışmaya göre, yaşları birbirine yakın olan eşler, daha fazla yaş farkına sahip eşlerden daha yüksek evlilik uyumu bildirmektedir. Bazı araştırmacılar, aralarında 10 yaştan daha az olan eşlerin, 10 yaştan daha fazla farka sahip olanlara nazaran evliliklerinin daha uyumlu bulunduğunu ifade etmiştir (Rahmani, Merghati, Sadeghi ve Allahgholi, 2011). Benzer şekilde ülkemizde Demirli ve Kendir (2016) tarafından 400 evli birey ile yapılan bir çalışmada, eşler arasındaki yaş farkı arttıkça evlilikten alınan doyumun azaldığı bulunmuştur. Bu sonuçlar, mevcut çalışma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Öte yandan alan yazında bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını, bireylerin yaş farkına göre evlilik uyumlarının değişmediğini ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Örn; Çakmak-Tolan, 2015; Guo ve Huang, 2005). Eşler arasındaki yaş farkı arttıkça evlilikten beklentiler ve ihtiyaçlar da farklılaşabilir ve bu nedenle evlilik ile ilgili konular üzerinde fikir çatışmaları ve tatminsizlikler yaşanabilir. Bu tür durumlar, yaş farkındaki artışın evlilikteki uyumu olumsuz yönde etkilemesinin olası sebepleri olarak düşünülebilir. Ek olarak, mevcut çalışma örneklemindeki yaş farkının 0-25 aralığında değişerek önemli oranda çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Örneklemin bu özelliğinin de evlilik uyumundaki değişkenliği etkilediği düşünülebilir.

Araştırmada, evlilik uyumu ile ilgili olduğu düşünülen evlilik süresi ile yapılan analizler sonucunda, iki değişken arasında negatif yönde anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunduğu; fakat evlilik süresi gruplarının evlilik uyumu toplam puanları açısından

farklılık göstermediği bulunmuştur. Alan yazında, evlilik süresi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar tartışmalı bulgulara sahiptir. Bazı araştırmalar, evlilik süresi arttıkça evlilik uyumunun yükseldiğini desteklerken (Örn.; Anderson ve ark., 1983; Uşaklı, 2010); bazı araştırmalar bu bulgu ile zıt olarak, evlilik süresindeki artışın düşük evlilik uyumu ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (örn. Akpınar, 2016; Demir-Erbil ve Hazer, 2018). Bu alanda yapılan diğer araştırmalar ise mevcut çalışma bulguları ile paralel olarak, evlilik süresine göre evlilik uyumu toplam puanlarının farklılaşmadığını desteklemektedir (Örn.; Şendil ve Korkut, 2008; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002; Yüksel, 2013). Aktaş (2009), eşlerin evlendikleri ilk yıllar içerisinde ilişkilerine daha fazla yatırım yaptıklarını, uyumu ve doyumunu sağlayabilmek için daha çok çaba gösterdiklerini ifade etmiştir. Evliliğin sonraki yıllarında ise, sorumlulukların artması, çocuk sahibi olmak ve yetiştirmek gibi sebeplerle eşlerin ilişki kalitesinde ve uyumlarında bozulmalar meydana gelebilmektedir (Akpınar ve Kırlioğlu, 2020). Bu açıdan düşünüldüğünde, evlilik süresi ve evlilik uyumu değişkenleri arasındaki negatif korelasyon anlam kazanmaktadır. Öte yandan, evlilik süresinin gruplandığı koşulda evlilik uyumu puanlarının anlamlı farklılık göstermemesinin, grup dağılımlarının eşit olmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Evlilik uyumu ile katılımcıların evlenme yaşı arasında yapılan analiz sonuçlarına göre, evlilik yaşı arttıkça evlilik uyum puanlarının da arttığı görülmüştür. Alan yazındaki çalışmalar mevcut araştırma bulgusu ile örtüşmektedir (Örn.; Akpınar ve Kırlioğlu, 2020; Demiray, 2006; Demir-Erbil ve Hazer, 2018; Eroğlu, 2017; Kanburoğlu, 2019; Shaud ve Asad, 2018; Şener ve Terzioğlu, 2008). Araştırmacılar, erken yaşta gerçekleştirilen evliliklerin daha büyük oranda boşanma ile sonuçlandığını (Kaljmin, De Graaf ve Pooortman, 2004) ve evlenme yaşı ile evlilikte sağlanan uyum arasındaki pozitif yönlü ilişkinin beklenen bir sonuç olduğunu ifade etmektedir (Demir-Erbil ve Hazer, 2018). Gottman ve Silver (1999), küçük yaştaki bireylerin eş seçiminde daha fazla hata yapabileceğini, maddi ve sosyal açıdan daha az imkana sahip olacaklarını, ihtiyaçların ve sorumlulukların daha az farkında olacaklarını ve bu nedenle uyumlu bir evlilik sürdürmekte daha başarısız olabileceklerini belirtmiştir. Bu açıdan düşünüldüğünde, daha geç yaşta evlenen bireylerin evlilikten ve hayattan beklentilerinin daha sağlam bir temele oturduğu, kendilerine uygun bir eş seçmekte daha doğru karar verdikleri ve bu nedenle evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu bulgusu anlam kazanmaktadır.

Mevcut çalışmada evlilik uyumunun çocuk sayısı ile ilişkisi üzerine yapılan korelasyon analizi, çocuk sayısı arttıkça evlilik uyumunun azaldığını ortaya koymuştur. Bu bulgu literatürdeki çalışmaların büyük çoğunluğu ile desteklenmektedir (Örn.; Akpınar ve Kırloğlu, 2020; Aktaş, 2009; Çakmak-Tolan, 2015; Şener ve Terzioğlu, 2002; Ödemiş, 2008). Çocuk sayısındaki artış, ailenin genişlemesi nedeni ile eşler arasındaki paylaşımın ve iletişimin azalmasına, cinsel yaşantının olumsuz etkilenmesine, aile içi sorumlulukların ve harcamaların ise artmasına neden olmaktadır. Tüm bu sebepler, eşler arasındaki evlilik ilişkisine doğrudan zarar verebileceği için evlilik uyumunun azalması ile ilişkili düşünülebilir.

Yakın ilişkilerde güvensiz bağlanma boyutlarının cinsiyet değişkeni ile ilişkisi alan yazında sıklıkla araştırılmıştır (Brumbaugh ve Fraley, 2006). Evli bireylerle yapılan mevcut çalışmada, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma boyutlarının kadın ve erkekler arasında farklılaşmadığı görülmektedir. Medeni durumun “evli” olarak kontrol edilmediği bazı çalışmalar, yetişkin bağlanma stillerinin cinsiyete göre değişkenlik gösterdiğini ve kaygılı bağlanmanın daha çok kadınlar ile, kaçınmacı bağlanmanın ise daha çok erkekler ile ilişkili bulunduğunu belirtmiştir (Del Giudice, 2011; Schmitt, 2003). Öte yandan, yakın ilişkilerde güvensiz bağlanma stilleri ile yapılan diğer çalışmalar, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma boyutlarının cinsiyete göre değişmediğini ortaya koymuştur (Çelikkaleli ve Avcı, 2016; Shi, 2003). Bu alanda yapılan güncel araştırmalar, cinsiyet farkının çoğunlukla çocukluk ve ergenlikteki bağlanma kavramında açığa çıktığını (Gloger-Tippelt ve Kapper, 2016), yetişkinlikteki romantik ilişki bağlanmasında ise cinsiyet farkının daha az görüldüğünü öne sürmektedir (Del Giudice, 2019; Matsuoka ve ark., 2006). Bu bağlamda, çalışma örnekleminin evli ve yetişkin bireylerden oluşması, kadın ve erkeklerin bağlanma boyutlarında farklılaşmamasını açıklayabilir.

Romantik ilişkilerdeki kaygılı ve kaçınmacı bağlanmanın yetişkinlik dönemi yaş grupları açısından incelendiği güncel ve sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Chopik ve ark., 2013; Chopik ve Edelstein, 2014). Mevcut çalışmada, bağlanma kaygısının yaş ile negatif yönde anlamlı bir korelasyona sahip olduğu ve 22-35 arası genç yetişkinlerde, 51-70 yaş arasındaki geç yetişkinlere nazaran daha fazla kaygılı bağlanma görüldüğü bulunmuştur. Araştırmacılar 81 ülkeden yaşları 18-64 arasında değişen 90904 katılımcı ile gerçekleştirdikleri geniş çaplı araştırmada evrensel olarak, yakın ilişkideki kaygılı bağlanmanın yaş ilerledikçe azaldığını ve genç yetişkinlikte yaşanan bağlanma kaygısının orta ve ileri yetişkinlere göre daha yoğun olduğunu

belirtmiştir (Chopik ve Edelstein, 2014). Bu bulgu mevcut çalışma sonucu ile örtüşmektedir. Evli bireylerin yaşları arttıkça evlilik süreleri de artmaktadır. Bu noktadan hareketle, evlilik ilişkisindeki kaygılı bağlanmanın ilerleyen yaşlarda azalmasının olası bir sebebi, ilişkideki devamlılığın sağlanması ve gün geçtikçe eşler arasındaki bağın güçlenmesi olarak düşünülebilir.

Güvensiz bağlanma stilleri ile eğitim düzeyi grupları arasında yapılan analizlere göre, kaygılı bağlanma grupları arasında bir farklılık göstermezken, kaçınmacı bağlanmanın eğitim düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre, ilköğretim/lise mezunlarının kaçınmacı bağlanma puanları, üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip bireylerden anlamlı olarak yüksektir. Alan yazında, bu iki değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Sağdıç (2018) tarafından 130 evli erkek ile yapılan çalışmada, ilköğretim/lise mezunlarının kaygılı bağlanma puanları, lisans/lisansüstü eğitim seviyesindeki katılımcılardan anlamlı olarak yüksek bulunurken; kaçınmacı bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuçlar mevcut bulgular ile örtüşmemektedir. Bu farklılığın, mevcut çalışmada hem kadın hem de erkek bireylerden veri toplanması, çalışmanın daha yüksek sayıda bir örneklem ile yürütülmüş olması ve bağlanmaya ilişkin diğer sosyodemografik etkenleri kapsayan temsili örneklemden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Mevcut çalışmada hem kaygılı hem de kaçınmacı bağlanma, bireyin gelir düzeyi ile negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip bulunmuştur. Gelir düzeyi yükseldikçe yakın ilişkideki güvensiz bağlanma puanları azalmaktadır. Ayrıca düşük, orta ve yüksek gelir düzeyi grupları kıyaslandığında, hem kaygılı hem de kaçınmacı bağlanma puanı en fazla düşük gelir düzeyi bildirenlerde görülmüştür. Yetişkin bağlanmasının sosyoekonomik seviye ve gelir düzeyi ile ilişkisini araştıran çalışmalar, güvensiz bağlanma stillerinin düşük gelir düzeyine sahip gruplarda daha yaygın görüldüğünü belirtmektedir (Olhaberry ve ark., 2014; Schmitt ve ark., 2004; Van IJzendoorn ve Bakermans-Kranenburg, 2010). Bu araştırmalar, mevcut çalışma bulguları ile örtüşmektedir. Sosyoekonomik koşullar, bireyin hayat kalitesini doğrudan etkilediği gibi yakın ilişkilerdeki duygu ve davranışlarını da belirleyici olmaktadır. Bu nedenle rahat ve huzurlu bir ortamda gelişmeyen evliliklerde, maddi sıkıntılar yaşayan eşlerin güvenli bir bağlanmaya sahip olmaması anlam kazanmaktadır.

Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinin evlilik süresi değişkeni ile yapılan analizlerde ise, kaygılı bağlanma ile evlilik süresi arasında negatif yönde anlamlı bir

korelasyon ilişkisi olduğu bulunmuştur. Evlilik süresi 0-5 yıl, 6-15 yıl, 16-25 yıl ve 26-48 yıl olmak üzere gruplanarak değerlendirildiğinde ise, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma puanlarının her ikisi de gruplar arası anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırmacılar, romantik ilişkilerde zaman içerisinde partnerlerin kaygılı bağlanmasında azalma eğilimi olduğunu (Chopik ve ark., 2013) ve bu durumun yalnızca ilerleyen yaş nedeni ile değil, ilişkinin istikrarlı devamlılığının bir sonucu olarak ortaya çıkabileceğini belirtmiştir (Umemura, Lacinová, Kotrcová ve Fraley, 2018). Bu sonuçlar, mevcut çalışmanın yaş ile evlilik süresi değişkenleri arasındaki negatif korelasyonu açıklamaktadır. Öte yandan alan yazında yakın ilişkilerdeki güvensiz bağlanma stilleri ile ilişki/evlilik süresinin gruplar arası farklılıklarını ortaya koyan başka bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle mevcut bulgu yeterince tartışılmamıştır.

Güvensiz bağlanma stillerinin eşler arasındaki yaş farkı ile korelasyon ilişkisine bakıldığında kaygılı bağlanmanın yaş farkı ile anlamlı bir ilişkisi bulunmadığı; kaçınmacı bağlanma puanlarının ise eşler arasındaki yaş farkı arttıkça yükseldiği görülmüştür. Benzer şekilde katılımcıların evlenme yaşı ile yetişkin güvensiz bağlanma stilleri arasında yapılan korelasyon analizlerine göre, hem kaygılı hem de kaçınmacı bağlanma stilleri ile evlilik yaşı arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Ayrıca mevcut çalışmada kaygılı bağlanma ile çocuk sayısı arasında da anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak kaçınmacı bağlanma puanları, bireyin çocuk sayısı ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkiye sahip bulunmuştur. Alan yazında, güvensiz bağlanma stillerinin eşler arasındaki yaş farkı, evlilik yaşı ve çocuk sayısı değişkenleri ile ilişkilerini inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Doron ve arkadaşlarının (2012a, 2012b), OKB'nin romantik ilişkiler içinde ortaya çıkan yeni bir alt türü olarak ifade ettikleri ilişki ve partner odaklı OK belirtiler, güncel bir konu olması nedeni ile alan yazında çok sınırlı çalışılmıştır. Bu sebeple ilişki ve partner odaklı semptomların cinsiyet ile ilişkisini ortaya koyan araştırmalar farklı sonuçlar göstermektedir. Mevcut çalışmada, kadınların hem romantik ilişki odaklı hem de partner odaklı OK belirtilerinin, erkeklere göre anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Bazı araştırmacılar, ilişki ve partner odaklı OK semptom yoğunluğunun, cinsiyete göre farklılık arz etmediğini ifade etmektedir (Doron ve ark., 2013; Trak ve İnözü, 2017). Abak (2019) çalışmasında, ilişki odaklı OK semptomların cinsiyet açısından değişmediğini, fakat partner odaklı OK semptomlarda erkeklerin daha yüksek puanlar bildirdiğini belirtmiştir. Öte yandan Yıldırım (2018), romantik

ilişki ve partner odaklı OK semptomların alt boyutları üzerinden yaptığı analizlerde, RİOKÖ'nün partner tarafından sevilme alt boyutu ve PİOKBÖ'nün ahlak-yeterlilik alt boyutlarında, kadınların erkeklerden daha fazla semptom bildirdiğini ortaya koymuştur. Alan yazındaki kısıtlı bulgular, mevcut çalışma bulgusu ile doğrudan örtüşmemekte ve bu açıdan daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. OKB ile ilgili alan yazında, semptom şiddetinin çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde cinsiyet açısından farklılaştığı; özellikle yetişkin kadınlarda, yetişkin erkeklere oranla daha yoğun düzeyde görüldüğü belirtilmektedir (Stansfeld ve ark., 2016; Wittchen ve Jacobi, 2005). Bu açıdan düşünüldüğünde, mevcut çalışmadaki katılımcıların evli ve yetişkin bireylerden oluşması, OKB'nin romantik ilişki ve partner odaklı güncel alt türlerinde kadınların daha yüksek puanlar bildirmesi sonucu ile desteklenebilir. Mevcut çalışmanın örnekleme bakıldığında ise, eğitim düzeyinin ilköğretimden doktora seviyesine kadar uzanan geniş bir yelpazede yer aldığı ve sosyoekonomik seviyeyi belirleyen gelir gruplarının en düşükten en yükseğe oldukça çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Lensi ve arkadaşları (1996), obsesyon ve kompulsiyonların cinsiyete göre farklılık göstermesinde eğitim düzeyi ve gelir durumu gibi sosyokültürel unsurların etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle mevcut çalışmada, kadın ve erkekler arasında ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin farklılaşması örneklemin sosyokültürel özellikleri gibi bireysel farklılıklarından kaynaklanıyor olabilir. Mevcut çalışmada, romantik ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin yaş grupları açısından farklılıkları da incelenmiştir. Yapılan analizler, RİOKÖ için alınan puanların genç yetişkinlerden oluşan grupta, yaşlılık dönemindeki gruba kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Alan yazındaki kısıtlı çalışmalar bu bulguyu desteklemekte ve yaş arttıkça romantik ilişki obsesyon ve kompulsiyonlarında azalma olduğunu ifade etmektedir (Örn.; Doron ve ark., 2012a; Yılmaz, 2015; Trak ve İnözü, 2017). Öte yandan PİOKBÖ puanları, yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık göstermemiştir; ki bu sonuç da alan yazındaki diğer çalışmalar ile tutarlı bulunmuştur (Örn.; Doron ve ark., 2012b; Trak ve İnözü, 2017; Yıldırım, 2017; Yıldırım, 2018; Yılmaz, 2015). Romantik ilişki odaklı OK belirtiler, bireyin sevme ve sevilme gibi deneyimlerindeki içsel süreçlerine atfedilmektedir. Öte yandan bireyin partner odaklı OK belirtileri, eşinin mesleki yetkinliği, dış görünüşü veya ahlaklılığı gibi çeşitli niteliklerine yönelik girici ve takıntılı düşüncelerle karakterizedir. Bu sebeple, kişinin yaşı gibi bireysel faktörlerin, ilişki odaklı OK semptomlar üzerinde etkili olması ve partner odaklı OK semptomları ile doğrudan ilişkili olmaması anlam kazanmaktadır.

Mevcut çalışmada katılımcıların iki grupta incelenen eğitim düzeyleri ile PİOKBÖ ve RİOKÖ toplam puanlarının farklılıkları incelenmiş ve her iki semptom türünde de gruplar arası anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. Analizlere göre, 380 katılımcı içerisinde eğitimi ilk-ortaöğretim/lise düzeyinde (%45) olan grubun, lisans/lisansüstü eğitim düzeyindeki (%55) gruba nazaran ilişki ve partner odaklı OK belirtileri anlamlı olarak yüksektir. Bu bulgu ile paralel olarak Doron ve ark. (2012b) tarafından yapılan çalışmada, bireylerin eğitim düzeyi düşüğe partner odaklı OK belirtilerinin yükseldiği görülmüştür. Öte yandan Trak ve İnöz (2017) tarafından, %76.6'sı lisans/lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan 271 katılımcı ile yapılan çalışmada, ilişki odaklı ve partner odaklı OK belirtilerin eğitim düzeyi ile anlamlı bir ilişkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Bu bulgu mevcut çalışma sonuçları ile örtüşmemektedir. Mevcut çalışmada her iki semptom türünün de eğitim düzeyine göre farklılaşması, eğitim düzeyi gruplarının homojen dağılıma sahip olması ile ilişkili olabilir.

Bu çalışmada, sosyodemografik veri formundaki gelir miktarı sorusuna 93 katılımcı (%24,5) yanıt vermemiştir. Bu nedenle PİOKBÖ ve RİOKÖ puanlarının, veri formunda kategorik olarak sorulmuş olan gelir düzeyi grupları açısından farklılıkları incelenmiştir. Bulgulara göre her iki semptom türünde de, gelir düzeyini düşük kategoride bildiren grubun, gelir düzeyini yüksek olarak bildiren gruba göre daha yüksek partner odaklı ve ilişki odaklı OK belirti yaşadığı görülmektedir. Alan yazında bu değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemiş olan yalnızca bir tane çalışmaya rastlanmıştır. Yıldırım (2018) halihazırda romantik bir ilişkisi bulunan (138 kişi) ve bulunmayan (215 kişi), 18-32 yaş aralığındaki 353 üniversite öğrencisi (233 kadın, 120 erkek) ile gerçekleştirdiği araştırmasında, RİOKÖ ve PİOKBÖ ölçeklerinden alınan puanların, katılımcıların gelir düzeyine göre farklılık göstermediği sonucuna varmıştır. Bu bulgu mevcut çalışma sonuçları ile örtüşmemektedir. Mevcut çalışmadaki katılımcıların, Yıldırım (2018) tarafından yapılmış olan çalışmaya kıyasla daha geniş bir yaş aralığındaki (22-70) ve yalnızca evlilik ilişkisi içindeki bireylerden oluştuğu görülmektedir. Bu nedenle ilişki odaklı ve partner odaklı OK belirtilerin farklı gelir düzeyine sahip gruplarda, doğrudan evliliğe ve yaş faktörüne bağlı olarak değiştiği düşünülebilir. Ek olarak psikopatolojilerin sosyodemografik değişkenlerle ilişkisini konu alan literatür, birçok klinik bozuklukta olduğu gibi OKB'nin de düşük SES ile ilişkili olduğunu ifade etmektedir (Muntaner, Eaton, Miech ve O'Campo, 2004). Bu konuda yapılan araştırmalar, SES ve gelir miktarındaki düşüklüğün obsesif

kompulsif semptom geliştirme ve OKB tanısı alma ile daha fazla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Heyman, Mataix-Cols ve Finerberg, 2006; Himle ve ark., 2008; Osland, Arnold ve Pringsheim, 2018; Vasconcelos ve ark., 2007). Bu bağlamda, mevcut çalışmadaki ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin düşük gelir düzeyi gruplarında daha fazla deneyimlenmesinin OKB alan yazınındaki çalışmalarla açıklanabileceği düşünülebilir. Sonuç olarak bu değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

RİOKÖ ve PİOKBÖ toplam puanlarının, eşler arasındaki yaş farkı ile korelasyon analizleri sonucunda hem ilişki odaklı hem de partner odaklı OK belirtilerin yaş farkı ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı bulunmuştur. Alan yazında oldukça güncel yer alan bu belirti türleri ile eşlerin yaş farkı arasındaki ilişkiyi inceleyen başka bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Mevcut çalışmada RİOKÖ ve PİOKBÖ toplam puanları, 4 düzeyde gruplanan evlilik süresi değişkeni ile analiz edilmiş olup, her iki puan türünde de gruplar arası anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir. Buna göre, evli bireylerin ilişki ve partner odaklı OK semptomları evlilik süreleri ile değişmemektedir. Alan yazında, RİOKÖ ve PİOKBÖ puanlarının ilişki süresi veya evlilik süresi ile ilişkisini açıklayan çalışmalar farklı sonuçlar göstermektedir. Abak (2019) araştırmasında, her iki OK semptom düzeyinin de çiftlerin ilişki süresi ile negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koyarken; Trak ve İnözü (2017), bireylerin evlilik süreleri ile partner odaklı OK belirtileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını, romantik ilişki odaklı OK belirtileri arasında ise negatif yönde ve düşük düzeyde bir ilişki bulunduğunu belirtmiştir. Bilinen diğer çalışmalar ise, RİOKÖ ve PİOKBÖ puanlarının, kişilerin ilişki veya evlilik süreleri açısından değişmediğini ortaya koymuştur (Doron ve ark., 2012; Doron ve ark., 2012b; Doron ve ark., 2014; Yıldırım, 2017; Yıldırım, 2018; Yılmaz, 2015). Bu bulgular mevcut çalışma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Doron ve arkadaşları (2014) ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin ilişkinin her evresinde yaşanabileceğini, bağlılık gerektiren önemli kararlarda tetiklenebileceğini ve ilişkiler geliştikçe semptomların azalmayacağını belirtmiştir. Araştırmacılara göre, bazı insanlar bu semptomları 3 aylık ilişkilerde yaşarken, diğerleri bu semptomları 2 yıllık ilişkilerde ve hatta uzun evlilik ilişkilerinde yaşayabilmektedir (Doron ve ark., 2014). Bu noktada, mevcut çalışmada ölçümlenen semptomların evlilik süresi açısından farklılık göstermemesi, ilgili literatür bilgisi ile anlamlı görünmektedir.

Katılımcıların evlenme yaşı ile RİOKÖ ve PİOKBÖ toplam puanlarının korelasyon analizleri, her iki semptom türünde de negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre bireylerin evlenme yaşı arttıkça, ilişki ve partner odaklı OK belirtileri düşüş göstermektedir. Alan yazında, ilişki odaklı ve partner odaklı OK belirtileri araştıran çalışmaların genellikle spesifik olarak evli bir örneklem ile yapılmadığı, bu nedenle katılımcıların evlenme yaşı ile ölçek puanları arasındaki ilişkinin araştırılmadığı görülmektedir. Bu alanda yapılmış olan tek çalışma ise, evli bireylerin sadece partner odaklı OK belirtilerini araştırmış ve eşlerin partner odaklı OK belirtileri ile evlenme yaşları arasında anlamlı bir korelasyon ilişkisi bulunmadığını ortaya koymuştur (Baş, 2019). Bu bulgu mevcut çalışma sonuçları ile örtüşmemektedir. Baş (2019) tarafından yaşları 22-64 arasında değişen 268 evli birey (207 kadın, 61 erkek) ile yapılan çalışmada, örneklemin büyük bir çoğunluğunun lisans/lisansüstü eğitim durumuna (225 kişi) ve yüksek gelir düzeyine (174 kişi) sahip kişilerden oluştuğu görülmektedir. Bu araştırma ile karşılaştırıldığında mevcut çalışma örneklemini daha geniş olup, sosyoekonomik durum ve eğitim düzeyi açısından daha fazla çeşitlilik göstermektedir. Bulgulardaki farklılığın bu sebeplerle ilişkili olduğu düşünülebilir.

Son olarak, katılımcıların çocuk sayısı ile yapılan korelasyon analizlerinde, ilişki odaklı ve partner odaklı OK belirtilerin çocuk sayısı ile anlamlı bir ilişkisi olmadığı bulunmuştur. İlgili alan yazında, RİOKÖ ve PİOKBÖ puanları ile evli bireylerin çocuk sayısı arasındaki ilişkiyi araştırdığı bilinen tek bir çalışmaya ulaşılmıştır. Baş (2019) evli bireylerle yaptığı çalışmasında katılımcıların çocuk sayısı ile partner odaklı OK belirtiler arasındaki korelasyon ilişkisini incelemiş ve bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusunu desteklemiştir. İlişki ve partner odaklı OK belirtiler, bireyin içsel ilişki deneyimlerine ve eşinin fiziksel veya sosyal niteliklerine yönelik yaşanmaktadır. Bu nedenle, çocuk sayısı değişkeninin bu semptomlar ile doğrudan ilişkili olmadığı düşünülebilir.

5.2 Değişkenler Arası Yordayıcı İlişkilerin Tartışılması

Mevcut çalışmada, yetişkin bağlanmasındaki kaygılı ve kaçınmacı boyutların, ilişki ve partner odaklı OK semptomları yordayıcı rolünü araştıran ilk dört hipotez (H₁, H₂, H₃ ve H₄) doğrulanmıştır. Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stilleri korelasyon analizleri sonucunda, RİOKÖ ve PİOKBÖ toplam puanları ile pozitif yönde ilişkili

bulunmuştur. Bağlanma stilleri basit doğrusal regresyon analizleri ile ayrı ayrı test edildiğinde, RİOKÖ ve PİOKBÖ puanları üzerinde pozitif yönde anlamlı yordayıcı etkilere sahiptir. Buna göre hem bağlanma kaygısı hem de bağlanmadan kaçınma puanları arttıkça, romantik ilişki odaklı ve partner odaklı OK semptom düzeyi artmaktadır. Bu sonuçlar alan yazındaki diğer çalışma bulguları ile örtüşmektedir (örn. Doron ve ark., 2012; Doron ve ark., 2012a, 2012b; Trak ve İnöz, 2017; Yıldırım, 2017; Yıldırım, 2018; Yılmaz, 2015). Alan yazında, erken çocuklukta gelişen güvensiz bağlanma stillerinin, yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilere taşınacağı gibi, bu dönemdeki bağlanma güvensizliğinin ilerideki psikopatolojilerin de yordayıcısı olacağından söz edilmektedir (Fraley ve Shaver, 2000; Lyons-Ruth ve Jacobvitz, 2008). OKB ile ilgili çalışmalar, obsesyon ve kompulsyonların bilişsel modeli ile açıklanan işlevsiz inançların, yetişkinlikteki güvensiz bağlanma stilleri ile ilişkili olduğunu ve bağlanma kaygısı ile kaçınmacı bağlanmanın obsesif kompulsif semptom geliştirme eğilimini artırdığını belirtmektedir (Doron ve ark., 2009; Mikulincer ve ark., 2000; Rezavana ve ark., 2012; Shaker ve Homeyli, 2011; Sümer ve ark., 2009; Wei ve ark., 2004). Bu bilgiler ışığında, kişinin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma örüntüsünün, evliliğine ve eşine yönelik yaşadığı obsesyon ve kompulsyonlar üzerindeki etkisi anlam kazanmaktadır.

Bağlanma stillerinin ilişki ve partner odaklı OK semptomları yordama gücü açısından bakıldığında, kaygılı bağlanmanın RİOKÖ toplam puanları üzerinde en güçlü açıklayıcı olduğu; PİOKBÖ toplam puanları için ise kaygılı ve kaçınmacı bağlanmanın yordama gücü arasında fark olmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar, alan yazındaki çalışmalar ile tutarlılık göstermektedir (örn. Doron ve ark., 2012; Trak ve İnöz, 2017; Yıldırım, 2017; Yıldırım, 2018). Araştırmacılar, kaygılı bağlanma stilini Olumsuz Benlik Modeli'ne dayandırarak; sevilmeye değer olmama, yetişkinlikteki bağlanma figürü tarafından reddedilme veya yeterli bakımı alamamaya dair yaşanan yoğun kaygı ile ilişkilendirmiştir (Mikulincer ve Shaver, 2003). Bu bilgi doğrultusunda bağlanma kaygısının bağlanmaktan kaçınmaya nazaran, bireyin evlilik ilişkisindeki sevme, sevilme ve ilişkinin doğruluğu gibi alanlarda yaşadığı OK semptomları daha çok tetiklediği düşünülebilir.

Çalışmanın H₅ ve H₆ hipotezlerinde, evlilik uyumu toplam puanlarının bireyin ilişki odaklı ve partner odaklı OK semptomları üzerindeki yordayıcı rolü araştırılmış ve her iki semptom türü için de bu hipotezler doğrulanmıştır. ÇUÖ puanları ile RİOKÖ ve PİOKBÖ toplam puanları arasında negatif bir korelasyon bulunduğu gibi; ÇUÖ

toplam puanları, RİOKÖ ve PİOKBÖ puanlarını negatif yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır. Öte yandan ÇUÖ'nün alt boyutları; çift memnuniyeti (ÇM), çift iç içe geçmişliği (ÇİG), çift görüş birliği (ÇGB) ve duygu ifadesi (Dİ) çoklu regresyon analizi ile incelendiğinde, modeli anlamlı kılan yalnızca ÇM boyutu olmaktadır. İlgili alan yazında, evlilik uyumunun bu semptomlar üzerindeki etkisini ortaya koyduğu bilinen başka bir çalışma bulunmamaktadır. Öte yandan, ilişki ve partner odaklı OK semptomlar ile ilişki doyumu, evlilik doyumu ve evlilik uyumu arasındaki ilişkileri farklı şekilde incelemiş olan az sayıda araştırma bulunmaktadır. Yılmaz (2015), romantik ilişki ve partner odaklı semptomlar ile ilişki doyumu arasında negatif bir korelasyon olduğunu ifade ederken, Trak ve İnöz (2017) bu semptomlardaki yüksekliğin çiftlerin ilişki doyumu üzerindeki olumsuz etkisini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Baş (2019), RİOKÖ ve PİOKBÖ puanları ile evlilik uyumu ve evlilik doyumu değişkenleri arasında negatif bir korelasyon olduğunu belirtmektedir. Araştırmacılar, bu ilişkinin karşılıklı olabileceğini, ilişki doyumu, evlilik doyumu ve evlilik uyumu kavramlarının, partner ve ilişki odaklı OK belirtiler üzerinde yordayıcı rolü olabileceğini düşünmektedir (Baş, 2019; Yılmaz, 2015). Mevcut çalışma bulguları, bu düşünceyi desteklemiştir.

Alan yazında sıklıkla, evli bireylerin sahip olduğu çeşitli psikopatolojilerin (anksiyete bozuklukları dahil) çiftlerin evlilik uyumu için risk faktörü olduğu ve semptomların evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediği bildirilmiştir (örn. Kahn ve ark., 1985; Karney ve Bradbury, 1995; Şen ve Oğuz, 2017; Whisman, 2007). Bu ilişkiyi farklı yönden ele alan araştırmalar, evlilikteki uyumsuzluğun psikopatoloji üzerindeki yordayıcı rolünü ve bu iki değişken arasındaki karşılıklı etkileri hem kesitsel hem de boylamsal çalışmalarda ortaya koymuştur. Alan yazında, evlilik uyumunun bağımsız değişken olarak ele alındığı çalışmalar güncel ve sınırlı sayıda olup; evlilik uyumunun negatif yönde yordadığı düşünülen psikopatolojiler majör depresif bozukluk -ve depresif semptomlar- ile sınırlı kalmaktadır (örn. Beach, 2001; Beach ve ark., 1990; Beach ve ark., 2003; Davila ve ark., 2003; Erbek ve ark., 2005; Goldfarb ve ark., 2007; Whisman ve Uebelacker, 2009). Evlilik uyumunun doğrudan OKB'yi etkilediği bir çalışmaya rastlanmamış olsa da mevcut çalışmadaki ilişki ve partner odaklı OK semptomların evlilik uyumsuzluğu tarafından açıklanması, psikopatoloji üzerindeki literatür bilgisi ile anlam kazanmaktadır. Böylece, evlilik uyumsuzluğunun ortaya çıkaracağı sıkıntılardan biri de; bireyin evlilik ilişkisine, eşi

ile karşılıklı duygularına ve eşinin niteliklerine ilişkin yaşadığı OK semptomlar olarak düşünülebilir.

Mevcut çalışmanın son hipotezinde (H₇), kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stillerinin evlilik uyumu toplam puanı ile birlikte, ilişki ve partner odaklı OK belirtileri yordayıcı rolünü ortaya koymak amaçlanmıştır. YİYE-2 kaygı ve kaçınma boyutları ile ÇUÖ toplam puanı arasında yapılan korelasyon analizleri, bağlanma türleri ile evlilik uyumu arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermiştir. Kaygılı bağlanma, kaçınmacı bağlanma ve ÇUÖ toplam değişkenleri birlikte çoklu regresyon analizi ile değerlendirildiğinde hem RİOKÖ toplam hem de PİOKBÖ toplam puanlarını anlamlı olarak açıkladığı için bu hipotez doğrulanmıştır. Buna göre, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma puanlarının arttığı, evlilik uyumunun ise azaldığı bir tabloda, romantik ilişki ve partner odaklı OK belirti düzeyi de artmaktadır. Alan yazında, kaygılı-kaçınmacı bağlanma stilleri ile evlilik uyumu birlikte bağımsız değişkenler olarak alınırken, ilişki ve partner odaklı OK belirtilerin bağımlı değişkenler olduğu başka bir çalışma bulunmamaktadır. Karney ve Bradbury'e göre (1995), çiftlerin evlilikteki uyumsuzluğu, psikiyatrik bozukluklar ve semptomların nihai bir sonucu olabileceği gibi, bunları öngören bir faktör de olabilir. Evlilik uyumunun düşüklüğü, alan yazında güvensiz bağlanma stillerinden kaygılı ve kaçınmacı örüntüler ile de ilişkili bulunmaktadır (Brassar ve ark., 2009; Scott ve Cordova, 2002; Senchak, Kenneth ve Leonard, 1992). Ek olarak, erken dönemde gelişen kaygılı ve kaçınmacı bağlanmanın, obsesyon ve kompulsiyonların gelişimi üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Guidano ve Liotti, 1983; Koran, 2000; Myhr ve ark., 2004; Rasmussen ve Eisen, 1992;). Birbirleri ile güçlü ilişkilere sahip bu değişkenler, mevcut çalışmada birlikte ele alındığında, güvensiz bağlanma örüntüleri ve düşük evlilik uyumunun beraberliğinde, ilişki ve partner odaklı OK semptomların daha yoğun düzeyde ortaya çıkması anlam kazanmaktadır.

5.3 Kısıtlılıklar

Romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtilerin, yetişkin güvensiz bağlanma stilleri (kaygılı ve kaçınan), evlilik uyumu ve çeşitli sosyodemografik değişkenler çerçevesinde araştırıldığı mevcut çalışmanın, alan yazına katkıları ve güçlü yönlerine karşın bazı kısıtlılıkları da bulunmaktadır.

Mevcut çalışmada, romantik ilişki ve partner odaklı OK semptom düzeyleri klinik olmayan bir örneklem üzerinde ölçümlenmiştir. Fineberg ve arkadaşları (2013), tanı almamış bireylerin de obsesif-kompulsif semptomlar gösterdiğini, fakat bu semptomları deneyimleme yoğunluğu ve işlevsellikteki bozulma açısından tanı alan bireylere göre farklılık gösterdiklerini ifade etmiştir. Mevcut çalışmanın ölçümleri klinik bir örneklemden alınacak sonuçlar ile benzer olmayabilir ve bu açıdan bulguların genellenebilirliği sınırlıdır. Gelecek çalışmalar, ilişki ve partner odaklı OK semptomlardan yakınan klinik bir örneklem ile tekrarlanabilir veya bu iki örneklem karşılaştırmalı bir model içerisinde araştırılabilir.

Araştırmanın kesitsel modeli sayesinde bağımlı değişkenler üzerinde etki gösterdiği düşünülen farklı faktörler (bağlanma güvensizliği ve evlilik uyumu) ele alınmıştır. Ancak yöntemsel model gereği, ölçümler belirli bir zaman dilimi ile sınırlı kalmış ve nedensel çıkarımlar yapılamamıştır. Güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerdeki evlilik uyumsuzluğunun daha sonraki bir zaman diliminde ortaya çıkaracağı ilişki ve partner odaklı OK semptomları belirleyebilmek amacı ile bu alanda yapılacak boylamsal araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Daha önce de ifade edildiği gibi, alan yazında ilişki ve partner odaklı OK semptomlar ile ilgili yapılmış oldukça sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Araştırmacıların ilişki ve partner odaklı OK semptomların diğer çalışma değişkenleri ile ilişkilerini ortaya koyarken, PİOKBÖ ve RİOKÖ ölçeklerinin yalnızca toplam puanları üzerinden ölçüm yaptığı görülmektedir. Bu nedenle mevcut çalışmada da sosyodemografik faktörlerin, evlilik uyumunun ve yetişkin bağlanma stillerinin etkileri araştırılırken, her iki bağımlı değişken için de toplam puan üzerinden hesaplama yapılmıştır. Bu noktada, PİOKBÖ ve RİOKÖ ölçeklerinin alt boyutlarının da çeşitli sosyodemografik değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığına ve evlilik uyum puanları ile bağlanma stillerinin alt boyutlar üzerindeki yordayıcı rolüne bakılması ilgili alan yazına katkıda bulunacaktır.

Mevcut çalışmanın bir diğer kısıtlılığı ise, katılımcıların psikiyatrik tanı ve tedavi geçmişinin dışlama kriteri olarak belirlenmemesidir. Alan yazında ilişki odaklı ve partner odaklı OK belirtileri inceleyen diğer çalışmalarda da, bireyin psikiyatrik geçmişinin kontrol edilmediği görülmektedir (Baş, 2019; Cebeci, 2019; Yıldırım, 2017; Yılmaz, 2015). Öte yandan bu faktörlerin göz önüne alınmaması, mevcut çalışma bulgularında farklılık yaratmış olabilir.

Son olarak, ilişki odaklı ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtiler alan yazında oldukça güncel kavramlar olduğu için henüz çok az sayıda çalışmaya konu edildiği görülmektedir. Bu nedenle mevcut çalışma bulguları yeterli düzeyde tartışılmamıştır. Özellikle bu semptomlar üzerinde, evlilik ile ilgili farklı değişkenlerin de (birden fazla evlilik, boşanmış bireyler vb.) göz önüne alınacağı yeni araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

5.4 Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, evli bireylerin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stilleri ile evlilik uyumlarının, romantik ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif belirtiler üzerindeki etkileri ortaya konulmuştur. Çalışmanın özgün modeli yukarıda yer verilen bazı kısıtlılıklarına karşın, bu alanda yapılacak gelecek araştırmalara ışık tutmuştur.

İlgili alan yazında, evlilik uyumunun çeşitli psikopatolojik bozukluklar ve semptomlar üzerindeki yordayıcı etkilerini araştıran sınırlı sayıda çalışma bulunması, bu araştırmayı güçlü kılmaktadır. Benzer şekilde, yetişkin romantik ilişkilerinde ortaya çıktığı düşünülen ilişki ve partner odaklı obsesif kompulsif semptomlar, OKB ile ilgili alan yazında oldukça yeni yer bulmaktadır. Bu açıdan, güvensiz bağlanma stilleri ve çeşitli sosyodemografik faktörlerin, ilişki ve partner odaklı OK semptomlar ile ilişkilerinin açığa çıkarılması ilgili alan yazına katkıda bulunmaktadır.

Öte yandan kişinin bireysel, gündelik veya ilişkisel işlevselliğini tehdit eden psikolojik semptomların tanı ve tedavisinde, bu semptomlara aracılık eden çeşitli faktörlerin incelenmesi önemli olmaktadır. Araştırma bulgularının, obsesif kompulsif bozukluğun romantik ilişkilerde ortaya çıktığı düşünülen romantik ilişki ve partner odaklı türlerinin iyileştirilmesinde, bağlanma ve evlilik uyumunun rolünün göz önüne alınması konusunda klinisyenlere yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışma bulguları, evlilik ilişkisine veya eşine yönelik irrasyonel kaygıları nedeniyle psikoterapiye başvuran bireylerin tedavi sürecinde göz önüne alınabilir. Ayrıca yakın ilişkilerde güvensiz bir bağlanma örüntüsünün ve evlilikteki uyumsuzluğun tanımlandığı bir olguda, bireyin eşine ve/veya evliliğine yönelik geliştirdiği OK semptomları anlam kazanabilir. Benzer şekilde, ilişki ve partner odaklı obsesyon ve kompulsiyonlar, evlilik problemleri/çatışmaları ile çift terapisine başvuran bireylerin terapi sürecinde de fark edilebilir. Bu noktada, obsesif kompulsif semptomlar üzerinde

yapılacak bilişsel yeniden yapılandırmalar ve davranışsal müdahaleler, evlilik ilişkisindeki değişim için de önem kazanabilir.

KAYNAKÇA

- Abak, E. (2019). *Ruminatif Düşünme Stili, Beden Algısı ve Sosyal Görünüş Kaygısının Romantik İlişki ve Partner Odaklı Obsesif Kompulsif Semptomlarla İlişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Abalı, S. (2006). *Boşanmak İçin Başvuran Kadınların Evlilikteki Cinsel Yaşamlarını Boşanma Nedeni Olarak Görme Durumu*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Abbey, R. D., Clopton, J. R. & Humphreys, J. D. (2007). Obsessive–Compulsive Disorder and Romantic Functioning. *Journal of Clinical Psychology*, 63(12), 1181-1192. doi: 10.1002/jclp.20423.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E. & Wall, S. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*. Oxford England: Lawrence Edbaum.
- Akpınar, B. (2016). *Evli Çiftlerin Evlilik Uyumu ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akpınar, B. & Kırlioğlu, M. (2020). Bazı Değişkenler Açısından Evlilik Uyumunun İncelenmesi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumunun Evlilik Uyumuna Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(2), 736-746.
- Aktaş, S. (2009). *Eşlerden Birinin Kaygı Düzeyi ile Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek Lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- American Psychological Association. (2013). *Diagnostic And Statistical Manual of Mental Disorders (5th ed.)*. Arlington, VA: Author. doi: 10.1176/appi.books.9780890425596.
- Baer, L. (1994). Factor Analysis Of Symptom Subtypes of Obsessive Compulsive Disorder and Their Relation To Personality and Tic Disorders. *Journal of Clinical Psychiatry*, 55(3), 18 – 23.
- Bakırcıoğlu, R. (2006). *Ansiklopedik Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Ball, S. G., Baer, L. & Otto, M. W. (1996). Symptom Subtypes of Obsessive–Compulsive Disorder in Behavioral Treatment Studies: A Quantitative Review. *Behaviour Research and Therapy*, 34(1), 47–51. doi: 10.1016/0005-7967(95)00047-2
- Banse, R. (2004). Adult Attachment and Marital Satisfaction: Evidence For Dyadic Configuration Effects. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21, 273-282. doi: 10.1177/0265407504041388
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of A Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226–244. doi: 10.1037//0022-3514.61.2.226
- Barry, R. A. & Lawrence, E. (2013). “Don’t stand so close to me”: An Attachment Perspective of Disengagement and Avoidance in Marriage. *Journal of Family Psychology*, 27, 484-494. doi: 10.1037/a0032867
- Baş, E. P. (2019). *Association of Relationship Obsessive-Compulsive Symptoms With Depression, Anxiety and Stress: Marriage and Child Related Factors as Moderators*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bayraktar, E. (1997). Obsesif-kompulsif bozukluk. *Psikiyatri Dünyası*, 1, 25-32.
- Beach, S. (2001). Marital Therapy for Co-Occurring Marital Discord and Depression. In S. R. H. Beach (Ed.), *Marital and Family Processes in Depression: A Scientific Foundation for Clinical Practice* (p. 205–224). American Psychological Association. doi: 10.1037/10350-000
- Beach, S., Katz, J., Kim, S. & Brody, G. H. (2003). Prospective Effects of Marital Satisfaction on Depressive Symptoms in Established Marriages: A Dyadic Model. *Journal of Social and Personal Relationships*, 20, 355- 371. doi: 10.1177/0265407503020003005
- Beach, S., Sandeen, E. & O’Leary, K. (1990). *Depression in Marriage*. New York, NY: Guilford Press.
- Besharat, M. A. & Shahidi, V. (2014). Mediating Role of Cognitive Emotion Regulation Strategies on The Relationship Between Attachment Styles and Alexithymia. *Europe’s Journal of Psychology*, 10(2), 352–362. doi: 10.5964/ejop.v10i2.671
- Bir Aktürk, E. (2006). *Marital Satisfaction in Turkish Remarried Families: Comparison Among Marital Status, Effect of Stepchildren, and Contributing Factors*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Birnbaum, G. E., Orr, I., Mikulincer, M. & Florian, V. (1997). When Marriage Breaks Up: Does Attachment Style Contribute to Coping and Mental Health? *Journal of Social & Personal Relationships*, 14, 643-654. doi: 10.1177/0265407597145004

- Bowlby, J. (1958). The Nature of the Child's Tie to His Mother. *International Journal of Psychoanalysis*, 39, 350-373.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Vol. 1, Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss: Vol. 3: Loss*. Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and Loss: Retrospect and Prospect. *American journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664. doi: 10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x
- Bowlby, J. (1988). *A Secure Base: Clinical Applications of Attachment Theory*. London: Routledge. doi: 10.1192/S0007125000224197
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. & Beach, S. R. H., (2000). Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980. doi: 10.1111/j.1741-3737.2000.00964.x
- Brandes, O., Stern, A. & Doron, G. (2020). "I just can't trust my partner": Evaluating Associations Between Untrustworthiness Obsessions, Relationship Obsessions and Couples Violence. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 24, 100500. doi: 10.1016/j.jocrd.2019.100500
- Brassard, A., Lussier, Y. & Shaver, P. R. (2009). Attachment, Perceived Conflict, and Couple Satisfaction: Test of A Mediational Dyadic Model. *Family Relations*, 58, 634-646. doi: 10.1111/j.1741-3729.2009.00580.x
- Brennan, K. A., Clark, C. L. & Shaver, P. R. (1998). Self-Report Measurement of Adult Attachment: An Integrative Overview. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships* (pp. 46-76). New York: Guilford.
- Brezsnyak, M. & Whisman, M. A. (2004). Sexual Desire and Relationship Functioning: The Effects of Marital Satisfaction and Power. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 30, 199-217. doi: 10.1080/00926230490262393
- Broman, C. L. (2005). Marital Quality in Black and White Marriages. *Journal of Family Issues*, 26, 431-441. doi: 10.1177/0192513X04272439
- Brumbaugh, C. C. & Fraley, R. C. (2006). Transference and Attachment: How Do Attachment Patterns Get Carried Forward From One Relationship to the Next?. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 32(4), 552-560. doi: 10.1177/0146167205282740
- Cebeci, B. (2019). *Evlilik Doyumunun Eş Desteği ve İlişki İçerikli Obsesif-Kompulsif Semptomlar İle İlişkileri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Chambless, D. L. & Steketee, G. (1999). Expressed Emotion and Behavior Therapy Outcome: A Prospective Study With Obsessive-Compulsive and Agoraphobic Patients. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67, 658-665. doi: 10.1037/0022-006X.67.5.658

- Chopik, W. J. & Edelstein, R. S. (2014). Age Differences in Romantic Attachment Around the World. *Social Psychological and Personality Science*, 5(8), 892-900. doi: 10.1177/1948550614538460
- Chopik, W. J., Edelstein, R. S. & Fraley, R. C. (2013). From the Cradle to the Grave: Age Differences in Attachment From Early Adulthood to Old Age. *Journal of Personality*, 81(2), 171-183. doi: 10.1111/j.1467-6494.2012.00793.x
- Clark, D. A. (2004). *Cognitive-Behavioral Therapy For OCD*. New York: Guilford Press.
- Clark, D. A. & Purdon, C. (1993). New Perspectives for a Cognitive Theory of Obsessions. *Australian Psychologist*, 28, 161-167. doi: 10.1080/00050069308258896
- Collins, N. L. & Read, S. J. (1990). Adult Attachment, Working Models, and Relationship Quality in Dating Couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663. doi: 10.1037/0022-3514.58.4.644
- Congar, R. D., Rueter, M. A. & Elder, G. H. (1999). Couple Resilience to Economic Pressure. *Journal of Personality and Social Psychology*. 76(1), 54-71. doi: 10.1037/0022-3514.76.1.54
- Crawford, T. N., Shaver, P. R., Cohen, P., Pilkonis, P. A., Gillath, O. & Kasen, S. (2006). Self-Reported Attachment, Interpersonal Aggression, and Personality Disorder in a Prospective Community Sample of Adolescents and Adults. *Journal of Personality Disorders*, 20, 331-351. doi: 10.1521/pedi.2006.20.4.331
- Cutler, H. A. & Radford, A. (1999). Adult Children of Alcoholics: Adjustment to a College Environment. *The Family Journal: Therapy for Couples and Families*, 7, 148-153. doi: 10.1177/1066480799072007
- Çağ, P. & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23. doi: 10.17066/pdrd.56304
- Çakmak-Tolan, Ö. (2015). *Evlilik Uyumununun Kişilik Özellikleri İlişkiye Dair İnançlar ve Çatışma Çözüm Stilleri Bağlamında Yordlanması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Çatal, M. T. & Kalkan, M. (2019). Evli Bireylerin Evlilik Değerleri, Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 3(6). doi: 10.31461/ybpd.601115
- Çelik, M. & Tümkaya, S. (2012). Öğretim Elemanlarının Evlilik Uyumunu ve Yaşam Doyumlarının İş Değişkenleri ile İlişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 223-238.
- Çelikkaleli, Ö. & Avcı, R. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Göre Bağlanma Biçimlerinin İncelenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 4 (7), 103-125. doi: 10.18009/jcer.02509

- Davila, J., Karney, B. R., Hall, T. W. & Bradbury, T. N. (2003). Depressive Symptoms and Marital Satisfaction: Within-Subject Associations and the Moderating Effects of Gender and Neuroticism. *Journal of Family Psychology, 17*(4), 557. doi: 10.1037/0893-3200.17.4.557
- Del Giudice, M. (2011). Sex Differences in Romantic Attachment: A Metaanalysis. *Personality and Social Psychology Bulletin, 37*, 193-214. doi: 10.1177/0146167210392789
- Del Giudice, M. (2019). Sex Differences in Attachment Styles. *Current Opinion in Psychology, 25*, 1-5. doi: 10.1016/j.copsyc.2018.02.004
- Demir-Erbil, D. & Hazer, O. (2018). Çalışan Bireylerin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi. *International Journal of Eurasian Education and Culture, 3*(5), 99-116.
- Demiray, Ö. (2006). *Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Demirli, C. & Kendir, M. (2016). Evlilik Doyumu Üzerinde Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi. *Education Sciences, 11*(3), 96-113.
- Doron, G., Derby, D. S., Szepsenwol, O. & Talmor, D. (2012a). Tainted Love: Exploring Relationship-Centered Obsessive Compulsive Symptoms in Two Non-Clinical Cohorts. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders, 1*(1), 16-24. doi: 10.1016/j.jocrd.2011.11.002.
- Doron, G., Derby, D. S., Szepsenwol, O. & Talmor, D. (2012b). Flaws and All: Exploring Partner-Focused Obsessive-Compulsive Symptoms. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders, 1*(4), 234-243. doi: 10.1016/j.jocrd.2012.05.004
- Doron, G., Derby, D. S. & Szepsenwol, O. (2014). Relationship Obsessive-Compulsive Disorder (ROCD): A Conceptual Framework. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders, 3*, 169-180. doi: 10.1016/j.jocrd.2013.12.005
- Doron, G., Derby, D., Szepsenwol, O., Nahaloni, E. & Moulding, R. (2016). Relationship Obsessive-Compulsive Disorder: Interference, Symptoms, and Maladaptive Beliefs. *Frontiers in Psychiatry, 7*, 58. doi: 10.3389/fpsy.2016.00058
- Doron, G. & Kyrios, M. (2005). Obsessive Compulsive Disorder: A Review of Possible Specific Internal Representations Within a Broader Cognitive Theory. *Clinical Psychology Review, 25*, 415-432. doi: 10.1016/j.cpr.2005.02.002
- Doron, G., Kyrios, M. & Moulding, R. (2007). Sensitive Domains of Self-Concept in Obsessive-Compulsive Disorder (OCD): Further Evidence for a Multidimensional Model of OCD. *Journal of Anxiety Disorders, 21*, 433-444. doi: 10.1016/j.janxdis.2006.05.008

- Doron, G., Moulding, R., Kyrios, M., Nedeljkovic, M. & Mikulincer, M. (2009). Adult Attachment Insecurities are Related to Obsessive Compulsive Phenomena. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 28(8), 1022-1049. doi: 10.1521/jscp.2009.28.8.1022
- Doron, G., Mizrahi, M., Szepsenwol, O. & Derby, D. (2014). Right or Flawed: Relationship Obsessions and Sexual Satisfaction. *The Journal of Sexual Medicine*, 11(9), 2218-2224. doi: 10.1111/jsm.12616
- Doron, G., Moulding, R., Nedeljkovic, M., Kyrios, M., Mikulincer, M. & Sar-el, D. (2012). Adult Attachment Insecurities are Associated With Obsessive Compulsive Disorder. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 85, 163–178. doi: 10.1111/j.2044-8341.2011.02028.x
- Doron, G., & Szepsenwol, O. (2015). Partner-Focused Obsessions and Self-Esteem: an Experimental Investigation. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 49, 173–179. doi: 10.1016/j.jbtep.2015.05.007
- Doron, G., Szepsenwol, O., Derby, D. & Nahaloni, E. (2012). Relationship-Related Obsessive–Compulsive Phenomena: The Case of Relationship-Centered and Partner-Focused Obsessive Compulsive Symptoms. *Psicoterapia Cognitiva e Comportamentale*, 18(3), 71-82.
- Doron, G., Szepsenwol, O., Karp, E. & Gal, N. (2013). Obsessing About Intimaterelationships: Testing the Double Relationship-Vulnerability Hypothesis. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 44, 433–440. doi: 10.1016/j.jbtep.2013.05.003
- Douglass, F. M. (1995). The Marital Problems Questionnaire: A Short Screening Instrument for Marital Therapy. *Family Relations*, 44(3), 238-245. doi: 10.2307/585521
- Duman, M. (2012). *Mizaç ve Karakter Özelliklerinin Evlilik Uyumu ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Düzgün, G. (2009). *Evli Kişilerde Depresyon, İlişkiye İlişkin İnanç, Kendini Ayarlama Düzeyinin Evlilik Uyumu ile İlişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Epözdemir, H. (2012). The Effect of Alexithymic Characteristics of Married Couples on Their Marital Adjustment. *Journal of Family Psychotherapy*, 23(2), 116–130. doi: 10.1080/08975353.2012.679902
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. & Alpkan, R. L. (2005). Evlilik Uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39-47.
- Erdinç, İ. (2018). *Evli Çiftlerde, Evlilik Uyumu, Cinsel Yaşam Doyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Erdoğan, S. (2007). *Evlilik Uyumu ile Psikiyatrik Rahatsızlıklar, Bağlanma Stilleri ve Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi. Ankara, Türkiye.
- Erişti, A. (2010). *Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eroğlu, Ş. (2017). *Evliliklerini 20 Yaş ve Altı Yapmış Kadınlar ile Evliliklerini 20 Yaş Üzerinde Yapmış Olan Kadınların Yaşam Doyumları, Evlilik Uyumları ile Cinsel Doyumları Açısından Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Feeney, J. A. (1999). Adult Attachment, Emotional Control, and Marital Satisfaction. *Personal Relationships*, 6, 169-185. doi: 10.1111/j.1475-6811.1999.tb00185.x
- Feeney, J. A. (2002). Attachment, Marital Interaction, and Relationship Satisfaction: a Diary Study. *Personal Relationships*, 9, 39-55. doi: 10.1111/1475-6811.00003
- Fışıloğlu, H. (1992). Lisans Üstü Öğrencilerinin Evlilik Uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7(28), 16-23.
- Fışıloğlu, H., & Demir, A. (2000). Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for Measurement of Marital Quality With Turkish Couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3), 214. doi: 10.1027/1015-5759.16.3.214
- Filsinger, E. & Wilson, M. (1983). Social Anxiety and Marital Adjustment. *Family Relations*, 32(4), 513-519. doi: 10.2307/583691
- Fincham, F. D. & Rogge, R. (2010). Understanding Relationship Quality: Theoretical Challenges and New Tools for Assessment. *Journal of Family Theory & Review*, 2, 227-242. doi: 10.1111/j.1756-2589.2010.00059.x
- Fineberg, N. A., Hengartner, M. P., Bergbaum, C. E., Gale, T. M., Gamma, A., Ajdacic-Gross, V., ... & Angst, J. (2013). A Prospective Population-Based Cohort Study of the Prevalence, Incidence and Impact of Obsessive-Compulsive Symptomatology. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice*, 17, 170-178. doi: 10.3109/13651501.2012.755206.
- Fox, G. L. (1973). Some Determinants of Modernism Among Women in Ankara, Turkey. *Journal of Marriage and the Family*, 35, 520-529. doi: 10.2307/350588
- Fraley, R. C. (2002). Attachment Stability from Infancy to Adulthood: Meta-Analysis and Dynamic Modeling of Developmental Mechanisms. *Personality and Social Psychology Review*, 6(2), 123-151. doi: 10.1207/S15327957PSPR0602_03
- Fraley, R. C. & Shaver, P. R. (2000). Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies, and Unanswered Questions. *Review of General Psychology*. 4, 132-154. doi: 10.1037/1089-2680.4.2.132

- Fraley, R. C., Waller, N. G. & Brennan, K. A. (2000). An Item Response Theory Analysis of Self-Report Measures of Adult Attachment. *Journal of personality and social psychology*, 78(2), 350. doi: 10.1037/0022-3514.78.2.350
- Frost, R. O. & Steketee, G. (Eds.). (2002). *Cognitive Approaches to Obsessions and Compulsions: Theory, Assessment, and Treatment*. Amsterdam: Pergamon.
- Gager, C. T. & Sanchez, L. (2003). Two as one? Couples' Perceptions of Time Spent Together, Marital Quality, and the Risk of Divorce. *Journal of Family Issues*, 24, 21–50. doi: 10.1177/ 0192513X02238519
- Gallo, L. C. & Smith, T. W. (2001). Attachment Style in Marriage: Adjustment and Responses to Interaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18, 263-290. doi: 10.1177/0265407501182006
- Gattis, K. S., Berns, S., Simpson, L. E. & Christensen, A. (2004). Birds of a Feather or Strange Birds? Ties Among Personality Dimensions, Similarity, and Marital Quality. *Journal of Family Psychology*, 18, 564–574. doi: 10.1037/0893-3200.18.4.564
- George, D. & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows Step By Step. A Simple Study Guide and Reference (10. Baskı)*. GEN, Boston, MA: Pearson Education, Inc.
- Gibbs, N. A. (1996). Nonclinical Populations in Research on Obsessive-Compulsive Disorder: A Critical Review. *Clinical Psychology Review*, 16(8), 729-773. doi: 10.1016/S0272-7358(96)00043-8
- Glenn, N. D. (1990). Quantitative Research on Marital Quality in the 1980s: A Critical Review. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 818–831. doi: 10.2307/353304
- Gloger-Tippelt, G. & Kappler, G. (2016). Narratives of Attachment in Middle Childhood: Do Gender, Age, and Risk-Status Matter for the Quality of Attachment?. *Attachment & human development*, 18(6), 570-595. doi: 10.1080/14616734.2016.1194440
- Goldfarb, M. R., Trudel, G., Boyer, R. & Prévile, M. (2007). Marital Relationship and Psychological Distress: Its Correlates and Treatments. *Sexual and relationship therapy*, 22(1), 109-126. doi: 10.1080/14681990600861040
- Gökmen, A. (2001). *Evli Eşlerin Birbirlerine Yönelik Kontrolçülük ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Guidano, V. F. & Liotti, G. (1983). *Cognitive Processes and Emotional Disorders: A Structural Approach to Psychotherapy*. Guilford Press: New York. doi: 10.1093/sw/29.1.81
- Guo, B. & Huang, J. (2005). Marital and Sexual Satisfaction in Chinese Families: Exploring the Moderating Effects. *J Sex Marital Ther*, 31(1), 21–9. doi: 10.1080/00926230590475224

- Güngör, H. C. & İlhan T. (2008). Evlilik Uyumu ve Mizah Tarzları Arasındaki İlişkiler. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 13(4), 97-106.
- Hamamcı Z, 2005. Dysfunctional Relationship Beliefs in Marital Satisfaction and Adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33, 313-28. doi: 10.2224/sbp.2005.33.4.313
- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized as an Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524. doi: 10.1037/0022-3514.52.3.511
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an Organizational Framework For Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22. doi: 10.1207/s15327965pli0501_1
- Hekimoğlu, F. M. & Uluç, S. (2019). Bağlanma Örüntüleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkide Eşe Yönelik Kişilerarası Şemaların Aracı Yolu. *Mediterranean Journal of Humanities*, 9, 187-199. doi: 10.13114/MJH.2019.457
- Heyman, I., Mataix-Cols, D. & Fineberg, N. A. (2006). Obsessive Compulsive Disorder. *British Medical Journal*, 333, 424-429. doi: 10.1136/bmj.333.7565.424
- Himle, J. A., Muroff, J. R., Taylor, R. J., Baser, R. E., Abelson, J. M., Hanna, G. L., Abelson, J. L. & Jackson, J. S. (2008). Obsessive-Compulsive Disorder Among African Americans and Blacks of Caribbean Descent: Results From the National Survey of American Life. *Depression and Anxiety*, 25, 993- 1005. doi: 10.1002/da.20434
- Hoşgör, E. T. (2013). *Evli Çiftlerin Öfke İfade Tarzları ile Evlilik Uyumunun İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- İlericiler, N. K. (2015). *Evlilik Uyumunu Açıklamada Yakın İlişkilerde Bağlanma, Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Psikolojik Travmanın Rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İmamoğlu, E. O. & Selçuk, E. (2018). Cultural and Self-Related Considerations in Relationship Well-Being: With Particular Reference to Marriage in Turkey. In C. C. Weisfeld, G. E. Weisfeld, & L. M. Dillon (Eds.), *The Psychology of Marriage: An Evolutionary and Cross-Cultural View* (pp. 89-106). Lanham, MD: Lexington Books.
- İmamoğlu, E. O., Ads, M. & Weisfeld, C. C. (2019). What is the Impact of Choosing One's Spouse on Marital Satisfaction of Wives and Husbands? The Case of Arranged and Self-Choice Turkish Marriages. *Journal of Family Issues*, 40(10), 1270-1298. doi: 10.1177/0192513X19835874

- Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M. & Henry, R. G. (2014). Gender Differences in Marital Satisfaction: A Meta-Analysis. *Journal of Marriage and Family*, 76, 105-129. doi: 10.1111/jomf.12077
- Janicki, D. L., Kamarck, T. W., Gwaltney, C. J. & Shiffman, S. (2006). Application of Ecological Momentary Assessment to the Study of Marital Adjustment and Social Interactions During Daily Life. *Journal of Family Psychology*, 20(1), 168-172. doi: 10.1037/0893-3200.20.1.168
- Johnson, D. R., Amazola T. O. & Booth, A. (1992). Stability and Developmental Change in Marital Quality: A Three Wave Panel Analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 582-594. doi: 10.2307/353244
- Kahn, J., Coyne, J. C. & Margolin, G. (1985). Depression and Marital Disagreement: the Social Construction of Despair. *Journal of Social and Personal Relationships*, 2(4), 447-461. doi: 10.1177/0265407585024005
- Kalkan, M. (2002). *Evlilik İlişisini Geliştirme Programının Evlilerin Evlilik Uyum Düzeyine Etkisi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Kamp Dush, C. M., Taylor, M. G. & Kroeger, R. A. (2008). Marital Happiness and Psychological Well-Being Across the Life Course. *Family relations*, 57(2), 211-226. doi: 10.1111/j.1741-3729.2008.00495.x
- Kanburoğlu, B. (2019). *Evli Kadınlarda Evlilik Yaşı ve Evlenme Biçiminin Evlilik Doyumu ve Depresyon Düzeyine Olan Etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaplan, H. I., Sadock, B. J. (2004). *Concise Textbook of Clinical Psychiatry*. (E. Abay, Çev.) Nobel Tıp Kitapevleri, s. 205-210. doi: 10.1080/09638230902946833
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (1995). The Longitudinal Course of Marital Quality and Stability: A Review of Theory, Method, and Research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34. doi: 10.1037/0033-2909.118.1.3
- Kasalova, P., Prasko, J., Ociskova, M., Holubova, M., Vanek, J., Kantor, K., ... & Barnard, L. (2020). Marriage Under Control: Obsessive Compulsive Disorder and Partnership. *Neuroendocrinology Letters*, 41(3).
- Koran, L. M. (2000). Quality of Life in Obsessive-Compulsive Disorder. *Psychiatric Clinics of North America*, 23, 509-517. doi: 10.1016/S0193-953x(05)70177-5
- Kublay, D. & Oktan, V. (2015). Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 25-35.
- Kudiaki, Ç. (1999) Bilişsel Davranışçı Terapinin Evlilik Sorunlarına Yönelik Formülasyonu. *Türk Psikoloji Yazıları*, 2(4), 1-115.

- Kurdek, L. A. (2005). Gender and Marital Satisfaction Early in Marriage: A Growth Curve Approach. *Journal of Marriage and Family*, 67, 68-84. doi: 10.1111/j.0022-2445.2005.00006.x
- Lee, W. S. & McKinnish, T. (2018). The Marital Satisfaction of Differently Aged Couples. *Journal of population economics*, 31(2), 337-362. doi: 10.1007/s00148-017-0658-8
- Lensi, P., Cassano, G. B., Correddu, G., Ravagli, S., Kunovac, J. L. & Akiskal, H. S. (1996). Obsessive-Compulsive Disorder: Familial-Developmental History, Symptomatology, Comorbidity and Course With Special Reference To Gender-Related Differences. *The British Journal of Psychiatry*, 169, 101-107. doi: 10.1192/bjp.169.1.101
- Li, T. & Chan, D. K. (2012). How Anxious and Avoidant Attachment Affect Romantic Relationship Quality Differently: A Meta-Analytic Review. *European Journal of Social Psychology*, 42, 406-419. doi: 10.1002/ejsp.1842
- Lyons-Ruth, K. & Jacobvitz, D. (2008). Attachment Disorganization: Genetic Factors, Parenting Contexts, and Developmental Transformation From Infancy To Adulthood. In J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications* (2nd edn, pp. 666–697). New York: The Guilford Press. doi: 10.1002/imhj.21730
- Marganska, A., Gallagher, M. & Miranda, R. (2013). Adult Attachment, Emotion Dysregulation, and Symptoms of Depression and Generalized Anxiety Disorder. *American Journal of Orthopsychiatry*, 83(1), 131–141. doi: 10.1111/ajop.12001
- Matsuoka, N., Uji, M., Hiramura, H., Chen, Z., Shikai, N., Kishida, Y. & Kitamura, T. (2006). Adolescents' Attachment Style and Early Experiences: A Gender Difference. *Archives of women's mental health*, 9(1), 23. doi: 10.1007/s00737-005-0105-9
- McKay, D., Abramowitz, J. S., Calamari, J. E., Kyrios, M., Radomsky, A., Sookman, D. & ark. (2004). A Critical Evaluation of Obsessive-Compulsive Disorder Subtypes: Symptoms Versus Mechanisms. *Clinical Psychology Review*, 24(3), 283–313. doi: 10.1016/j.cpr.2004.04.003
- Mears, R. (2001). A Specific Developmental Deficit in Obsessive-Compulsive Disorder: The Example of the Wolf Man. *Psychoanalytic Inquiry*, 21, 289-319. doi: 10.1080/07351692109348936
- Melli, G., Carraresi, C. & Doron, G. (2015). The Role of Perfectionism in Relationship Obsessive-Compulsive Disorder (ROCD). *In Eabct Congress*.
- Mikulincer, M., Birnbaum, G., Woddis, D. & Nachmias, O. (2000). Stress and Accessibility of Proximity-Related Thoughts: Exploring the Normative and Intraindividual Components of Attachment Theory. *Journal of personality and social psychology*, 78(3), 509. doi: 10.1037/0022-3514.78.3.509
- Mikulincer, M., Dolev, T. & Shaver, P. R. (2004). Attachment-Related Strategies During Thought Suppression: Ironic Rebounds and Vulnerable Self-

- Representations. *Journal of Personality & Social Psychology*, 87, 940-956.
doi: 10.1037/0022-3514.87.6.940
- Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2003). The Attachment Behavioral System in Adulthood: Activation, Psychodynamics, and Interpersonal Process. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in Experimental Psychology* (Vol. 35, pp. 53-152). New York: Academic Press. doi: 10.1016/S0065-2601(03)01002-5
- Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2007). *Attachment in Adulthood: Structure, Dynamics, and Change*. New York: Guilford.
doi: 10.1097/NMD.0b013e318195fe3f
- Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2012). An Attachment Perspective On Psychopathology. *World Psychiatry*, 11, 11-15.
doi: 10.1016/j.wpsyc.2012.01.003
- Molero, F., Shaver, P. R., Ferrer, E., Cuadrado, I. & Alonso-Arbiol, I. (2011). Attachment Insecurities and Interpersonal Processes in Spanish Couples: A Dyadic Approach. *Personal Relationships*, 18, 617-629. doi: 10.1111/j.1475-6811.2010.01325.x
- Muntaner, C., Eaton, W. W., Miech, R. & O'campo, P. (2004). Socioeconomic Position and Major Mental Disorders. *Epidemiologic reviews*, 26(1), 53-62.
doi: 10.1093/epirev/mxh001
- Myers, J. K., Weissman, M. M., Tischler, G. L., Holzer, C. E. 3rd, Leaf, P. J., Orvaschel, H., Anthony, J. C., Boyd, J. H., Burke, J. D. Jr., Kramer, M. ve ark. (1984). Six-Month Prevalence of Psychiatric Disorders in Three Communities. *Archives of General Psychiatry*, 41, 959-967.
doi: 10.1001/archpsyc.1984.01790210041006
- Myhr, G., Sookman, D. & Pinard, G. (2004). Attachment Security and Parental Bonding in Adults With Obsessive-Compulsive Disorder: A Comparison With Depressed Out-Patients and Healthy Controls. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 109, 447-456. doi: 10.1111/j.1600-0047.2004.00271.x
- Noftle, E. E. & Shaver, P. R. (2006). Attachment Dimensions and the Big Five Personality Traits: Associations and Comparative Ability To Predict Relationship Quality. *Journal of Research in Personality*, 40, 179-208. doi: 10.1016/j.jrp.2004.11.003
- Obsessive Compulsive Cognitions Working Group. (1997). Cognitive Assessment of Obsessive-Compulsive Disorder. *Behavior Research and Therapy*, 35, 667-681.
doi: 10.1016/S0005-7967(97)00017-X
- Oğuz, F. Ç., Karaytuğ, M. O. & Çakmak, S. (2020, Ekim). *Evli Bireylerde Evlilik Uyumları ve Ruhsal Belirtileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. 5.Psikiyatri Zirvesi, 12.Anksiyete Kongresi'nde sunulan bildiri. Çağ Üniversitesi, Adana.
- Olhaberry, M., Zapata, J., Escobar, M., Mena, C., Farkas, C., Santelices, M. P. & Krause, M. (2014). Antenatal Depression and its Relationship With Problem-Solving Strategies, Childhood Abuse, Social Support, and Attachment Styles in

- A Low-Income Chilean Sample. *Mental Health & Prevention*, 2(3-4), 86-97. doi: 10.1016/j.mhp.2014.09.001
- Osland, S., Arnold, P. D. & Pringsheim, T. (2018). The Prevalence of Diagnosed Obsessive Compulsive Disorder and Associated Comorbidities: A Population-Based Canadian Study. *Psychiatry research*, 268, 137-142. doi: 10.1016/j.psychres.2018.07.018
- Ödemiş, H. (2008). *İlköğretim Öğretmenlerinin İş Tatminleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Pdrem yayınları.
- Özmen, O. & Atik, G. (2010). Attachment Styles and Marital Adjustment of Turkish Married Individuals. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 367-371. doi: 10.1016/j.sbspro.2010.07.106
- Pal, R. (2017). Marital Adjustment Among Working and Non-Working Married Women. *International Journal of Home Science*, 3(1), 384-386. doi: 10.4314/ijmu.v2i1.39843
- Prasko, J., Hruby, R., Ociskova, M., Holubova, M., Latalova, K., Marackova, M., Grambal, A., Sigmundova, Z., Kasalova, P. & Vyskocilová, J. (2016). Unmet Needs of the Patients With Obsessivecompulsive Disorder. *Neuro Endocrinology Letters*, 37(5), 373–382.
- Prasko, J., Raszka, M., Adamcova, K., Grambal, A., Koprivova, J., Kudrnovská, H., Latalova, K., Vyskocilová, J. (2009). Predicting the Therapeutic Response To Cognitive Behavioural Therapy in Patients With Pharmacoresistant Obsessive-Compulsive Disorder. *Neuro Endocrinology Letters*, 30(5), 615–623.
- Purdon, C. L., & Clark, D. A. (1999). Metacognition And Obsessions. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 6, 102–110. doi: 10.1002/(SICI)1099-0879(199905)6:2<102::AID-CPP191>3.0.CO;2-5
- Rachman, S. J. (1997). A Cognitive Theory of Obsessions. *Behavior Resarch and Therapy*, 35, 793–802. doi: 10.1016/B978-008043437-7/50017-X
- Rachman, S. J., Hodgson R. (1980). *Obsessions and Compulsions*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Rahmani, A., Merghati, K. E., Sadeghi, N., & Allahgholi, L. (2011). Relationship Between Sexual Pleasure and Marital Satisfaction. *Iran J Nurs*, 24(70), 82–90.
- Rasmussen, S. A. & Eisen, J. (1992). The Epidemiology and Clinical Features of Obsessive Compulsive Disorder. *Psychiatric Clinics of North America*, 15, 743-758. doi: 10.1016/S0193-953X(18)30205-3
- Rasmussen, S. A. & Eisen, J. L. (1994). The Epidemiology and Differential Diagnosis of Obsessive Compulsive Disorder. *The Journal of clinical psychiatry*, 55, 5.

- Rasmussen, S. A., & Tsuang M. T. (1986). Clinical Characteristics and Family History in DSM-III Obsessive-Compulsive Disorder. *American Journal of Psychiatry*, *143*, 317-322. doi: 10.1176/ajp.143.3.317
- Rezavana, S., Bahrambib, F., Abedib, M., MacLeodc, C., Neshat Doostb, H.T. & Ghasemi, V. (2012). Attachment Insecurity as a Predictor of Obsessive–Compulsive Symptoms in Female Children. *Counselling Psychology Quarterly*, *25*(4), 403–415. doi: 10.1080/09515070.2012.736156
- Riggs, D. S., Hiss, H. & Foa, E. B. (1992). Marital Distress and the Treatment of Obsessive-Compulsive Disorder. *Behavior Therapy*, *23*, 585 – 597. doi: 10.1016/S0005-7894(05)80223-0
- Rogers, C. (1972). *Becoming Partners: Marriage and Its Alternatives*. New York: Delacorte Press. doi: 10.1111/j.1545-5300.1974.125_3.x
- Rogers, S. J. & DeBoer, D. D. (2001). Changes in Wives' Income: Effects on Marital Happiness, Psychological Well-Being, and the Risk of Divorce. *Journal of Marriage and Family*, *63*, 458-72. doi: 10.1111/j.1741-3737.2001.00458.x
- Sağdıç, N. (2018). *Evli Erkeklerin Bağlanma Şekillerine ve Dini Yönelimlerine Göre Aldatma Eğilimleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa.
- Sahu, K. & Singh, D. (2014). Mental Health and Marital Adjustment of Working and Non-Working Married Women. *International Journal of Advancement in Education and Social Sciences*, *2*(2), 24-28.
- Salkovskis, P. (1985). Obsessional-Compulsive Problems: A Cognitive-Behavioural Analysis. *Behaviour Research and Therapy*, *23*(5), 571–583. doi: 10.1016/0005-7967(85)90105-6
- Sangeeta, B. & Jayanti, B. (2014). Personality Factors, Attachment Styles, and Coping Strategies in Couples With Good and Poor Marital Quality. *Psychological Studies*, *59*(1), 59-68. doi: 10.1007/s12646-013-0233-7
- Santrock, J. W. (2014). Yaşam Boyu Gelişim. Yüksel, G. (Ed.), *Yaşamboyu Gelişim* içinde (s. 444-471). Ankara: Nobel Akademi.
- Sayar, K., Uğurad I. K. & Acar, B. (1999). Obsesif Kompulsif Bozuklukta Fenomenoloji. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, *9*, 142–147.
- Schmitt, D. P. (2003). Are Men Universally More Dismissing Than Women? Gender Differences in Romantic Attachment Across 62 Cultural Regions. *Personal Relationships*, *10*(3), 307-331. doi: 10.1111/1475-6811.00052
- Schmitt, D. P., Alcalay, L., Allensworth, M., Allik, J., Ault, L., Austers, I. ve ark. (2004). Patterns and Universals of Adult Romantic Attachment Across 62 Cultural Regions: Are Models of Self and of Other Pancultural Constructs? *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *35*, 367–402. doi: 10.1177/0022022104266105

- Schumm, W. R. & Bugaighis, M. A. (1986). Marital Quality Over The Marital Career: Alternative Explanations. *Journal of Marriage and the Family*, 48, 165-168. doi: 10.2307/352240
- Scott, R. L. & Cordova, J. V. (2002). The Influence of Adult Attachment Styles on the Association Between Marital Adjustment and Depressive Symptoms. *Journal of Family Psychology*, 16(2), 199–208. doi: 10.1037/0893-3200.16.2.199
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N. & Uysal, A. (2005). Yetişkin Bağlanma Boyutları İçin Yeni Bir Ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk Örnekleminde Psikometrik Açından Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Senchak, M. & Leonard, K. E. (1992). Attachment Styles and Marital Adjustment Among Newlywed Couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9(1), 51-64. doi: 10.1177/0265407592091003
- Shaker, A. & Homeyli, N. (2011). Comparing Parental Bonding and Attachment Style in Patients With Obsessive-Compulsive Disorder, Generalized Anxiety and Depression. *Journal of Jahrom University of Medical Sciences*, 9(3), 18–25.
- Shaud, S. & Asad, S. (2018). Marital Adjustment, Convergent Communication Patterns, and Psychological Distress in Women With Early and Late Marriage. *Current Psychology*, 1-8. doi: 10.1007/s12144-018-9936-1
- Shi, L. (2003). The Association Between Adult Attachment Styles and Conflict Resolution in Romantic Relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143-157. doi: 10.1080/01926180301120
- Sığırcı, A. (2010). *Evlü Bireylerde Bağlanma Biçimleri ve Evliliğe Dair İnançların Evlilik Doyumu ile İlişkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Siegel, A., Levin, Y. & Solomon, Z. (2018). The Role of Attachment of Each Partner on Marital Adjustment. *Journal of Family Issues*, 40(4), 415-434. doi: 10.1177/0192513X18812005
- Solmuş, T. (2011). *Çift, Evlilik ve Aile Terapisi*. İstanbul: Doruk Yayımcılık.
- Soylu, Y. & Kağnıcı, D. Y. (2015). Evlilik Uyumunun Empatik Eğilim, İletişim ve Çatışma Çözme Stillerine Göre Yordanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43).
- Spanier, G. B. (1976). Measuring Dyadic Adjustment: A New Scale For Assessing The Quality of Marriage and Similar Dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-28. doi: 10.2307/350547
- Spanier, G. B. & Cole, C. L. (1976). Toward Clarification and Investigation of Marital Adjustment. *International Journal of Sociology of the Family*, 6, 121-146.

- Stansfeld, S., Clark, C., Bebbington, P., King, M., Jenkins, R. & Hinchliffe, S. (2014). "Chapter 2: common mental disorders". *Mental health and wellbeing in England: adult psychiatric morbidity survey*, 1-32.
- Stevenson, B. & Wolfers, J. (2009). *The paradox of declining female happiness* (Working Paper No. 14969). National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1.
- Sümer, N., Ünal, S., Selçuk, E., Kaya, B., Polat, R. & Çekem, B. (2009). Bağlanma ve Psikopatoloji: Bağlanma Boyutlarının Depresyon, Panik Bozukluk ve Obsesif-Kompulsif Bozuklukla İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 38-45.
- Szeppenwol, O., Shahar, B. & Doron, G. (2016). Letting it Linger: Exploring the Longitudinal Effects of Relationship-Related Obsessive-Compulsive Phenomena. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 11, 101-104. doi: 10.1016/j.jocrd.2016.10.001
- Şen, E. T. & Oğuz, E. U. (2017). Psikiyatrik Tanı Alan Bireylerin ve Eşlerinin Evlilik Uyumları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 4(1), 16-24. doi: 10.17681/hsp.287519
- Şendil, G. & Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.
- Şener, A. & Terzioğlu, R. S. (2002). *Ailede Eşler Arasında Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Şener, A. & Terzioğlu, G. (2008). Bazı Sosyo-Ekonomik ve Demografik Değişkenler ile İletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması. *Aile ve Toplum Dergisi*, 13(4), 7-20.
- Tarhan, N. (2012). *Evlilik Psikolojisi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taycan, S. E. & Kuruoğlu, A. Ç. (2014). Evlilik Uyumu ile Bağlanma Stilleri ve Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(1), 9-18.
- Tezer, E. (1996). Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doym: Evlilik Yaşam Ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.
- Toksöz, İ. & Kolburan, Ş.G. (2018). Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri ve Bilişsel Esnekliğin İlişki Doymuna Etkisi. *Aydın Toplum ve İnsan Dergisi*, 4(2), 17-34.
- Toroslu, B. (2020). *Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ile Romantik İlişki ve Partner Odaklı Obsesif-Kompulsif Belirtiler Arasındaki İlişkide, Mükemmeliyetçilik ve Belirsizliğe Tahammülsüzlüğün Aracı Rolü*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Trak, E. & İnözü, M. (2017). Yeni Bir Obsesif-Kompulsif Semptom İçeriği: Romantik İlişki Obsesyon ve Kompulsiyonları Ölçeği ile Partnere İlişkin Obsesif-Kompulsif Belirti Ölçeği'nin Türkçe Formlarının Psikometrik Özellikleri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 20(3), 171-185. doi: 10.5505/kpd.2017.75047
- Trak, E., & İnözü, M. (2019). Developmental and Self-Related Vulnerability Factors in Relationship-Centered Obsessive Compulsive Disorder Symptoms: A Moderated Mediation Model. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 21, 121-128. doi: 10.1016/j.jocrd.2019.03.004
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin (EUÖ) Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 7(1), 50-57.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (2002). İlişkilerde Mutluluk Ölçeği (İMÖ): Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Kriz Dergisi*, 10, 37-44.
- Tutarel-Kışlak, Ş. & Çabukça, F. (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumunu İle İlişkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 5(5).
- Tutarel-Kışlak, Ş. & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik Uyumunu, Bağlanma Stilleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 61-69.
- Tümer, A. B. (1998). *Evli Çiftlerde Gözlenebilen Çatışma Odakları ve İletişim Sorunları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Umemura, T., Lacinová, L., Kotrčová, K. & Fraley, R. C. (2018). Similarities and Differences Regarding Changes in Attachment Preferences and Attachment Styles in Relation To Romantic Relationship Length: Longitudinal and Concurrent Analyses. *Attachment & human development*, 20(2), 135-159. doi: 10.1080/14616734.2017.1383488
- Uşaklı, N. (2010). *Evli Bireylerin Evliliğe Uyumunda Karşılaştığı Sorunlar ve Eğitim İhtiyaçları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Van IJzendoorn, M. H. & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2010). Invariance of Adult Attachment Across Gender, Age, Culture, and Socioeconomic Status. *Journal of social and personal relationships*, 27(2), 200-208. doi: 10.1177/0265407509360908
- Vasconcelos, M. S., Sampaio, A. S., Hounie, A. G., Akkerman, F., Curi, M., Lopes, A. C. & Miguel, E. C. (2007). Prenatal, Perinatal, and Postnatal Risk Factors in Obsessive-Compulsive Disorder. *Biological Psychiatry*, 61(3), 301-307. doi: 10.1016/j.biopsych.2006.07.014
- Vogel, P. A., Stiles, T. C. & Nordahl, H. M. (2000). Cognitive Personality Styles in OCD Outpatients Compared To Depressed Outpatients and Healthy Controls. *Behavioral and Cognitive Psychotherapy*, 28(3), 247-258. doi: 10.1017/S1352465800003052

- Wei, M., Mallinckrodt, B., Russell, W. & Abraham, T. (2004). Maladaptive Perfectionism as a Mediator And Moderator Between Adult Attachment and Depressive Mood. *Journal of Counseling Psychology*, 51, 201-212. doi: 10.1037/0022-0167.51.2.201
- Whisman, M. A. (2007). Marital Distress and DSM-IV Psychiatric Disorders in a Population-Based National Survey. *Journal of Abnormal Psychology*, 116, 638–643. doi: 10.1037/0021-843X.116.3.638
- Whisman, M. A. & Uebelacker, L. A. (2009). Prospective Association Between Marital Discord and Depressive Symptoms in Middle-Aged and Older Adults. *Psychology and Aging*, 24, 184-189. doi: 10.1037/a0014759
- Whiteman, S. D., McHale, S. M. & Crouter, A. C. (2007). Longitudinal Changes in Marital Relationships: The Role of Offspring's Pubertal Development. *Journal of Marriage and Family*, 69, 1005-1020. doi:10.1111/j.1741-3737.2007.00427.x
- Williams, K. (2003). Has the Future of Marriage Arrived? A Contemporary Examination of Gender, Marriage, and Psychological Well-Being. *Journal of health and social behavior*, 44(4), 470.
- Wittchen, H. U. & Jacobi, F. (2005). Size and Burden of Mental Disorders in Europe— a Critical Review and Appraisal of 27 Studies. *European Neuropsychopharmacology*, 15, 357-376. doi: 10.1016/j.euroneuro.2005.04.012
- Yarbro, J., Mahaffey, B., Abramowitz, J. & Kashdan, T. B. (2013). Recollections of Parent–Child Relationships, Attachment Insecurity, and Obsessive–Compulsive Beliefs. *Personality and Individual Differences*, 54, 355-360. doi: 10.1016/j.paid.2012.10.003
- Yıldırım, B. (2017). *The Influence of Attachment Styles, Personality Characteristics, Social Comparison, and Reassurance Seeking on ROCD Symptoms*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, B. (2018). *Beliren Yetişkinlikte Romantik İlişki Temalı ve Eş Odaklı Obsesif Kompulsif Belirtilerin Gelişimsel Yordayıcıları: Özerklik, Bağlanma ve Mükemmeliyetçilik*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, Y. (2012). *İlişkiye İlişkin İnançların Evlilik Uyumunu Yordaması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla
- Yılmaz, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(4).
- Yılmaz, M. (2015). *Psychometric Properties of the Turkish Versions of the Relationship-Related Obsessive Compulsive Inventory And Partner-Focused Obsessive Compulsive Symptoms Inventory*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yüksel, Ö. (2013). *Kadınlarda Evlilik Uyumu ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Stresle Baş Etme Biçimleri ve Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumlarının Aracı Rollerini*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Zakiei, A., Alikhani, M., Farnia, V., Khkian, Z., Shakeri, J. & Golshani, S. (2017). Attachment Style and Resiliency in Patients With Obsessive-Compulsive Personality Disorder. *Korean Journal of Family Medicine*, 38(1), 34. doi: 10.4082/kjfm.2017.38.1.34

EKLER

EK A. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Bir araştırmaya davet edilmektesiniz. Bu araştırma FMV Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı tez çalışması kapsamında Dr. Öğr. Üyesi Selin Karaköse danışmanlığında, Psk. Ebru Pelin Özel tarafından yürütülmektedir. Araştırmanın amacı evli bireylerde, evliliğe dair bireysel ve psikolojik faktörlerin araştırılmasıdır. Bu nedenle bu çalışmaya katılmak için evli ve eşinizle birlikte yaşıyor olmanız gerekmektedir.

Bu çalışmaya katılmak tamamen GÖNÜLLÜLÜK esasına bağlıdır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya katıldıktan sonra herhangi bir zamanda, herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin çalışmadan çekilebilirsiniz. Bu durumlarda size yönelik herhangi bir olumsuz sonuç bulunmamaktadır. Çalışma sonucunda birey bazında herhangi bir değerlendirme yapılmayacak, vermiş olduğunuz bilgiler üçüncü şahıslarla kesinlikle paylaşılmayacaktır. Araştırmada elde edeceğimiz bilgiler için GİZLİLİK esastır.

Bu çalışmaya katılımınızdan dolayı hiçbir fiziksel, psikolojik, sosyal, ekonomik vb. risk ya da rahatsızlık yaşamayacağınız öngörülmektedir. Çalışmaya vereceğiniz bilgiler, evlilik uyumu ile ilgili faktörleri inceleyerek, bireysel ve psikolojik faktörlerin rolünün belirlenmesine yönelik değerli bir katkı yapacaktır. Çalışmanın yaklaşık olarak 20 dakika sürmesi beklenmektedir. Çalışmaya vermiş olduğunuz cevaplar ve kişisel bilgiler sadece araştırma amacıyla kullanılacaktır. Bilimsel amaç dışında araştırmanın herhangi bir amacı bulunmamaktadır.

Çalışmaya yönelik sorularınız ve sonuçları hakkında bilgi alma talebiniz için Dr. Öğr. Üyesi Selin Karaköse () ve Psk. Ebru Pelin Özel () ile iletişim kurabilirsiniz. Araştırmada elde edilen bilgiler bireysel olarak değerlendirilmeyecek, bütün katılımcıların verdiği cevaplar bir bütün olarak analiz edilecektir. Dolayısıyla, sonuçları öğrenmek istediğiniz takdirde araştırmanın genel sonuçları aktarılacaktır.

Bu araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorsanız lütfen aşağıdaki bölümü doldurunuz.

Katılımcının Beyanı:

“Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.”

Adı-Soyadı:

Tarih:.....

İmza:.....

EK B. SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1- Cinsiyet: Kadın Erkek

2- Yaşınız:..... Eşinizin Yaşı:.....

3- En son mezun olduğunuz eğitim derecesi:

- a) İlköğretim b) Ortaöğretim c) Lise
d) Üniversite e) Yüksek lisans f) Doktora

4- Eşinizin en son mezun olduğu eğitim derecesi:

- a) İlköğretim b) Ortaöğretim c) Lise
d) Üniversite e) Yüksek lisans f) Doktora

5-Mesleğiniz:

6-Eşinizin Mesleği:

7- Çalışıyor musunuz?

- a) Evet b) Hayır c) Emekli

8- Eşiniz Çalışıyor mu?

- a) Evet b) Hayır c) Emekli

9- Ailenizin gelir düzeyini nasıl tanımlarsınız?

- a) Düşük b) Düşük-orta c) Orta d) Orta-yüksek e) Yüksek

10- Ailenizin gelir düzeyi (siz dahil) ne kadardır?:

11- Ne kadar süredir evlisiniz?

12-Eşiniz ile nasıl tanıştınız?

- a) İnternet b) İşyeri/okul c) Aile/arkadaşlar aracılığı ile
d) Diğer:.....

13- Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız?

14- Çocuğunuz var mı?

- a) Evet Çocuk sayısı: Kız Erkek

b) Hayır

EK C. YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ENVANTERİ- 2 (YİYE-2)

Aşağıdaki maddeler eşiniz ile ilişkinizde hissettiğiniz duygularla ilgilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Her bir maddenin ilişkinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Hiç
Katılmıyorum

Kararsızım/
Fikrim yok

Tamamen
Katılıyorum

1. Eşimin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi eşime göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, eşimin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi eşimle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, eşimin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Eşime güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
7. Eşimin beni, benim onu önemsedığım kadar önemsemeyeceğinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Eşime yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Sıklıkla, eşimin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Eşime açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
11. İlişkimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Eşime fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Benden uzakta olduğunda eşimin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7

14. Eşim benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Eşime duygularımı gösterdiğimde, onun benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
16. Eşimle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Eşimin beni terk edeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5	6	7
18. Eşimle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19. Eşim kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, eşimle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Zor zamanlarımda, eşimden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Eşimin bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24. Eşime hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Eşim bazen bana olan duygularımı sebepsiz yere değiştirir.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başımdan geçenleri eşimle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
27. Çok yakın olma arzum bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Eşim benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
29. Eşimin beni yakından tanıdıkça, “gerçek ben” den hoşlanmayacağından korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
30. Eşime güvenip inanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31. Eşimden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendir.	1	2	3	4	5	6	7
32. Eşime güvenip inanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım	1	2	3	4	5	6	7
34. Eşime şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
35. Eşim beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5	6	7
36. Eşim beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

EK D. PARTNERE İLİŞKİN OBSESİF KOMPULSİF BELİRTİLER ÖLÇEĞİ (PİOKBÖ)

Aşağıda insanların romantik ilişkilerinde yaşayabilecekleri deneyimlere ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizin yakın ilişkilerinizde neler yaşadığınızı değerlendirmek istiyoruz. Lütfen aşağıdaki ifadelerin yakın ilişkilerinizde deneyimlediğiniz düşünce ve davranışları ne ölçüde yansıttığını belirtiniz. “Partner” ifadesiyle romantik ilişki içinde olduğunuz kişi (eş, sevgili, nişanlı, sözlü vb.) kastedilmektedir.

Rakamlar aşağıda görülen sözlü ifadelere denk gelmektedir:

Bana hiç uygun değil. 0	Bana biraz uygun. 1	Bana orta düzeyde uygun. 2	Bana oldukça uygun. 3	Bana çok uygun. 4
----------------------------	------------------------	-------------------------------	--------------------------	----------------------

1. Partnerimin sahip olduğu ahlak düzeyinden memnunum.	0	1	2	3	4
2. Partnerimin sosyal becerilerini tekrar tekrar gözden geçiririm.	0	1	2	3	4
3. Partnerimin yeterince akıllı ve derinlik sahibi biri olup olmadığını sürekli sorgularım.	0	1	2	3	4
4. Partnerimin dış görünüşünden memnunum.	0	1	2	3	4
5. Partnerimin sosyal becerileri ile ilgili düşünceler beni rahatsız eder.	0	1	2	3	4
6. Partnerimin ahlaki düzeyine ilişkin şüpheler beni sürekli rahatsız eder.	0	1	2	3	4
7. Partnerimin zihinsel olarak dengesiz olduğu fikrini aklımdan çıkarmakta zorlanırım.	0	1	2	3	4
8. Partnerimin yeterince zeki olup olmadığı konusunda çevremdeki insanlardan (arkadaşlarımdan, ailemden vs.) sık sık onay ararım.	0	1	2	3	4
9. Partnerimle birlikteyken onun fiziksel kusurlarını görmezden gelmekte zorlanırım.	0	1	2	3	4
10. Partnerimin hayatta “bir şey başarma” becerisini sürekli diğer kadın/erkekleriyle karşılaştırırım.	0	1	2	3	4
11. Partnerimin zeka seviyesini diğer kadın/erkekleriyle sürekli karşılaştırırım.	0	1	2	3	4
12. Partnerimin duygusal tepkilerini diğer kadın/erkeklerle karşılaştırma eğilimimi kontrol etmekte zorlanırım.	0	1	2	3	4

13. Partnerimin yeterince zeki olmadığı düşüncesi beni çok rahatsız eder.	0	1	2	3	4
14. Partnerimin fiziksel görünüşündeki kusurlarla ilgili düşünceler beni sürekli rahatsız eder.	0	1	2	3	4
15. Her gün partnerimin “iyi ve ahlaklı” bir insan olmadığı düşüncesinden rahatsız olurum.	0	1	2	3	4
16. Partnerimin zeka seviyesinden memnunum.	0	1	2	3	4
17. Sürekli, partnerimin yeterince ahlaklı olduğuna dair kanıt ararım.	0	1	2	3	4
18. Partnerimin sosyal konulardaki beceriksizliğine ilişkin düşünceler beni her gün rahatsız eder.	0	1	2	3	4
19. Partnerim aklıma her geldiğinde görünüşündeki kusurları düşünürüm.	0	1	2	3	4
20. Partnerimin ahlak düzeyini sürekli incelerim.	0	1	2	3	4
21. Sürekli, partnerimin sosyal yetersizliklerini telafi etmeye çalışırım.	0	1	2	3	4
22. Partnerimin duygusal olarak dengesiz olduğuna ilişkin şüpheler beni rahatsız eder.	0	1	2	3	4
23. Partnerimin sosyal becerilerinden memnunum.	0	1	2	3	4
24. Partnerimin tuhaf bir şekilde davranıp davranmadığını sürekli incelerim.	0	1	2	3	4
25. Zihnim partnerimin hayatta başarılı olup olmayacağını değerlendirmekle çok meşguldür.	0	1	2	3	4
26. Partnerimin fiziksel kusurlarını diğer kadın/erkekleriyle karşılaştırma konusunda kontrol edemediğim bir dürtü hissedirim.	0	1	2	3	4
27. Partnerimi düşündüğümde, modern dünyada başarılı olabilecek türden biri olup olmadığını merak ederim.	0	1	2	3	4
28. Sürekli, partnerimin iş hayatındaki başarısına dair kanıt ararım.	0	1	2	3	4

EK E. ROMANTİK İLİŞKİ ODAKLI OBSESYON VE KOMPULSİYONLAR ÖLÇEĞİ (RİOKÖ)

Aşağıda insanların romantik ilişkilerinde yaşayabilecekleri deneyimlere ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizin yakın ilişkilerinizde neler yaşadığınızı değerlendirmek istiyoruz. Lütfen aşağıdaki ifadelerin yakın ilişkilerinizde deneyimlediğiniz düşünce ve davranışları ne ölçüde yansıttığını belirtiniz. “Partner” ifadesiyle romantik ilişki içinde olduğunuz kişi (eş , sevgili, nişanlı, sözlü vb.) kastedilmektedir.

Rakamlar aşağıda görülen sözlü ifadelere denk gelmektedir:

Bana hiç uygun değil. 0	Bana biraz uygun. 1	Bana orta düzeyde uygun. 2	Bana oldukça uygun. 3	Bana çok uygun. 4
----------------------------	------------------------	-------------------------------	--------------------------	----------------------

1. Partnerimi gerçekten sevmediğim fikrini aklımdan çıkaramam.	0	1	2	3	4
2. Partnerimle ilgili şüphelerimi kolaylıkla aklımdan çıkarabilirim.	0	1	2	3	4
3. İlişkimden sürekli şüphe duyarım.	0	1	2	3	4
4. Partnerimin bana olan sevgisiyle ilgili şüphelerimi aklımdan çıkarmakta zorlanırım.	0	1	2	3	4
5. İlişkimin doğru olup olmadığını tekrar tekrar kontrol ederim.	0	1	2	3	4
6. Sürekli partnerimin beni gerçekten sevmediğine dair kanıt ararım.	0	1	2	3	4
7. Partnerimi neden sevdiğimi kendime tekrar tekrar hatırlatmam gerektiğini hissederim.	0	1	2	3	4
8. Partnerimin beni sevdiğinden eminim.	0	1	2	3	4
9. İlişkimde bir şeylerin “doğru olmadığına” dair düşüncelerden aşırı derecede rahatsız olurum.	0	1	2	3	4
10. Partnerime olan sevgimden sürekli şüphe duyarım.	0	1	2	3	4
11. Partnerime sürekli beni sevip sevmediğini sorarım.	0	1	2	3	4
12. Sık sık ilişkimin “doğru” olduğuna dair onay ararım.	0	1	2	3	4
13. Partnerimin aslında benimle birlikte olmak istemediği düşüncesi beni sürekli rahatsız eder.	0	1	2	3	4
14. Partnerimi ne kadar sevdiğimi tekrar tekrar kontrol etmem gerektiğini hissederim.	0	1	2	3	4

EK F. ÇİFT UYUM ÖLÇEĞİ (ÇUÖ)

Birçok insanın ilişkilerinde anlaşmazlıkları vardır. Lütfen aşağıda verilen maddelerin her biri için siz ve eşiniz arasındaki anlaşma veya anlaşmama ölçüsünü aşağıda verilen altı düzeyden birini seçerek belirtiniz.

1. Aileyle ilgili parasal işlerin idaresi.....
2. Eğlenceyle ilgili konular.....

Çift Uyum Ölçeği'nin kullanıldığı araştırmalarda tamamının paylaşılması, Türkçe geçerlik ve güvenilir çalışmasının yazarları tarafından kısıtlanmıştır. Ölçeğin bütününe ulaşmak için lütfen aşağıda yazılı olan adres ile iletişime geçiniz.

Yazışma adresi:

EK G. ETİK KURUL ONAYI

Bu çalışmanın etik kurul dosyası, FMV Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Lisansüstü Programlar Koordinatörlüğü tarafından düzenlenen 19 Aralık 2019 tarihli etik kurul toplantısı ardından onaylanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ